

The oldest established and largest Hungarian Paper Published Daily.

SZABADSÁG

LIBERTY

A legrégibb és legnagyobb magyar lap Amerikában. — Megjelenik minden nap.

Bolvardi lapok: Magyar Híradó, Magyarok Csillaga, Esti Újság, Amerikai Hírlap, Magyar Napilap, Magyar Hírmondó, Californiai Magyar Farmer.

NO. 273. SZÁM. HARMINGADIK ÉVFOLYAM. Cleveland, New York, Chicago, Pittsburgh, Detroit, szombat, 1920. november 20. THIRTIETH YEAR. EGYES SZÁM ÁRA 2 ÖKÉT.

Minden nehézség nélkül küldhetünk csomagot posta útján Magyarországra Nem kell miniszteri beviteli engedélyt felmutatni a postán

Tizenegy fontnál súlyosabbnak nem szabad lennie a csomagnak. — A postahatóság rendelete. — A magyar kormány végre megkönnyítette a szeretetadományok küldését.

As amerikai posta végre valahára szolgálatára állhat azoknak is, akik Magyarországra akarnak csomagot küldeni. Elhárította a magyar kormány azt az akadályt, ami megnehezítette, késleltette, sőt majdnem lehetetlenné tette a szeretetadományok küldését, amire pedig olyan égető szükség volt eddig és van ma is és lesz ezután is Magyarországon. Hatályon kívül helyezte az importálási törvénynek azt a pontját, amely megköveteli, hogy az élelmiszerek küldése a magyar élelmiszergyűjtő, az egyéb kereskedelmi cikkek küldői pedig a magyar kereskedelmi miniszteriumtól szerezzék beviteli engedélyt vagy szerzessenek és küldésnek maguknak ilyen engedélyt, akinek a címére a küldeményt fel akarják adni, különben nem engedik be az országba a szállítmányt.

Hungary, postmasters are informed that, hereafter, parcel-post packages addressed for delivery in Hungary may be accepted without the Hungarian import licenses being produced by the senders, the Hungary office having advised that the necessary licenses may be obtained later by the addressees in Hungary.

ACTING SECOND ASSISTANT POSTMASTER GENERAL.

CSOMAGPOSTA-SZOLGÁLAT MAGYARORSZÁGRA.

A postahivatalnak 1920. október 16. és 1920. október 22-én kiadott a Postal Bulletinben október 19-án és 25-én közzétételére vonatkozóan, amely a Magyarországra való csomagküldésre vonatkozó, érvényesített postamesterok, hogy ezután a Magyarországra való küldéshez végett megcímzett parcella postacsomagok felvehetőek anélkül, hogy a küldők felmutassák a magyarországi beviteli engedélyt, a magyarországi hivatal ugyanis értesített bennünket, hogy a szükséges engedélyt megszerzési közzétételében is a címzett Magyarországon.

MÁSODIK HELYTES ÜGYVEZETŐ POSTAÜGYI MINISZTER.

Munkatársunk felkereste Murphy clevelandi főpostamester s rdekelt a Magyarországra való csomagküldés iránt. A főpostamester kijelentette, hogy megkapta a rendeletet s örül annak, hogy végre Cleveland magyarsága is küldhet csomagokat posta útján a szülőhazába, ahogyan azt a város egyéb származású lakosai már hosszú hónapok óta teszik.

Figyelmezteti a főpostamester a magyar csomagküldőket, hogy a küldeményt gondosan és erősen csomagolják és pontosan, olvasható címez-

nek. Mindegyik csomagnak legfeljebb tizenegy fontnak kell lennie. A feladó írja le és mutassa fel a csomagban levő dolgok jegyzékét, súlyát és értékét.

Mivel a csomagok a hajó fenekén meleg helyre kerülnek, nem ajánlatos semmiféle könnyenromló dolgot küldeni. Lehetőleg emellett is olyan dolgokat küldjünk, amik nem esnek vám alá. Használt alsó és felső ruha, cipő, papucs, harisnya, ruhának való, ágynemű, órna, tű, szerszámok, cukor, rizs, kávé, tea, szalámi, kakao, szappan s más nem olvadó s nem romló dolgok küldése ajánlatos. Csomagolást, szalonnát, sonkát, kalbászt, füstölt húst, sőt kannazott dolgokat sem tanácsos küldeni, mert a nagy melegben s hetek, hónapok alatt megromlanak.

Csomagokat Clevelandban csak a főpostahivatalban s földszinten a Public Square oldalon levő Foreign Parcel Post feliratu ablaknál lehet feladni. A küldeményt legtanácsosabb mák vagy egyéb erős kelmebe varrni s emellett jól át is kell kötni erős spargával. A címet külön gyócsra írjuk rá s varrjuk a csomagra. A címzés a következőképpen legyen a feladó s címzett nevével, lakcímeivel.

John Kovács
2316 E. 79th St.
Cleveland, O.

Ösv. KOVÁCS ISTVÁNÉ
35 Viola utca.

Borsodmegye. Miskolc.
Hungary.

Tizenegy fontos, de inkább könnyebb legyen a csomag. Fontonként 12 cent a postadíj s emellett 30 cent transzit költség is fizetendő. Ha ajánlva akarjuk küldeni, akkor 10 centtel drágább.

FELTÁMASZÁS AKAR GYÁSZOLNI A SZÉTTÉPET MAGYARORSZÁG

BERLIN, nov. 18. — Budapestre ide érkezett jelentések szerint Magyarországon "örökös gyász" rendeltek el, mert Magyarországot megfájtja, a földi sújtotta a szerződést a Nemzetgyűlés elfogadta, Pallavicini örögről felállt és megette javaslatát az általános nemzeti gyászra vonatkozólag. A javajalatot egyhangulag fogadták el.

'NYILTAN' TÁRGYAL A GENFEN ÜLÉSEZŐ NEMZETEK LIGÁJA

ERVENYT SZEREZ A NYILT DIPLOMACIA ELVÉNEK. Erősen urálja a Ligát a japán befolyás.

GENF, nov. 18. — A League of Nations tárgyalásairól az összes kérdésekről, amelyek a tanácskozások folyamán felszínre fognak kerülni, a következőképpen is módjában lesz tudomást venni.

A VÖRÖSÖK ALLITÓLAG ELFOGLALTÁK BATOMOT.

Petlura 3 divízióját körülzárták a vörösek.

VARSO, nov. 18. — Az ukránok kiűrték Kievet és más városokból is futva menekülnek az előrenyomuló oroszok elől. Az oroszok új offenzívára eddig teljes eredménnyel járt. A vörösök lovassága az ukránok sorait több helyen valóságoslag megtizedelte.

OROSZORSZÁGBAN 17 AMERIKAIKAT FOGVA TARTANAK.

STOCKHOLM, nov. 18. — Washington D. Vanderlip érkező, aki nemrégiben vállalkozott Moszkvából, azt mondja, hogy ezidőszelre tizenhét amerikai tartanak fogva a bolsevikok. A tizenhét közül hat börtönben ül, a többiek pedig nem szabad elhagynia a házat. Az egyik fogva tartott amerikai, akinek Kalmatio a neve, meglátogatta a börtönben Vanderlip s az az ember egészséges, sőt jókedvű benyomást tett. Kalmationnak a cellájában csak egy jelenként kell tartózkodnia, a nap folyamán bátran és szabadon járhat, kelhet a börtön udvarán.

BAJORSZÁG ÚJABB FORRADALOM ELŐTT ÁLLTANULTAK A MAGYAR LECKÉBŐL

A küszöbön álló bajországi monarchista felkelés megszervezésében állítólag Ludendorffnek is része volt

Franciaország újabb ügyes diplomáciai sakkjátszása Poroszország ellen

MÜNCHEN, nov. 18. — Bajországot újabb forradalom előtt áll. Elég a fegyver, a muníció, a gépfegyver, az ágyú, sőt még ember is erre a célra. Ezáltal azonban nem munkás forradalomról van szó, hanem a monarchisták, akik arra készülnek, hogy Bajországot éltre keltsék a monarchikus államformát.

ERŐSEN BIZAKODIK A VOLGÓR KIRÁLY FELESÉGE.

PARIS, nov. 18. — Luzernből érkezett jelentés szerint Zsófia, Konstantin volt görög királynak a felesége, aki nőre a detronizált német császárral, nagy örömmel adott ki fejézet, amikor Venizelos részéről hallott az örömi belevonta azt a megjelölt, hogy rövidesen el fog érkezni az 5 bányának is a nagy németországi.

A FÉNYHULLAMOK GYORSAN GÁT MEGDUPLÁZTA EGY TANÁR

A Princeton egyetemen, Tudós Társaság rendezte felgyűlést Miliken fiaikna, chilegói egyetem tanára, bejelentette és kísérlettel beigazolta, hogy egy általa felfedezett rendszert a fényugrakat...

PÁLCÁT TÖRNEK AZ ANGOL KORMÁNY IR POLITIKÁJA FÖLÖTT

AZ ANGOL LABOR PARTY ALLÁSFOGLALÁSA. Követeli az angol csapatok visszavonását.

LONDON, nov. 18. — A Labor Party ma egy kiáltványt boesított ki, amelyben az angol kormányt az ir kérdésben elfoglalt álláspontjaért eltilti. A kiáltvány kormánykörökben érthető érdeklődést s megdöbbenéssel vegyes figyelmet keltett.

Mindenki emlékezhetik arra, hogy a bolsevik megbízottak és az angol kormány tárgyalásai alkalmával, valamint abban az időben, amikor arról volt szó, hogy Angolország fegyveres erővel avatkozzék bele Oroszország belligyébe, a Labor Partynek az álláspontja meglehetősen nagy befolyással volt az angol kormányra a gyakorlatban kifejezésre jutott felfogására. Ez a hatás abban az időben is megnyilvánult, amikor a lengyel mezőkön a bolsevik hadsereg járt s arról volt szó, hogy Varsó esetleg a bolsevikok kezébe kerüljön.

A Labor Party a kiáltványában felszólítja az angol kormányt, hogy a csapatait vonja vissza Iroszszágból. Ajánlja Iroszszág részére az örendelkezési jogot s ha Iroszszág úgy döntene, hogy a köztársasági államforma mellett foglalja állást, ebbe sem szóljon bele az angol kormány. A párt egy bizottságot nevezett ki azzal a céllal, hogy tanulmányt adjon a fegyver Iroszszágban s azután, a személyes tapasztalatok alapján szerzett adatok segítségével, felvilágosítsa a dolgok tulajdoni répeni állásáról az angol közvéleményt. A bizottságnak Arthur Henderson lett az elnöke. A tanulmánytújt Iroszszágban rövidesen megkezdik. Az angol egyház tizenhét püspöke határozottan kimondta, hogy a határozatlanság ellenében az Iroszszágban történő ellenséges hadsereg visszavonását követeli.

MILYEN OKOK IDÉZTÉK ELŐ A KORONA ÁRESÉSÉT

BÉCS SZERINT KÖZREJÁTSZOTTAK A DOLOBAN AZ AMERIKAI KIKÜLDÖTTEK JELENTÉSEI IS.

A magyar pénzügyminiszter szerint a korona belső vásárló értéke sokkal nagyobb, mint ahogy azt a külföldi árfolyam igazolja.

A koronának, úgy az osztrák, szerkesztették a négy ország viszonyairól és ezeket a jelentéseket az ország összes bankjainak megküldötték. A jelentések természetesen meglehetősen sötétnek mondták a helyzetet, miért is sokan azok közül, akiknek nagyobb számú osztrák, magyar, vagy német pénzük volt Amerikában, eladták ezeket a pénzeket és ezzel alaposan lenyomták azoknak az árfolyamát.

Bécs szerint az egyik ok itt Amerikában keresendő. Az amerikai nagy pénzesportok bizalmi tagjai nemrég beutaztak Németországot, Ausztriát, Magyarországot és Csehszlovákiát. Nem léptek fel hivatalosan, hanem, mint macanemberek folytatták a puhatólázsaikat. Amerikába visszatérve azután a tapasztalataik alapján jelentéseket

szorban a korona belső értéke és vásárlóképesége az irányadó. Erről pedig azt látjuk, hogy sokkal többet ér, mint amennyire a külföldi piac becsüli. Hogy mesterséges machinációkkal is rontják a korona kurzusát, az sajnos valóságúnak látszik. Mondják, hogy Amerikából és Csehszlovákiából is ajánlják a koronát, de ennek a hírek valódiságát nehéz ellenőrizni. A korona áresése véleményem szerint csak átmeneti lehet. Természetesen függ a belpolitikai és az export megindulásától, de én újabb csak azt mondhatom, hogy a magyar korona fizetőképessége és belső értéke jóval nagyobb, mint amennyire a külföldi bészüli és én bízom a jövőben.

ÖSSZEKOVÁCSOLJÁK AZ OLÁH-GÖRÖG KIRÁLYI NÁSZT.

LUZERNE, nov. 18. — Károly román trónörökös az anyagi egyetemben holnap ideérkezik Bukarestből. Hír szerint a látogatásának az a célja, lást, ebbe sem szóljon bele az angol kormány. A párt egy bizottságot nevezett ki azzal a céllal, hogy tanulmányt adjon a fegyver Iroszszágban s azután, a személyes tapasztalatok alapján szerzett adatok segítségével, felvilágosítsa a dolgok tulajdoni répeni állásáról az angol közvéleményt. A bizottságnak Arthur Henderson lett az elnöke. A tanulmánytújt Iroszszágban rövidesen megkezdik. Az angol egyház tizenhét püspöke határozottan kimondta, hogy a határozatlanság ellenében az Iroszszágban történő ellenséges hadsereg visszavonását követeli.

CSAK AZOKNAK VAN JUSSUK

a jubileumi naptárunkhoz, akik nincsenek hátralelkes az előfizetéssel. Ha tehát Ön véletlenül hátralelkes és idejében akarja megkapni a naptárt, rendezze azonnal előfizetését.

A Fehér Háza egy pulykát küld Texas.

Washingtonból jelentik, hogy a Fehér Háza már igazoltan várják azt a szép nagy kövér pulykát, amit az elnök egyik tisztelője küldött Texasból. A bronx színi madár ketrecében érkezik, amely a Fehér Háza miniatúrája.

SZABADSÁG
The oldest established and largest Hungarian paper in the United States
Thirtieth year. Published daily by
The Szabadság Printing & Publishing Co.
(An Ohio Corporation. B. K. Corra, President; Dr. Andrew Cserna, Sec'y-Treas.)
Headed by: E. T. Kobanyi
Lapigazda: Kobanyi Tibor
DR. ANDREW CSERNA, Editor
Szerkesztőség és kiadóhivatal
700-702 Huron Road (P. O. Box 171) Cleveland, O.
Telephone: Bell, Main 3938 Cuy. Central, 1231.
ELŐFIZETÉS: AR: Az Egyesült Államokban és Kanadában egész évre \$4.00, hat hónapra \$2.50. — SZUBSCRIPCIÓN: egész évre \$10.00, hat hónapra \$6.00. — SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada one year: \$4.00, half year: \$2.50. — Foreign countries: one year: \$10.00, half year: \$6.00. — Cleveland one year: \$5.00, half year: \$3.00.
Entered at the Post Office Cleveland, O. and admitted for transmission through the mails as Second Class Matter.
New York irodánk címe: Eastern Office: Room 603 Tribune Bldg., 154 Nassau St., New York
Üstveztető: Joseph Morvath, Manager.

A kivándorlási láz

ANTHONY CAMINETTI bevándorlási főbiztost, a szövetségi egészségügyi hivatal képviselőjének, dr. J. W. Kerr-nek kíséretében, Európába küldte az Egyesült Államok munkaügyi miniszteriuma. A bevándorlási főbiztos már az "Adriatic" pompás fedélzetén gondolkodhat küldetésének céljáról, mely a jövőendő bevándorlási megszigorításának kérdésével kapcsolatos.

A meglepetésszerű, gyors utazás szoros összefüggésben áll azokkal a fontos tárgyalásokkal, melyeket a szövetségi képviselőház bevándorlási bizottsága november 15-dike óta folytat. Caminetti utjának célja, a fontosabb kivándorlási központok meglátogatása és az európai viszonyoknak a helyszínen való alapos tanulmányozása. Már amennyire a tanulmányozásra szánt négy-öt heti tartózkodás megengedi az alaposítást. Hosszabb idő azonban nem állhat a bevándorlási főbiztos rendelkezésére, ha a kormány és a törvényhozás értékesíteni akarja a helyszínen szerzett tapasztalatokat.

A bevándorlási bizottság tanácskozásai hetekig elhúzódnak még és mielőtt véglegesen döntene ebben a kérdésben a bizottság, mielőtt megszövegezné a szövetségi törvényhozás elé kerülő javaslatát és indítványait, Amerikában akar lenni a bevándorlási főbiztos. December hatodikán kezd meg üléseit a szövetségi törvényhozás és nagyon valószínű, hogy a napirendre kerülő kérdések között a legelső sorba tartozik a bevándorlási megszigorításának meghatározása.

Caminetti sorba felkeresi majd az európai kikötőket és nagyvárosokat, természetesen elsősorban azokat, ahonnan nagyobb arányú kivándorlás várható. A nyilvánosság elé terjesztett híradás szerint meglátogatja Lengyelországot, Németországot, Olaszországot és a Balkánt. Magyarországnak nincs ugyan tengeri kikötője, de Amerikában is köztudomású már, hogy a Dunatisza táján ugyancsak dühöng a kivándorlási láz és így nem valószínű, hogy éppen ezt az országot elkerülje a tanulmányutazó.

Illetékes körök mondják, hogy Caminetti utjának főcélja a legösszintébb emberszeretét, a kivándorlásra szánító és készséges embermivóknak sok kellemetlenségtől, kínos csalódástól való megkímélése. Washingtonba érkezett jelentések szerint, számos európai ország népet megejtette a kivándorlási vágy és seregesen akadnak szerencsétlenek, akik elköttyavetődnek, pénzre tesznek mindent, felelnek minden hidat maguk mögött — és bármily nehézségek árán felküzdi magukat Amerikába induló gőzökre.

A kivándorlási láz áldozata nem törődik a következményekkel és csak a szigorú Ellis Islandon várja a kiábrándulás fagyos leheletét, ahol — nagyon sok esetben — minden szépitgetés nélkül adják tudomására, hogy eljuthatott ugyan az Igéret földjének kapujáig, de számára ez marad a végállomás: akár akar, akár nem — vissza kell fordulnia.

Az amerikai szemé, az amerikai nép emberszerető érzése tiltakozik ugyan az ilyen embertelenül kegyetlenkedő látzó intézkedések ellen, de a magasabb érdekek, a közérdekek jogos követelésének érvényesítése ellen nem tehet és nem is akar tenni semmit.

A jövőben nem akar senkit visszaküldeni Ellis Islandról az Egyesült Államok: azt akarja a kormány és a törvényhozás, hogy aki ezután eljut a kapuig, az minden körülmények között keresztül is jusson rajta. A kivándorlót nem akkor érje a család, amikor már bevándorlónak képzeli magát, — hanem még akkor, amikor könnyűszerrel, kedvezőbb körülmények között megalkudhat a helyzettel és elfelejti azt a csalfa állót, mely a mesebeli amerikai aranyhegyeket festette zemei elé.

A barátság ligája

DAUL HYMANS, a Nemzetek Ligája "parlamentjének" elnöke, amikor elfoglalta az elnöki székét, azt a kijelentést tette, hogy a Ligának tulajdonképpen célja az, hogy szoros és barátságos összeköttetésben tartsa a világ szabad országait és a kölcsönös barátság és rokonszenv biztosítása érdekében, gyakori találkozóiban, összejöveteleket rendezzen.

Az elnöki meghatározás ellen nem tiltakozott senki, sőt még a Nemzetek Ligájának kimondottan kérelmetlen ellenségei is hajlandók elfogadni. Lodge szenátor, Borah szenátor, vagy a tulzigorú californiai ohnson sem óhajtlák azt, hogy barátságos eszmecsejékre ne gyűljenek össze a világ legkülönbözőbb nemzeteinek képviselői és őszinte jóakarattal azon törjék fejüket, hogyan és mivel javíthatják meg a világ sorát, ilyen közös intézkedésekkel, eszközökkel biztosíthatnak jobb, kellemesebb és melegebb életet a föld minden népének.

A hatalmi kérdéssel, a Liga szívének nevezett X. szakaszról nem emlékezett meg Paul Hymans. Valószínűleg ő is tudja már a november 2-án lezajlott amerikai választás eredményét.

Az ujjáépítés nagy kérdései

A 67-ik kongresszusnak nem igen lesz szünete. — Igen sok problémát kell megoldania. — Az adóreform és a vámtarifa revíziója. — A hadsereg és a nemzetiség ujjászervezése. — Reformok és gazdasági újítások a szövetségi kormányzatban.

A kongresszusnak a közel jövőben óriási munkát kell elvégeznie. A hatvanhétedik kongresszus, amelyet Harding valószínűleg közvetlenül a kormányralpote után rendkívüli ülésszakra fog összehívni, minden valószínűséggel szerint két teljes esztendőn keresztül állandóan tanácskozik fog. A hatvanhatodik kongresszus, amely december hatodikán igen rövid ülésszakra fog összehívni, már az idő rövidsége miatt sem végezhet azokkal az égető és fontos problémákkal, amelyekkel végeredményében az új kormányzatnak kell majd megbirkóznia. Ez a kongresszus ülésszak, a karácsonyi szünetek és az ünnepek vasárnapok lesz. Mivel az utolsó két hónap munkaidője fog igénybe vehető. December hónapja azonban alig lesz elegendő magára arra, hogy a kongresszus az előtte fekvő tízennegy költségvetési javaslatot letárgyalhassa.

Oly hatalmas munkatömeget kell megbirkóznia a hatvanhatodik kongresszusnak, hogy egyáltalán nem tud az, aki azt állítja, hogy a kongresszus teljes két esztendőn keresztül minden szünet nélkül üléseni fog. Sőt még az is megiehet, hogy az egész négy esztendő alatt sem lesz szünete ennek a kongresszusnak, ha meg akarja mind eladni a megoldásra váró hatalmas problémákat.

Az első nagy feladata a hatvanhétedik kongresszusnak az adó és tarifa-törvények revíziója lesz. Az Underwood-féle vámtarifa-törvény sok tekintetben hiányos és ma már az üzleti életben általános a követelés a revízió vonatkozásban.

Ha ezzel a két fontos dologgal végzett a kongresszus, akkor még mindig nem pihenhet, mert sok más nagy kérdés kell majd végzése. Ilyenek például az alapreform és tisztogatás a szövetségi kormányzatban, a hadsereg és a nemzetiség reformja, a háborúban munkateltelenek katonái és tengerészei kártalanítása, valamint sok más probléma, amelyek között nem utolsó fontosságú kérdésben a bevándorlási törvények revíziója sem.

Az Underwood-féle tarifa-törvény jelenleg vagy háromszázmillió dollár évi bevételt biztosít. A kongresszus vezetői politikai szempontból az új törvénynek legalább egymillió dollár évi bevámjévedelmét kell gondoskodnia és e mellett megvédnie az amerikai ipart és az amerikai munkásságot a külföldi versenyével szemben. A farmernek maguk is országosra követelik azt, hogy a törvény revíziója alkalmával megvédjék az ő érdekeiket is, mert a kanadai gabona és más termények máris előzöltek az amerikai piacot, míg az argentinai tengeri az Underwood-féle törvény jóvoltából lesorítja az árat az amerikai kukoricának.

Senkinek sem lehet kétsége az iránt, hogy a kongresszusnak intézkednie kell, hogy az adók leállíttassanak, de különösen fontos a jövődelmi és a háborús tulajdonjogi adóknak a gyökeres revíziója.

Ugyancsak igen fontos a reform a szövetségi adminisztráció dolgában, de különösen a lét-szám tekintetében. A háború alatt ugyanis a háborús viszonyok kényszerítő hatása folytán a szövetségi alkalmazottak száma 340.000-ról 750.000-ra emelkedett. Most, hogy a háborúnak vége van, erre a 400.000-es többlet-re nincsen szükség a kongresszus tagjainak többsége szerint.

A képviselőház és a szenátus hadügyi bizottságai máris szorgalmasan dolgoznak azokon a javaslatokon, melyekkel a hadsereget akarják ujjászervezni és újraépíteni a nemzetiség intézményét. Julius Kahn képviselő, a képviselőház hadügyi bizottságának az elnöke kijelentette, miképpen a hadügyminiszterium igen sok törvényes intézkedést nem visz keresztül.

40 DOLLÁR
Kamatot fizetek egy évre minden nyílt állásra.
1000 dolláros takarékpénztár után.
KISS EMIL BANKER
133 Second Avenue, New York.

MAGYARORSZÁGI LÁTOGATÁSOM BESZÁMOLÓJA

A "Szabadság" részére írja: **Tóth Sándor, református lelkész**
Nyomor és pusztulás
A Nagy Magyaralföld képe. — Halott kémények. — A megkopott főváros. — Szállodák és a lakásnég. — Harc a megfagyás ellen. — A pesti gyerek gymora. — Bufelejítő dozsölések. — "Sirva vigad a magyar!"

Tóth Sándor, református lelkész.

Hogy most hajónk itt szántja a tenger síkságát: visszagondolom magam a nagy magyar Alföldre, melynek rónáján születtem és a melynek tágas tereit most a nyáron, tizenegy év távollét után, sem tudtam meghatóttá nélkül szemlélni. Mig a vonat robogott velem az egymástól oly távol lévő városok között, a szemem mindig csak azt nézte, kutatta, hogy mi változott azóta, hogy onnan elkerültem? Bizony nem változott ott semmi; hanem az én szemem, az megváltozott, annak más lett a mértéke.

Az Alföld ma is ugyanaz, ami tizenegy évvel ezelőtt volt, a mi ötven évvel ezelőtt volt, a mi száz évvel ezelőtt volt. Elgondolom, hogy száz meg egy pár évvel ezelőtt Cleveland helyén, Chicago helyén, nem volt más csak erdő, nem járt fehér ember, csak indián úte a vadat; s ma azok világvárosok, millió laknak bennük; az én szegény Alföldem pedig ma is ugyanaz, a mi száz meg kétszáz évvel ezelőtt volt. Épül ugyan egy-néhány ház a városokban; egy pár köztisztviséllyel több van, sőt a hosszú kémények száma is megszáporodik egyvel, kettővel; de a falvak, városok külső képe éppen olyan kevéssé változott meg, mint az a terület, melyen épültek. Azok közül a nagy kémények közül is alig füstöl minden tízedik az országban; és mi amerikaiak jól tudjuk, mit jelent az, mikor a nagy kémények nem füstölnek.

A külföldet is járt utasnak mindjárt szemébe tűnik a magyar Alföld fátlan volta. Milyen más a földnek beosztása az északi olasz síkságon, vagy Belgiumban, vagy Angliában, vagy Hollandiában, vagy Németországban. Sohasem felejtem el azt a csodálatos látványt, miben az észak-olaszországi síkság gyönyörű. Az egész síkság egy hatalmas nagy kert. Apró négyzetekre osztják a csatornák, míg szabályos négyzetekben futnak körül ott egy-két holdnyi területet; a csatorna partján végig gyümölcsfák, a mikre viszont fel-fut a szőlő; a vízzel és gyümölcsrel határolt négyzet közepében terem a gabona vagy kerti vetemények. Csodálatos paradisosm ez a vidék; az ember pedig csak feltekossa a föld nagyszerű tehetőségét. Milyen szegényes és primitív ehhez képest a magyar földművelés! Hanem azért próbálná csak meg valaki: megmondani a magyar embernek, hogy nem ő ért a világon minden népek között legjobban a földműveléshez! Sertésnek venné ezt és el nem hinné senkinek sem, hogy azt a gazdag földet jobban is lehetne művelni. Ő még mindig ugyanak hagyja a földjeit és megmérhetetlen legelőt csak az Isten gondolja. Az állattenyésztéssel is ilyenformán vagyunk. Hallottam valakitől, a ki állandóan a Dunántúlra jár, hogy az egyik vidéken nagyon sok birka tenyésztének ugyan, de nem fejk, csak nyírják; a kárba vesztett nemzetvagyonnal, meg a szegény állatok jobb egészségével mit sem törődnek. Sir az ember lelke, ha rágondol a legnagyobb magyarra. Most megértem a Széchenyi tragédiáját! Érzem az érzéseket, a miket neki is éreznie kellett: a tehetetlenség fájalmat ezzel a mozdulni nem akaró s önmagát vesztébe döntő maradisággal szemben.

A háború nyomai természetesen nem látszanak meg az ország külső képén; hiszen a merre én jártam most, ottthon, arra nem járt ellenség. Annál több nyoma van a háborúra következtet nyomorúságoknak. Persze ez is leginkább a városokban látszik meg, s főként Budapestben. Sok városban megszűnt a villanyvilágítás, sőt még Pesten is nyomorúságos ma is; a gázközpont meg egészen siralmas. A vízvezetéknek jó karba hozatalára mindenütt milliók kellene; de ezek a milliók nincsenek sehol. E miatt szüntelen történik csőrepedés, meg más hasonló kalamitás; a víz nyomása pedig olyan alacsony, hogy már a harmadik emeletre a napnak csak bizonyos órájában csak külön erőfeszítéssel tudnak vizet adni. A villanyáram legyőngülésének egyik leggyakoribb következménye a villamoskocsik sűrű megállása.

A város külső képén sok a züllés nyoma. A vakolat lehullott nagyon sok házról; most nem lehet megjutani. A min festék volt, az lekopott; ujjafesteni még ugy sem lehet. Minden festés kopott Pesten; semmi friss, semmi új szín. Tömérdek cimitábla összetört; ugy foltozgatták ki a neveket. A járda sok helyen eltört, sok helyen beszakadt; nincsen miből kijavítani. A kocsitak hasonló állapotban vannak. Épülő házat tizen sem láttam az egész városban; az áruk most olyan magasak, hogy nem lehet gondolni sem az építkezésre. Pedig hej, de kellene nekünk új házak, új lakások, közintézményeknek új helyiségek! Így most egy mást lakoltatják ki, a mi elvégre is nem tarthat örökké. Az első kellemetlen meglepetésem pedig az volt Pesten, hogy a város nagyon rossz-szaga. A csatornákat sem tudják rendszer tisztítani. Az Astoriában, a hol egész nyáron láttam, kénytelen voltam a legelső utcákra költözödni, hogy ne érezem az utca szagát.

Vannak egyéb nyomorúságok is. Az inent a lakásméziért említettem. Posti szállodákban ma nem lehet szobát kapni. Protektívál kaptam az enyémét s csak amerikai dollárjainak, borraivalóimnak és otthon most nagy pénznek tetsző életmódomnak köszönhettem, hogy megmaradtam. Magam láttam, hogy grófot és előkelő urakat utasítottak el: nincs hely. Természetesen nemcsak a szállodák érzik a lakásnyomorúságot, hanem még inkább a lakosság is. Nem lehet lakást kapni. A folyton tartó bezárás arra, kényszeríti a hatóságot, hogy elrekkirálja azoknak a szobáit, akikre valami módon rábizonyíthatják, hogy több helyük van, mint a menyi föltétlenül szükséges. Ez a "rekvirálás" ittmaradt a bolshevizmus kommunizálásából. Nem sok olyan pesti lakos van, a kiktől nem rekkviráltak. Egyik nagy-némem, özvegyasszony, két szobából és egy konyhából álló kis lakásban lakott; az egyik szobát elvettek tőle és a konyhát közösen tették. Pedig ha már mással kell megosztani: nincsen otthon az ember a saját lakásában sem. De hát most ez Magyarország sorsa. Hivatlan vendégei vannak a magyar nemzetnek is.

A másik nyomorúság Budapestben a fűtőanyag hiánya. Szén nincs, fa sincs. Déliidőben befordultam egy jóképű budai vendéglőbe; a várban volt dolgom a miniszteriumokban és ott ért a dél; enni kértem. "Nem főzünk ural, nincs mivel." Olyan előkelő szállodában, mint az Astoria, csak két-három héten egyszer van melegvíz. Az első hideg napok még otthon értek; bizony vacogott mindenki a foga. Fűtésről azonban szó sem volt, s valóban kívánni sem lehetett. Kell a fűtőanyag télre. Már a kinek van. De beszélttem ám én sok olyan szegénynek is, a kinek semmi fűtőanyagja nincsen és nem is lesz. Mi lesz velük?

JÖNNEK A LEVELEK

Magyarországból és mindyikben segítséget kérnek a szertelt rokonok.
Élelmet, fűtőanyagot, meleg ruhát és sok más egyebet akarnak venni, de nem jut nekik, mert nincs pénzük.
Ít az alkalom, hogy jó szíve megnyilatkozzék.

KARÁCSONY
A szeretet ünnepe. Vigyen boldogságot rokonainak hájájába. Készen megteheti, ha néhány dollár az ő szíve szívében jelent odaát és sok ezer koronával sok mindentől lehet vásárolni. Küldje pénzét általunk. Mi a legelőcsőbb árfolyam mellett leggyorsabban átutaljuk. Karácsonyi szeretetadományait kifizetjük és Karácsony napján áldani fogjuk Ön rokonait.

Szép Karácsonyi Ajándék a HAJÓJEGY
is, melylyel óhasai rokonainak kijáratát lehetővé teszi. A beutazáshoz szükséges okiratokat KÖZLEGYZŐI OSZTÁLYUNK lelkiismeretesen és pontosan kiállítja.

NEMETH ÁLLAMI BANK
NEMETH JANOS, elnök
FŐÜZLET: 10 EAST 22ND ST.,
BANKPALOTÁBAN.
FJÓKÜZLET: 1597 SECOND AVE.,
corner 83rd St.
NEW YORK CITY

Aki kétségbeesve a saját holttestét várja.
John C. Crammstorff, Lynn, Mass.-i lakos hadnagyi ranggal csinálta végig a háborút. Vétlenül a halottak listájára került. Értésítette a hadügyminiszteriumot, hogy ő életben van. A hivatalos közegek, ugy látszik, ezt nem hitték el neki, mert tegnap értesítették, hogy a holtteste utban az otthona felé. A hadnagyt most kétségbeesetten várja a hullát, ami "valószínűleg" más katonáé.

\$2.10 MA 1000 MAGYAR KORONA
\$2.10 itt nem nagy pénz, de otthon 100.000 korona vagyon, melyet házat, földet, birtokot vásárolhat és majdnem gond nélkül élhet. Az átutalás 18 nap alatt rendelkezési helyén van, teljes felelőség mellett.
HAJÓJEGYEK MINDEN VONALRA, ROKONOK, ISMERŐSÖK ATHOZATALAN SEGÉDKEZUNK, A SZÜKSÉGES IRATOKAT BESZERÉZZÜK.
Forduljon hozzánk bizalommal felvilágosításért.
GOLDBERGER & GOODMAN
Állami ellenőrzés alatt álló bankok és főügyvezők
136 EAST 42 STREET, NEW YORK, N. Y.
A Grand Central közelében.

Ha Amerikába kihozatni
akarja rokonait, forduljon bizalommal hozzánk. OHÁZABA UTÁZÓK KERJENEK HAJÓ ÁRVEGYZÉKET. **PÉNZKÜLDEMÉNYEKET** a leggyorsabban eszközöljük. **UTLEVELEKET MEGSZERZÉK.** Írjon még ma e címre:
MORRIS ENGEL, Bankár
129 Greenwich Street, New York, N. Y.

KÜLDJÜNK A FELESLEGBŐL KARACSONYRA, A SZERETET UNNEPÉRE A SZUKÓLKÖDŐKNEK a mi szegény szerencsétlen véreinknek.
LAZAR ENDRE (Atlantic Exchange)
előnyösen ismert Hajójegy, Pénzváltó és Pénzküldő Irodája a leggyorsabban, a legelőcsőbban és teljes felelőség mellett bonyolítja le a reabizott ügyeket.
LÁZAR ENDRE
1329-3-IK AVE., NEW YORK, N. Y.
(76. utcai elevator állomás és 77. utcai subway állomás mellett)

U. S. MAIL STEAMSHIP COMPANY, INC.
S. S. SUSQUEHANNA
INDUL NEW YORKBÓL EGÝENESEN
BRÉMÁBA
DECEMBER HÓ 30-ÁN
KABINJEGY HARMADOSZTÁLYU JEGY \$185 és \$210
HÓ 85 haddad. \$120
Jelentkezék a következő címen:
45 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.
Vagy a helyi úgyaskönel.

HOLTAN MEGKÖZEL SZIGOR

A volt H
Akkor ölték meg megjelenie az

NEWARK.
bírónak, aki ötv...
as jteni me...
dolták, hogy a...
lyett a véres...
levő lakásán...
vine a sheriff...
lőtte agyon a...
A fiu egyáltal...
dó az esetről...
annyt mond...
ban járt, ahol...
arra, hogy té...
vine házaspár...
egy hónap ó...
A volt bíró...
ról tegnap szer...
hatóság. A she...
ott talált a...
előzgen az el...
nevi tizenhárom...
vállotta, hogy...
rével együtt a...
törték a lakás...
padlóján az ap...
feküdt.

Urvane vallo...
gust kora delut...
kashól, még pe...
tizenkét éves k...
sereiben. Ugy...
szert August...
bára nyomerék...
óta nem volt a...
Az új folyam...
küldte, Sarah...
apája és a fiu...
kodnak. Később...
ágyból, amire...
lott eldördülni...
az apa elertül...
moldult többet...
11 jóra-felé le...
eltávozt.

Irvine bíró...
ke van odahaza...
leánya, aki ne...
hagyta a szülő...
A volt bíró...
nyolc-amerikai...
önkéntes beállo...
A háború alatt...
kapott és min...
zadot vezényelt...
Amikor vissz...
ból, megválaszt...
bírónak amely...
ig maradt, amik...
vonnelt vissza...
művelte s emel...
tot is folytatott...
Éveken keres...
tesben állott a...
kánus szervezet...
vett a politikab...
Néhány nap e...
probation offic...
emelte ellene a...
előtt, hogy keg...
gyervekeivel é...
volna neki a b...
látra megjelen...

Vérebek se gyilkos ny
LINCOLN, N...
Nehaszta Brok...
eltűnt Denny C...
az a vad, hogy...
való Florence...
oltotta. Három...
zott rá s mégis...
nyomozására vé...
de ezeknek sen...
a gyilkos nyom...

Györgiában meglin
Douglas, G...
hogy ott tegna...
két férfit és g...
tömege a sherif...
tyknak a keres...
meglincseltek...
az volt a vad...
Happert, egy...
nyest, meggyíl...

BANKÉP
keresünk az Egy...
den területe. It...
van és jövdelem...
akár eszt tenn...
tolkai a köve...
BANKÉP...
Care of Bu...
603 Tribune Buil...

H A J Ó J E G Y E K
Hajójegyek
velek
teli
ügye...
jon c...

FELEK

...és kárnak a szere...

...má egyebet akar...

...k a...

...betűt tesz. A be...

...ELMERE FIOK...

...KÜZLET:...

...er 83rd St.

...TY

...esítette a hadügy...

...KORONA...

...ONOK ISMEROSK...

...MANN...

...hozatni...

...RZEK.

...Bankár...

...LEGBŐL...

...Exchange)

...DRE...

...PANY, INC.

...ANNA...

...BA

...RK, N. Y.

HOLTAN TALÁLTÁK A FIAI MEGKINZÁSÁVAL VÁDOLT SZIGORU KEGYETLEN APÁT

A volt hagyatéki bíró tragédiája

Akkor ölték meg, amikor a bíróság előtt kellett volna megjelennie azzal vádolva, hogy kegyetlen volt a saját gyermekeivel.

NEWARK, O., nov. 18. — Walter A. Irvine volt hagyatéki bíró, aki ötvenhárom esztendő, ma kellett volna megjelennie az itteni megyei gyermekbíróság előtt, ahol azzal vádolták, hogy a saját gyermekeivel szemben kegyetlen volt. E helyett a véres hullája ott fekszik a West Madison faucskában levő lakásban, míg a huszonegy éves nyomorék fia, August Irvine a sheriff őrzete alatt áll, mert azzal gyanúsították, hogy ő lölte agyon az édesapját.

A fiu egyáltalán nem hajlandó az estről nyilatkozni, csak annyit mond, hogy ő Columbianban járt, ahol az anyját kérte arra, hogy térjen vissza. Az Irvine házaspár ugyanis már egy év hónap óta különváltan élt.

A volt bíró meggyilkoltasáról tegnap szerzett tudomást a hatóság. A sheriff a holttestet ott találta a lakásban, miután előzően az elhunyt Sarah nevi tizenhárom éves lánya azt vallotta, hogy a két kis testvérrel együtt az éjszakát ott töltötték a lakásban, amelynek a padlóján az apjuk véres hullája feküdt.

Urvane vallomás szerint August kora délután távozott a lakásból, még pedig Patrick nevi tizenkét éves kiscsoceának a kíséretében. Ugyancsak a kísérelt August, aki mindkét lábára nyomorék, már esztendő óta nem volt az apja lakásában.

Az új folyamán, amikor lefelejték, Sarah hallotta, hogy az apa és a fiu valami felett civalognak. Később az apa kijött az ágyból, amire azután lövést hallott előrdülni. A lövés nyomán az apa elterült a földön és nem mozdult többet. August azután 11 óra felé Patrickkal együtt eltávozott.

Irvine bírónak négy gyermeke van odahaza és van még egy leánya, aki néhány év előtt elhagyta a szülői házat.

A volt bíró 1898-ban a spanyol-amerikai háborúban mint önkéntes beállott a hadseregbe. A háború alatt kapitányi rangot kapott és mint ilyen egy századot vezényelt.

Amikor visszajött a háborúból, megválasztották hagyatéki bírónak amely hivatalban 1903-ig maradt, amikor is a farmjára vonult vissza. Azóta a farmját művelte s emellett joggyakorlatot is folytatott.

Eveken keresztül összeköttetésben állott a megyei republikánus szervezettel és élénk részt vett a politikában.

Néhány nap előtt John Dwyer probation officer azt a vádat emelte ellene a gyermekbíróság előtt, hogy kegyetlenül bánik a gyermekeivel és ezért kellett volna neki a bíróságon tárgyalásra megjelennie.

Vérebek sem tudnak a gyilkos nyomára jutni.

LINCOLN, Neb., nov. 18. — Nebraska Broken városából ma elment Denny Chester, aki ellen az a vád, hogy a Kansas Citybe való Florence Barton életét kioltotta. Három detektív vigyáztak rá s mégis elszökött. A nyomozására véreket küldtek, de ezeknek sem sikerült eddig a gyilkos nyomára akadni.

Georgiában három néger meglincselték.

Douglas, Ga.-ból jelentik, hogy ott tegnap három néger, két férfi és egy nő, akiket a tömeg a sheriffnek és a deputyknak a kezéből kiragadott, meglincselték. A négerék ellen az volt a vád, hogy Pearly Happort, egy fiatal ültetvényest, meggyilkolták.

BANKÉPVISELŐKET keresünk az Egyesült Államok minden területére. Ha nagy ismerettség van és jóvándóval rendelkeznek, akkor eszténi, írja ki a kártyát a következő címre: BANKÉPVISELŐ Care of "Szabad" 603 Tribune Building, NEW YORK.

THE STATE BANK A MAGYAR MUNKASOK BANKJA 374 & 378 GRAND ST., NEW YORK, N. Y.

F. AD. RICHTER & CO. New York. Tisztelt Uraim! — Köszönettel elismerem a Bambino vételeit a fogadják szüntelenül, mert nagyszerű eredményt hozott gyermekek részére.

A gyermekek legjobb barátja Ha gyermeke ingerlős, nyugtalan, adjon neki egy kánnal lefekvés előtt. Minden valószínűség szerint a gyermekek szeszkesége van a csak akkor lesz igazán jobban, ha ad neki az alábbi szerből: BAMBINO

A tömegzabálás világbajnoka A west hamondi John Bongo ezt a címet az étvágyával alosan kiérdemelte. CHICAGO, november 18. — John Bongo west hamondi lakos tegnap az évszázad zabálás terén minden eddigi rekordot ledöntött és a város ma őt kiáltotta ki a tömegzabálás világbajnokának.

MIN MULATNAK A NEDVESEK? Mi történik azzal aki a Volstead-törvény életbeléptetése előtt szerezte be ittlétszletét. Kavarodás a száraz-törvény körül

WASHINGTON, nov. 18. — Az Egyesült Államok Legfelsőbb bíróságát olyan ügy foglalkoztatja, amely feltétlenül jóízű mulatság, sőt egyenesen tréfa számba mehet a nedvesek szempontjából. Módot ad arra nézve, hogy kisse kacagjanak az emberek eddig nagyon is sikeresnek bizonyult szárazság felett.

Jaj azoknak, akik a feleségüket megverik. Uehriehsville, Ohio-ból jelentik, hogy ott egy 18 tagból álló férfi társaság alakult, amelynek az a célja, hogy megbüntesse azokat a férjeket, akik a feleségüket megverik.

Egy mexicói bandita megölt egy bányászviselőt. DOUGLAS, Ariz., nov. 18. — A Cananea Consolidated Copper Company bányatelepének egyik tisztviselőjét egy Manuel Faiz nevi mexicói, aki valamikor, mint bandita "kereste meg a kenyerét, ma délután lelőtte. Faiz, akit ebben a gyilkosságban egy eddigi ki nem derített bosszú ok vezített, elmenekült. A hatóságok megindították a nyomozást a kérekerítésre.

FÜLÖNCSIPTEK EGY GRAFTELŐ MUNKÁSVEZÉRT SZTRAJKKAL FENYEGEZTŐDVE ZSAROLTA AZ ÉPÍTÉSZEKET.

NEW YORK, nov. 18. — A törvényhozásnak egyesült bizottsága tudvalévő vizsgálót folytat az ugynevezett "épités truzst" viselt dolgainak szövevényeiben. Ennek a vizsgálóknak az eredményeképpen tegnap vád alá helyezték Robert P. Brindell, a Building Trades Council elnökét, a szervezett munkásságnak az Egyesült Államokban legnagyobb fizetési alkalmazóit azért, mert az építővállalkozók által sztrájkjal való fenyegetéssel pénzeket akart kizsarolni.

Richter külön e célra megbízott kerületi ügyész kijelentette a bíróság előtt, hogy a többrendbeli zsarolás kisérletek együttes összege meg fogja haladni az egymillió dollárt is, miért is nagy biztosítéki összeg megállapítását indítványozta. A bíróság Brindellt minden bűnösnek vallotta magát. A biztosítéki összeget százezer dollárban állapította meg a bíróság és a vádlott vagy egy óra hosszán a fogházban volt kénytelen maradni, mielőtt az ügyvédje a megfelelő biztosítékot fészére megszerzte.

A grand jury vádhatározata Brindell ellenében három pontot foglal magában, külön kiemelve azt, hogy a vádlott 7.500 dollár összeget akart kizsarolni Jacob Fradus építési vállalkozójól, kijelentve, hogy amennyiben ezt a pénzt meg nem kapja, sztrájkot fog elrendelni az illetékek egyik házbontó vállalkozására. A vádlott védője a bíróság előtt erősen kikelt a túlmagas biztosítéki összeg ellen, kijelentve, hogy amennyiben a védelem megszökik ni akart volna, ezt már eddig is megtehette volna.

Pradus építési vállalkozó többek között azt is kijelentette a tanuvallomásában, hogy egy alkalommal nem volt hajlandó a vádlottnak 25.000 dollárt fizetni, mire az utóbbi teljesen tönkretette az üzletét, úgy, hogy esőbe került. Ugyancsak 5 volt az, aki egy alkalommal ezer dollárt adott a vádlottnak azért, mert egy 30.000 dolláros vállalkozást megszerzett a fia által szervezett kompaniának. A Brindell elleni vádhatározat egyáltalán nem jólt megjelölés szerint. A kihallgatott építési vállalkozók különböző zsarolások vádját emelték ellene. Hír szerint az utóbbi időben általa kizsarolt összegek a százezer dollárt is meghaladhatják. A vallomások szerint kisebb összegek sohasem volt hajlandó elfogadni, kijelentve azt, hogy ő nem koldus, aki könyörgődományokra szorul. A building trades councilnek tizenháromezer unio munkás tagja van, miért is érthető az, hogy Brindell mindig a legbefolyásosabb munkásvezérek egyikének tartották.

RÖGTÖN SZÉPÍT VÖRÖS KERESZT LILIAM ARCSZÉPÍTŐ CSOKOR Minden jobb férfi és nő naponta használja és dicseri is ajánlja. Nem mérge, nem csip, nem tapadó, nem érde az illata. Hőfőhő bort teremt. Teljes készlet, mely négy szaróból, Lilium Krém, Fedorka, Szappanból s Liliomszélből áll, bárkora postán is, két dollár és 10 cent.

KARÁCSONY

var az óházában élő hozzátartozókra, akik soha úgy nem várták, mint most az Amerikából érkező karácsonyi pénzküldeményeket. Ma igazán könnyen teheti széppé és boldogá az óházában élő szerettei karácsonyát, ha nem vár az utolsó percig, hanem most küld nekik pénzt, hogy karácsonyra mindent bevásárolhassanak.

SZÁZEZER KORONA SZÁZEZER KORONA Azok, akik hazautaznak és otthon dollárokkal akarnak rendelkezni, ne vegyessen magukkal készpénzt, amit az uton eser veszedelem fenyeget, hanem vegyessen Kiss Emil bankárnál KÉSZPENZ DOLLÁRUTALVÁNYT, amelyet az utalvány előtérőjének Budapestre a bank egy cent levonás nélkül AMERIKAI DOLLÁROKBAN fizet ki. Postán vagy lábel utján is utalunk át készpénzt Budapestre. Akik vidéken élők hozzátartozóik küldenek dollárutalványt, figyelmeztetést öket, hogy az utalvánnyal fel kell utazni Budapestre, mert csak ott váltják be.

KISS EMIL BANKÁR 133 Second Ave., New York

HAZAUTAZOK FIGYELMEBE! Azok, akik hazautaznak és otthon dollárokkal akarnak rendelkezni, ne vegyessen magukkal készpénzt, amit az uton eser veszedelem fenyeget, hanem vegyessen Kiss Emil bankárnál KÉSZPENZ DOLLÁRUTALVÁNYT, amelyet az utalvány előtérőjének Budapestre a bank egy cent levonás nélkül AMERIKAI DOLLÁROKBAN fizet ki. Postán vagy lábel utján is utalunk át készpénzt Budapestre. Akik vidéken élők hozzátartozóik küldenek dollárutalványt, figyelmeztetést öket, hogy az utalvánnyal fel kell utazni Budapestre, mert csak ott váltják be.

A jóizü hahóták királya volt NEW YORK, nov. 18. — A világ legfigyelemreméltóbb invalidusa meghalt. Charles Noel Douglasnak hívták. Harminc évig volt nyomorék. És mégis: tudósgulladás oltotta ki életét Brooklynban levő otthonában. Douglas nevezetes ember volt az Egyesült Államokban. A nevezetes királyának lehetne őt nevezünk. Körülbelül hétszáz józsa, komikus operett verszővevények, két verseskötetnek volt a szerzője, hat folyóiratot szerkesztett, azoknak a komikus jeleneteknek, párbeszédeknek, paródiáknak, amelyek ma a vaudevilleben annyira népszerűek, körülbelül a felét ő írta, irt vagy egy tucait bohózatot, több levél érkezett számára, mint J. P. Morgannak, vagy akármelyik nevezetes egyéniségnek, kínosan keresve, legutóbbi évi ágyban fekvő dolgozott és mégis a legvidámabb emberek egyike volt egész Amerikában. Mr. Douglas 1888-ban jött az Egyesült Államokba Angliából, ahol meglehetősen kis sikerekkel büszkélkedő szerző volt. Először színész volt. Játsszott mindenféle szerepkört, végre az intrikusnál állapodott meg.

KIHOZATAL FONTOS HIREK A TENGERENTULRÓL. Megbizottunk, GAAL GASPAR THAMÉR ur szikratávirat útján jelenti Pozsonyból a következő tényeket, melyek valódságot nem lehet megdönteni. A távirat azt mondja, hogy azon munkájában, hogy amerikai honfirtásainak odán élő hozzátartozóik kihozatalában segédkezzen, a legeredményesebben működik. Reméli, hogy Rövid időn belül egy nagyobb csapattal fog megérkezni a nagy yorki kikötőbe. Amint az érkező nevelt közölni fogja megbizottunk, AZONNAL TUDATJUK AZ ERDEKELTEKET. Itt van tehát a kedves alkalom. — Ne hagyja szüvenni, ne hagyja éhezni szeretteit, amikor módjában áll most, hogy egy új, egy jobb élet kezdéséhez segítséget öket ebben az országban. Ha haza akar utazni, ha pénzt akar Magyarországra, vagy a megállított területekre küldeni, forduljon hozzánk. Hátjegyvet vehet az összes vonalakra, a társaságok EREDETI ÁRAIN. Pénzt küldhet, vagy az óhatni bármely nagyobb bankba általunk betétet elhelyezhet gyorsan és a legelőcsőbb napi árfolyam mellett. Ha bármilyen óhatni ügyes-bajos dolga van, tanácsért, bővebb felvilágosításért írjon, vagy személyesen keresse fel: ZÁRÓ C. HENRY bankházát, 39 Cooper Squ. & Cor. 3rd St. NEW YORK, N. Y. HAZAUTAZÁS

VASARNAP

Szabadság Sunday Magazine

A MINDENNAPI

élet keserves, nehéz küzdelmeiben azok boldogulhatnak csak igazán, akik előtt nem ösmeretlen fogalom a felelősség érzete. Nincs olyan hivatás, nincs olyan kenyérbiztosító foglalkozás a világon, mely bizonyos mértékben nem követel felelősségérzetet. Aki ezt az érzést nem ösmeri, — szerencsétlen hajótöröttje a társadalomnak és nem élheti az igaz emberek életét.

A felelősségérzet azonban nem csak a kenyérkeresésre terjed ki. Felsorolhatatlanul sok felelősséggel kell megbirkóznia az igaz embernek, mert az élet maga a felelősségnek végtelen láncolata. Felelősséggel tartozunk a társadalomnak, az államhatalomnak, családjunknak és nem utolsósorban, inkább legelső sorban, önmagunknak.

Aki nem ösmer felelősségérzetet önmagával szemben, az nem becsüli meg az életet, az nem teljesítheti kötelezettségeit sem családjával szemben a társadalommal szemben. Valamennyien katonák vagyunk, akiknek ösmerniök kell a vas szigorú reglamát, be kell tartanunk azokat a nagy parancsokat, melyeket nem hadvezérek, nem katonai géniuszok, hanem mindnyájunk legnagyobb zsarnoka: az élet szerkesztett meg.

A katonai vas szigorú nem az az indító oka, hogy megkinozza a katonákat, hogy nehezzé tegye a szolgálatot. A szigorúság tulajdonképpen célja az, hogy megacélozza, megeddze és örökké táplálja minden katonában a felelősségérzetet. A katonai szigorú indító oka semmi egyéb, mint a katonai testi épségének, életének, fizikai fejlődésének, ellentálló képességének alapos biztosítása. És az élet csataterén mindnyáján katonák vagyunk, mindnyáján uniformisban járunk, hisz mindnyáján egyenlők vagyunk, mert egyenlőknek születünk.

A felelősségérzetet nem kell megszerezni; minden ember lelkének, agyának mélyén szunadoz és az egész különbség az, hogy az emberek egyikében a legnagyobb eszközökkel ébreszthetjük fel; másikában viszont csak lármás, hangos és szigorú segítséggel. Felelősségérzet nélkül csak annyi ember születik a földön, ahány háromlábú, négyfűlű, vagy egyszemű.

Minél erősebben fejlett a felelősségérzet az emberben, annál könnyebben boldogul, annál biztosabban és simábban haladhat előre. A gyártelepeken, az ipar műhelyekben azokból, a munkásokból lesznek csodálatos gyorsasággal "foreman"-ok, akik tüntető bizonyosságát szolgáltatják felelősségérzetüknek, mert aki kötelességtudó önmagával szemben, az marad másokkal szemben is.

BARÁTSÁGOSNAK,

sőt udvariasnak lenni sok ember szempontjából teljesen felesleges luxus. Akik ezen az állásponton vannak, azok tudniillik abból indulnak ki, hogy az emberek nem szolgálnak rá a barátságos mosolyra és az udvarias közeledésre, mert előbb utóbb visszaélnék vele. Ez természetesen nagyon első álláspont, mert ép úgy azt is lehetne mondani, hogy nem érdemes tisztességesnek és becsületesnek lenni, mert hiszen egy esomé gazember, aki még véletlenül sem téved rá a tisztességes és becsületesség meggyéjére, mégis, legalább anyag szempontból, nagyszerű karriert futott be. A helyzet egyszerűen az, hogy az ilyen emberek minden kétes értékű sikere ellenére mégis csak a tisztesség és becsületesség az az elv, amelyhez ragaszkodni kell és mégis a barátságosság és udvariaság az ami az életet kellemesebbé és kedvesebbé teszi.

A barátságosság és udvariaság még korántsem azonos a kétszínűséggel. A mosolynak például, mint minden arckifejezésnek, ezerféle titka van s egészen bizonyos, hogy más annak az embernek a mosolya, aki a department storban kiszolgálja a vevőt, hogy annál kellemesebb hatást gyakoroljon rá s megerősítse őt, mint köszümmert, s más viszont az a mosoly, amely például az őszinte barátunkkal való találkozás alkalmával varázslódik az arcunkra. De az tagadhatatlan, hogy a mosolynak, amely az udvariaságnak és barátságosságnak egyik látható kifejezése, mégis csak nagy a jelentősége, mégis szükséges eszköz az emberek érintkezésének a megkönnyítésében.

Azok a bevándoroltak, akik figyelemmel kísérték az amerikai társadalmi és üzleti életet s akik rendelkeztek annyi megfigyelő képességgel és tárgyilagossággal, hogy csakugyan őszintén számoltak be saját maguknak a tapasztalataikról, feltétlenül meggyőződhetek arról, hogy ebben az országban valóság az udvariaság és barátságosság. Annak ellenére, hogy a pionir hagyományok következtében az átlag amerikaiak érintkezési módjának sokszor nyers tünetei vannak, lényegében mégis csak barátságos, és udvarias. Tessék csak az amerikai salesmant megfigyelni például vagy az amerikai vevőközönséget. Még ha nem is sikerül a kettőnek egymással üzletet csinálni, az arckifejezés megmarad kedvesnek és barátságosnak és a kölcsönös jóvélemény egymásról nem szűnik meg.

Szóval érdemes ahhoz az elvhez ragaszkodni hogy legyünk barátságosak és udvariasak egymáshoz, ha egyébként nem, hát azért, mert ez a módor kétségtelenül kedvesebbé, szelencebbé és elviselhetőbbé teszi az életet.

MKOLTAY GÁBRIS már jóval túl volt az ötvenen, amikor sűrűn kezdte emlegetni az anyagi körülményeket. Az anyagi körülmény bizonyos tekintetben hasonlít a levegőhöz: ezt is, azt is akkor emlegetik, ha rossz. Mikoltay Gábris anyagi körülményei a lehető legrosszabbak voltak. Tönkrement. Zenékesérettel, azaz dob szóval. Mindenét elcicálták. A tanyát, a kastélyt s az ingókat. Egy elhunyt püspök nagybátyja gondoskodása révén nyolcszáz forint évi járadéka maradt.

A megyei urak, akiknek volt eszük is, szívük is, megállapították, hogy nyolcszáz forint kevés Gábris bácsinak. Meg kell szerezni valami hivattal. Ugy is történt. A legközelebbi megyei választásánál Mikoltay Gábris megyei főlevéltáros lett s azóta a tönkrement földesur a hivatalos órákon belül hűségesen, lelkiismeretesen vigyázott az aktákra boruló porrétegre, a papiros finom patinájára.

Mikoltay bácsi különben puha, energiátlan volt, erős hajlan dósággal a hipochondriára. Az idők során vagy hat gyógyíthatatlan betegséget konstátált magán. Sovány, nyurga, betegszíni ember volt. Májszini, beesett arcának szinte stilszerű keretet adott a sárga szakáll.

Azok közé tartozott, akik sze retetükkel, bizalmukkal minden kit megajándékoznak, vagyis a kik sok hálálanságot tapasztalnak.

Tönkrejutásának történetét a szatirarcu és szatirikus hajlamu megyei fizikus így okfejtette:

— Mindennek a négyesfogat volt az oka. Mikoltaynak volt a megyében a legzebb négyes fogata. Ehez szabta a háztartását, vendéglátását és nyilvános szereplését. A négyesfogat volt az oka, hogy kétszer lépett föl képviselőjelöltnek, hogy a választásokra százezer forintot költött. Ha kétlovas hintón járt volna, maig is virilita lenne.

A szatirikus ember igazat mondott. A négyes fogat cifra szerszámával sok embert vitt gyönyörűségben csödbe. A négyes fogatban állandóan benne van az elnagyolás minden feltele.

Mikoltay bácsi a mult emlékeiből mit sem érzött meg olyan szeretettel, mint az ő négyes fogatát. Alig mult nap, hogy egy vagy más alakban szóba ne hozta volna. Ilyenkor apró, szürke szemel büszkén csillogtak:

— Bizony, — gyerekek, — mondogatta, amikor Ferenc József, akkor osztrák császár, mert a koronázás előtt volt, először utazta be Magyarországot, az én négyes fogatom vitte a megyén keresztül. Négy fekete kanca volt a hintó elé fogva. A megyei főnök két héttig rimázkodott, hogy bocsássam rendelkezésére erre az alkalmatosságra. Nagy hire volt akkor annak...

Egyébként Mikoltay bácsi özvégember volt. Felesége még a kastélyban halt meg. Igaz, hogy a kastély már akkor nagyon alá volt aknáva váltókkal.

Egyetlen leánya, Dóra, fekete szemű, élénk leány volt, aki a nagy debacle után pompásan érezte magát.

— Tudod, papa, — mondogta, — legalább nem látjuk azt a sok ügyvédet, végrehajtót. Mindnyájának olyan különös tekintete

Négyes fogaton

Irta: Zöldi Márton

van. Mintha nagyon éhesek lennének. A szavuk úgy hangzik, mint az üvöltés.

A kis házban, ahova költöztek, azonnal a kertet vette gondozás alá. Gyomlált, kapált, öntözött, ami kétségbeejtette jószívi vü apját.

— Tönkreteszed a kezedet, fölkeresited, senki sem vesz el feleségül.

A kis tizennyéves leánya jóízűen kacagott.

— Hát olyan ostobák a férfiak? Hiszen inkább az a jó feleség, aki dolgozik.

Erre Mikoltay nem tudott mit mondani, elővette tehát a sablonos mondást:

— Dóra, te azt nem érted, te még gyerek vagy.

A háztartást özvegy Gimesné vezette. Ez a tenyeres-talpas asszony egy bodnármeister özvegye volt. Gimesné nem csinált titkot abból, hogy részeges ura gyakran abba a kényszerhelyzetbe hagyta, hogy megverje.

— Ha nem használt a szép szó, — mondogatta, — előkerült a sodrófa.

Különböző szorgalmas, dolgos asszony volt. A tisztaság iránti hajlama szinte beteges karaktert mutatott. Folyton mosott, sikált, surolt. Edényei úgy fénylettek, mint a fegyverek a királygyakorlatokon. Csak egy hibája volt, nem ismert tekintélyt. Egyformán beszélt ural, paraszttal. — Azaz mindenkiel gorombán. — Mindig és mindenben neki volt igaza. Ezekkel az igazságokkal állandó perpatvart teremtett maga körül. Mikoltay egyszerűen rettegett tőle, de érezte, hogy nem tudja nélkülözni, ez a szája, házsártos asszony csupa önzetlenség volt. Ha Mikoltay nevnapján vagy egyéb ünnepi alkalmatosságon valami csekély ajándékkal lepte meg, összeszidta a gazdáját.

— Okosabban tenne, ha új nadrágot venne magának, vagy kalapot a kisasszonynak.

Mert Mari néni, úgy hitták Gimesné, nagyon szerette Dóra kisasszonyt. És mégis összevesszett vele valami csekélyesség miatt. A szerencsétlen Mikoltay Gimesnének adott igazat. Ez annyira elkésértette az önértetes leányt, hogy kocsi fogadott s elutazott Klára nénihez. Onnan irt levelet az apjának, hogy nem tér vissza soha.

Mikoltayt ez az eset nagyon le sújtotta. Apró, szürke szemei minduntalan könnyekkel teltek meg. A hivatalban kishíttűen panaszkodott a gyermeki hálálanság fölött. Otthon azonban elő se merte hozni a dolgot, mert Gimesné már az első alkalommal kijelentette:

— Jól tette a Dóra kisasszony. Az apának mindig a leánya mellett kell tartani, nem pedig a majd mit mondok, mi je mellett...

Mikoltayt legjobban az bántotta, hogy Dóra éppen a Klári tántihoz ment. Ez a gazdag, büszke asszony volt az, aki jóelőre megjárta neki az anyagi tönkrejutást. A legkíméletlenebb mo dorban.

— Aztán, ha semmi se lesz, majd lesheted az én halálomat, hogy jussolj utánam. De azt előre is mondhatom, hogy én sokáig fogok élni.

Egyébként Dóra minden két héten irt levelet az apjának. Röviden, frázis nélkül tudatta a legszükségesebbeket, hogy egészséges, hogy zongorázni tanul, hogy Klári néni ilyen és olyan új ruhát csináltatott neki stb.

Távozásának második éve felé a levelek elmaradtak. Már öt hete, hogy egyet se kapott. Mikoltay pörölt is a levélhordóval.

— Maguknál mindig elvesznek a levelek. Ideje volna a postai intézményt reformálni.

A levélhordó nem értette, hogy mi reformálni való van rajta, amikor egyebet se tesz, mint hogy egész nap talpal s ehhez képest nem győzi talpaltatni a cipőt. Levelet azonban, mint hogy nem érkezett, nem tudott adni.

Mikoltay nyugtalansága igen magas fokot mutatott. Olyan magasat, hogy készült kocsi fogadni s elutazni Klári sógorasszonyhoz.

— Bizonyosan valami baj van valami nagy baj... Nem merik velem tudatni... Egyikük nagy beteg... De melyik?

Mikoltay remélte, hogy nem Dóra, s már szóba is állott egy fuvarossal, akinek azonban igen rossz gebéi voltak. Megragadta ezt az ürügyet, s néhány napra elhalasztotta az utazást.

A rákövetkező napon félórával előbb távozott a hivatalból, hogy egy másik fuvarosnál tudakozódjék.

Amint a Körösparton haladt, a hidon egy négyes fogatot pillantott meg. Négy fekete ló vitte a könnyű hintót szép, egyenletes trappban.

Mikoltay önkéntelenül felsőhajtott s egy vén fűzfa törzsének támaszkodva nézte a robogó négyes fogatot. Ugyan kié lehet? Eszébe jutott, hogy valamikor ugyanilyen irigységgel nézték az ő négyes fogatát. Tempora mutantur, citálta Ovidiusznál ke serűbben.

Aztán nézte, hogy kik ülnek a kocsiiban? Két hölgy... Nini,

mi az? Nem, nem, az lehetetlen... Milyen különös káprázat... Teringettét! Es mégis... A hintóban Dóra leánya ült s mellette Gimesné, a gazdasszonya. Világosan, tisztán látta profiljuket... S ha ez érzéki csalódás lehetett, a Gimesné sárga parazolja minden kétséget eloszlatott. Ezt ő vette neki, ezért szidást is kapott. A szidás pedig pozitív dolog...

Kábultva, szédülve nézett a négyesfogat után. No, ha ez nem álom, akkor... Nyugtalan lépésekkel ment hazafelé. Nem mert gondolkozni. Azt az örömet, a mit ez a látvány szerzett neki, a gondolkodás csak ronthatja. Logikailag ez a négyesfogat lehetetlenség, de talán logika nélkül...

A négyesfogat csakugyan ott állott a lakása előtt. A struccoltas kocsi éppen pipára gyujt, a lovak nyugtalanul kapálóznak. Telivérek... Tyűh, az sok...

A lélegzete erősen akadózott, sietve igyekezett az udvarba jutni. A kocsiától nem mert kérdészködni. Félt, hogy valami kellemetlen, kiábrándító választ kap.

Amikor a tornácra ért, egyszerűen csak Dóra ugrott a nyakába, s elhalmozta csókjaival. Azután szóhoz se hagyta jutni.

— Papa, nem szabad haragudni. Menyasszony vagyok... Augusztusban lesz az esküvő. Nem is tudod, ki a vőlegényem? Persze, meg akartalak lepni... Studeu Félix báró... Igen, igen, báróné leszek... Klára néni kiintrikálta... Hahaha!

Dóra szívből kacagott. Mikoltay bámulva meredt maga elé.

— Studeu báró, a gazdag Studeu Miklós fia?

— Az, az!... Láttad a négyes fogatot?... Mennyi ajándék... Az enyém... Ohé, látod, most nekem is van... Ugy-e, hogy ugy-e?

Azután minden átmenet nélkül, hirtelen Gimesnéhez fordult.

— Mari néni, olyan éhes vagyok, ha nem ad valami harapni valót, mindjárt meghalok.

— Hogyne adnék, gyönyörűségem.

Mari néni eltűnt. Apa és leánya egyedül maradt a tornácban. Dóra ismét mellőzött minden bevezetést.

— Tudod, papa, miért jöttem? Ne is kérdezd, megmondom. Azért, hogy megházasítsalak. Igen, elhatároztam, hogy feleségül veszed Mari nént... Nekem égető szükségem van egy ilyen mos tohaanyára. Psszt! Semmi elmentmondás. Ti megesküztök júniusban, én augusztusban. Ez így van megírva. Ennek meg kell lenni.

Az öreg a fejét csóválta:

— De Dóra, az én koromban... Aztán Marit?...

— Eppen é, — erősködött Dóra. — Jobbat soha sem kapsz. Igaz, hogy engem megbántott, de átlátam azóta, hogy neki volt igaza. Azért is fájlalom nagyon.

— Mégis, Dóra, — könyörgött az apa.

— Nincs kegyelem! — hangzott az energikus válasz.

Aztán hamiskásan rákacsintott az apjára:

— Az esküvőre négyesfogaton mentek. Négyes fogaton...

Mikoltay büszkén, elszántan emelte föl a fejét:

— Nem bánom, legyen.

AZ ELVESZETT HEGEDŰ VISSZATÉRŐ LELKE

Harold Stern és a hegedűje. -- Miből áll a hegedű lelke? -- Elbeszélés egy hegedűs-ről, aki nem tudott a hegedűje nélkül élni s akinek a lelke egyesülni akart a hegedűje lelkével.

SOK EMBER előtt talán furesának és hihetetlennek fog feltűnni az alábbi történet. Ezeknek a megnyugtatóra azonban el kell árulnunk, hogy ez nem kitalált történet, nem írói fantázia születt, hanem komoly valóság élő és szereplő személyekkel.

A történet főhőse Harold Stern, egy fiatal hegedűművész, aki vagy tíz évvel ezelőtt jött Moszkvából az Egyesült Államokba. Mint a legtöbb kisebb és nagyobb művész, ő is New Yorkban telepedett le. De eleinte bizony nem valami fényesen ment a dolga. Sőt, meglehetősen sokat nyomorgott, ment egyik kis állásból a másikba jutott, míg végre az ő szerencséje is elérkezett.

Egy szép délelőtt — nem volt mit csinálnia, hát odahaza maradt — odaállt az ablakhoz, az álla alá szorította a hegedűjét és játszott. Talán a szíve egész fájdalmát, az elhagyatottságát, a sikertelenségét, a féltérugottságát akarta elsírni, azért zokogott olyan fájdalmasan a hegedű. Pedig kopott, ócska jószág volt, olesó, semmit mondó. A művész azonban érzést tudott belevinni a kopott fájába.

Az ablak alatt elhaladt egy öreg uriaszony. Egy zeneértő hölgy. Megdöbbenve állott meg a hangok hallatára.

Ki lehet az, aki ebben a piszkos és nyomorult városrészben ilyen szépen hegedül? Bement a házba, megkereste Sternt. És azonnal magával vitte. Nem is eresztette többet haza. Ott tartotta magánál és minden jóval tartotta, csak akkor vált meg tőle, mikor — még a háború előtt — átutazott Európába. Európai utazása közben eljutott Németországba is és annak legromantikussabb városában, Nürnbergben egy öreg, kopott hegedűkészítőnél talált egy öreg és szintén kopott hegedűt. Ennek a hegedűnek a készítője egy Wolff nevű mester volt, aki nem tartozott ugyan a legelsőrangú hegedűkészítők közé, de évszázadokkal ezelőtt csinálta a hegedűit és a századok folyamán a hegedűk ki tudja, kinek a kezében forultak meg?

Szóval az öreg Wolffot az uriaszony, mikor végre azt érezte, hogy ott kell hagynia Európát és háza kell mennie New Yorkba, magával vitte és kedvencének és protezsójának átnyújtotta. Stern addigra már egyik jó állásból a másikba ment, mert az öreg asszony, mielőtt elutazott volna, beajánlotta mindenfelé. Nagy befolyása volt, könnyen megtehetette. Mire hazaért, a fiatal muzsikust a Park Avenue Hotelnek, ennek az előkelő szállodának a zenekarát vezette, még pedig mesteri biztonsággal.

És ebben az állásban történt meg vele a fentebb említett és alább következő eset.

A Wolff, amit az öreg hölgy hozott neki Németországból, minden délben és minden este a kezében volt. Hogyne, soha még hegedűn ugy melódiákat kihozni nem tudott, mint ezen. Lelke volt ennek az öreg hegedűnek.

Mi a hegedű lelke? Ki tudja? Tudja-e egyáltalán valaki? Vannak, akik egyáltalán nem is hisznek abban, hogy a hegedűnek lelke van. Ezek a hegedűben, csak lakkírozott, furesára faragott rezonáné szekrénykét látnak. De vannak muzikusok, igaziak, akik szent hittel vallják, hogy a hegedűnek lelke, halhatatlan lelke van, minél öregebb a hegedű, annál finomabb, annál érzékenyebb, annál műveltebb lelke. Talán az a sok fájdalom, az a sok öröm, az a sok kétségbeesés, az a sok lelkesedés, amit évszázadok alatt belehegedültek a belsejébe, ami beitta magát a fájába, mint ahogy nehéz óborok beisszák magukat a hordó fájába, az alakítja a lelket, ebből tévődik össze a hegedű lelke...

Szóval, Stern muzsikával minden délben és minden este, mikor odaállt a zenekara elére, elragadta a Park Avenue Hotel előkelő közönségét. De nem csak azért ragaszkodott a

hegedűjéhez, mert a nagyszerű megélhetést tudta neki biztosítani. Hanem mert igazi muzsikós volt, szláv is, zsidó is, két mélyen érző fajta, a vére folyt ereiben. Imádtta a hegedűjét, meg nem vált volna tőle egy világgért sem.

És egyszer mégis mi történt.

Ő maga így adja elő a történetet:

— Valamelyik este volt. Márciusban, nagyszerű levegő volt, meleg, balzsamos, az ablakok nyitva voltak, a muzsikánkat éreztem, milyen fűgén táncol ki a nagyszerű, bolond, ifjú tavaszba. Mint mikor mámorító pezsgőt iszik az ember, akitől felgyullad az asszonyok szeme...

— És az ő sötét szemében is különös fény villant meg. Azután folytatta:

— Magam is jól el voltam kábulva. Ma-

gamhoz szorítottam az öreg hegedűt és olyan vad melódiákat játszottam rajta, amelyet eddig talán soha. Imádtam ebben a félórában a szabadságomat, a művészetemet, a fiataiságomat, mindent, mindent. Nagyszerűen éreztem magamat. És ekkor hirtelen, magam se tudom miért, hirtelen különös előérzetem támadt. Valami bajnak, valami rettenetes tragédiának az előszelét éreztem. Meg voltam döbbenve és mégis, ennek az érzésnek a behatása alól nem voltam képes kiragadni magamat.

— Ebben a percben egy lány közeledett felém. Karsu, magas, gyönyörű teremtés. Szőke haja és kék szeme volt. Nagy és értelmes szemét az enyémhez emelte és így szólt:

— Harold, nem jönne le egy fordulóra?

— Mert táncoltak a muzsikámra. És azt hiszem, ők se táncoltak még olyan tökéletes elfeledkezéssel, mint akkor este, mikor annyira tudtam muzsikálni.

— Well, letettem a hegedűmet és lementem a terembe, összefogódkodtunk az ifjú hölgygyel és talán két turt csináltunk. A szemét nem vette le rólam és én elmondtam neki, hogy milyen különös, borzongató előérzetem van. Ő csak mosolygott és a rossz előérzetem csak növekedett.

— Mikor vége volt a táncnak, visszatértem a zenekarhoz. És, ah, még most is ros-

szul esik, ha rá gondolok... A hegedű eltűnt. Kerestem, kutattam mindenféle, hiába. Eltűnt. Végleg. A soha vizionemlátás reményében. Majdnem összeestem. Nem voltam képes tovább játszani. Hazamentem, gondoltam, holnapra majd kiheverem a Golgot. De nem hevertem ki. Két hétig feküdtem, roppant ideges voltam és beteg és elhagyatott, elhagyott a letkem jobbik fele, az életem szebbik része, mint mikor szerelmes férjet elhagy hűtlen felesége, vagy a gyermek a szülőt, vagy mikor a közvetlen közelünkben a legjobb barátunk szívébe mérgezett tört döfnek. Rettenetes volt. Olyan voltam, mint egy bolond. Ne nevesse nek. Talán furesának, örülnek tetszik ez az én nagy szerelmem a hegedűmmel szemben. Tudom: zenével foglalkozó ember nem fog kinevetni. Pláne, aki hegedül. Tessék elhinni, rettenetes nagyokat éltem át akkoriban...

Harold Sternről tényleg azt hitték akkoriban, hogy meg fog örülni. Szenvedélyes művész lelke sehogy se bírta elviselni, hogy a hegedűjétől, lelke jobbik felétől el kelljen válnia. Visszament ugyan a szállodába játszani. De többet nem volt az, aki azelőtt volt. Játsozott, pontosan, kifogástalanul, de mint egy gép, ez már nem volt a régi Stern. Hiányzott a lelke. És az öreg hegedű valahol árván és szomorúan talán ő utána epekedett. A szálloda vendégei, előkelő és gazdag emberek, össze akartak adni pénzt, hogy vesznek neki egy másik hegedűt, egy igazi mesterhegedűt, egy Gvarneriust, vagy Stradivariust, nem kellett neki. Neki az ő hegedűje kellett, ami nélkül nem tudott élni, csak tengődni.

A tragédia — azután egy szezonon a következőképpen oldódott meg, ahogy azt szintén ő maga meséli:

— Az a lány, aki elhívott táncolni a végzetes estén, felkeresett ismét a zenekarban és így szólt:

— Harold, mondok magának valamit. Azt a hegedűt meg kell találni. Ha török, ha szakkad. Nem tudom elviselni, hogy maga ilyen arcaat járkaljen. Ismerek egy jósnőt, az talán meg tudja mondani, hol van a hegedű...

— Ugyan — nevettem — mit gondolt! Nem vagyok én vénasszony, vagy esztrilány. Csak nem gondolja, hogy a jósnők ostobaságaiban hiszek?

— De addig erősködött, amíg rá hagytam magamat beszélni. Utóvégre is: barm belőle nem lehetett semmi.

— El is mentünk. A jósnő azonnal megdöbbenett azokkal az igazságokkal, amelyeket a multatra vonatkozólag mondott. Olyan pontos és intim adatokkal szolgált, hogy hinnem kellett abban is, amit a jövőre vonatkozólag fog mondani. Amit pedig a jövőre vonatkozólag mondott, az azonnal arra vonatkozott, hogy én nemrég elvesztettem valamit, amire nagyon vágyódom és amit nemsokára meg fogok találni.

— Nemsokára!

— És izgatott, semmi más. Kerestem, kutattam. Végre egy véletlen jött közbe. Karsasból feljött egy öreg ur, aki a fiának hegedűt akart venni. Elment egy ócskászhoz és talált is egy hegedűt. Elhívtak engem, hogy állapítsam meg, jó-e a hegedű, vagy sem? El is mentem. Mikor beléptem a boltba, a szíven dobogott. Elém tették a hegedűt. Először a kiábrándulás futott végig a hátamon. Nem az én hegedűm!

De azután felvillant a szemem: csak átfestették, újra lakkolták. Mint egy örült, felkaptam és az állam alá szorítottam és játszottam eszeveszetten, mint egy bolond.

Nem akarom a szót szaporítani. Bevittük a hegedűt a rendőrségre. Itt is játszottam. De a törvény az törvény, nem tudtam beigazolni, hogy ez az én hegedűm. De az elvárás most folyik, az ügyvédjeim már dolgoznak és még is legalább tudom, hol a hegedűm, hogy nincs messze az idő, mikor elfeledkezhetek újra az egész világról és szabadon társalaghatok az én finom öreg lelkeimmel....

A kegyelmes asszony

Irta
Andor József

VOLT egy valóságos kegyelmes asszonyunk, sok más kegyelmes asszonytól különböző. Egyszerű, nemes lényének komoly méltósága nem taszította, hanem vonzotta a bizalmat. Sohasem volt zajosan leereszkedő, barátságát egyikünk sem tartá kegynek, hanem szeretetből fakadt ajándéknak, amelyet jó és rossz sorunkban egyként igen nagyon megbecsültünk. Az ő kis szalonjában, ezüstszürke, selyemmel bevont butorai között fiatal szívünk és heveskedő fantáziánk megcsitult és szép fehér arcát, komoly barna szemét nézve csodálkoztunk az ősz szálakon, amelyek oly sűrűn csillogtak elő tömött, fekete hajából. Mert alig lehetett több negyven évesnél, de üde, tiszta arcára, hibátlan fogsora, bámulatosan lelkes szeme oly ifjúságról beszélt, amelynek virányait talán korai der hervasztotta el, gyökere elevenen, életképesen maradt meg.

Tudtuk róla, hogy vagyonos, néhai férje nagy szerepet játszott a politikai életben, nevét még most is emlegették, ha a minden akadályt legázoló mértékelen ambicióról esett szó. Rése lehetett volna tehát mindazon előnyben, ami együtt jár a nagy vagyonnal és híres névvel, de a mi kegyelmes asszonyunk csöndesen, zajtalanul vonult vissza magányába, a közélettel minden összeköttetést megszakítva, bizalmas kis kört gyűjtött össze szalonjában többé-kevésbé szellemes, de mindenkép háladatos szívű emberekből. Családi kis kör volt ez, nagyképűség és megalázkodás nélkül, tagjait a legbensőbb bizalom fűzte össze s a bizalom szálait a kegyelmes asszony finom keze tartotta. Pedig mily különböző emberekből állott. Vén hajótöröttek, akik lesovadt ambiciójuk sanyaru emléken keseregtek; fiatal óriások, akik fahéjesónakukon vakmerően vágának neki a tajtékzó hullámoknak. Máskor, akárhol, bizonyára egymás hájába kapnak a tört árbocok dárda gyanánt szegeződnek a henegegő kis vitorláknak, de itt bizonyos meghatottsággal szemléltük egymást s mi fiatalok kissé meglasítottuk szilaj száguldásunkat s amazok tapasztalt kormányosként, esupa jóakarattal és semmi irigységgel figyelmeztettek az alattomosan leselkedő szirtekre. — A kegyelmes asszony jelenléte és társasága finom szelleme és ösztönözhető jóságával egyenlítette ki és fűzte egybe az ellentéteket.

De minket, fiatalokat, valami mégis zavart. A titok, amely szinte láthatóan lebegett háziaszonyunk magas, karesu alakja körül. A titok, amely olykor árnyékot vont szép arcára és elhomályosította szemének fényét. Egy-egy délután oda-furkódott közénk, éreztük jelenlétét nyomasztó hatását. Gyűlöltek, mintha élő lény lett volna, aki megvontja kegyelmes asszonyunk kedvét, aki fekete kezével ott turkál a szíve kimeríthetetlen kincsese házában és zavart, fájdalmat, keserűséget hagy maga után. Valóságos összeesküvést szőttünk ellene, hogy kiirtsuk, megsemmisítsük, összetapossuk. Hihetetlen történeteket eszeltünk ki, mióta észrevettük, hogy a titok uralkodása idején egyedüli mód hatásának ellensúlyozására valami bonyolult szivügy előadása, amelyet asszonyunk ilyenkor különös, majdnem izgatott elevenséggel iparkodott megoldani. Ha fantáziánk kimerült, régi novellákhoz folyamodtunk és elbeszélésünket annyi sóhaj kísérte és a soros áldozat oly halálraasztalt arccal ült helyén, hogy megvigasztalás csak a titok többé-kevésbé sikerült elűzése révén történhetett.

Szóval gyűlöltek őt és izgatott

minket. Valahogyan sejtettem, hogy megjön teljes leleplezésének ideje. Annyi szeretet és hálás ragaszkodás közepett nem őrizhette sokáig. De soha eszünkbe sem jutott érinteni. Minél jobb volt hozzánk, annál magasabban állott fellettünk és a nyugtalanító titok csak magasabbra tette alakját. Mint ha misztikus légkörben járna, amely minket, köznapi halandókat, távol tart szíve rejtekétől. S midőn végre mégis csak szétfoszott a légkör és nemes lelkének mélysége föl tárult előttünk és a titok napfényre jutván, szertefoszott, megszűnt élni és pusztán rajongó szeretetre gyulva csókoltuk meg kissé reszkető kezét.

A dolog így történt. Jókedvűen ültünk a kis szalonban. Piktör barátunkat első nagyobb képe jelentős sikerhez juttatta. Még nem érkezett meg közénk, de már mindnyájan tudtuk róla. A kétségtelen tehetség előtt elismultak a kritika fanyar ráncai és irigyen pislogó szeme kitágult a gyönyörűségtől. A hírlapok az új csillag díszét zengték és mi csak úgy dagadoztunk a büszkeségtől. A vén hajótöröttek és az újoncok egymás kezét rázták s háziaszonyunk szelid mosolyát nézte lángoló arcunkat. És hallgatta exaltált beszédünket. Végre megszólalt a csengő. Valósággal viharosan harsogott, hosszan, diadalmasan, türelmetlenül berontott közénk a nap hőse és se szó, se beszéd, nyakába esett urnóknak, mintha gyermeke volna, fiatal, lelkes arcát vállára hajtotta és a ke-

gyelmes asszony anyai gyöngédséggel simogatta tömött fekete haját.

Ez bizony megható jelenet volt, soha se éreztük egymást annyira testvéreknek, mint abban a pillanatban és szemünkbe szökő könnyesepp tisztaságát nem homályosította el az önzés egy paránya sem. Aztán sorba megölelt minket is, nem affektálta a szerénységét, büszkén örült sikerének, természetesen találta és esküdött, hogy méltó marad hozzá.

— Kétszeres boldogság ez rám nézve, — mondotta, nyílt őszinteséggel nézve körül, — mert anyagi fordulatot is jelent. Képeimért az állam versenyez milliomosokkal s egész biztos, hogy milliomos lesz a nyertes. Megrendeléseket kaptam csak győzzem; busás honoráriumért gazdag urfiak mázolását korrigálhatom, ha kedvem van. A siker napja szétkergette a nyomor felhőit, előhívott szegény odumból, az élet nagy és sik mezején állok immár és nem uttalan sziklák között vergődöm. Már nem vagyok magamé, hanem az emberiségé s ami jó van bennem, szétosztom közöttük pazar kézzel a gondviselés akaratára szert. És végül — és kihevült arcán valami esendes, titkos boldogság mérsékelte a lelkesedés tüzeit és hangjának szenvedélye édes, behizelgő zenévé olvadt — és végül másodsor egy kis zöldzsulus, fehérhajú házból az én édes, engem váró, értem élő szelid rozmaringomat életem párjává tehetem, kiragadhatom szegénységéből és királyságom királynőjévé koronázhatom.

Elhallgatott és körülnézett, a boldog mosoly mintha odaszegeződött volna ajka szélére. Álmélkodva élvezte ezt a szózatot, de talán semmi más nem ragadta meg képzeletünket, csak a zöldzsulus, kis fehér ház, benne a váró, bizó, szerelmes rozmaringszál, akinek imá válóra válik álma, ábrándja. És biztos, hogy nem irigyeltük a dicsőséget, ellenben ki-ki sóhajta gondolt maga rozmaringjára, aki még mindig hiába vár és hiába álmodik. És nem feleltünk, a szótlanság szinte idegenszerű volt a héves kitörés után. És akkor véletlenül a kegyelmes asszonyra pillantottam. Halálsápadtan ült helyén, tekintete valahova az ismeretlen messzeségbe meredt, egész valóját mélységes megrázkódást árukt el. A titok! — Megrohanta. Váratlanul, hevesen, erőszakosan rohanta meg, de a vad, fájdalmas támadás most nem távolította el tőlük. Most láttam először úgy, ahogyan soha még el sem képzelhettem; szerencsétlen, csalódott szívű, gyöngye asszonyunk és ragaszkodásom most először tett merészé, vagy inkább gyöngéd, résztező barátá és halk hangon kérdem: — Valami baja van kegyelmes jó asszonyunknak?

Megsimította homlokát és fölpillantott. De nem reám, hanem piktör barátomra, aki most már meghökkenve és megzavarodva várakozott. — Nincs semmi baj, fiam, — felelt egyszerűen, — de itt az ideje, hogy elmondjak valamit, amire — jól tudom — már rég kíváncsiak mindnyájan. — Ugy kellett lenni, hogy a titok rég várt leleplezése megdöbentett minket. Most igazán megjedünk, legkivált a piktör. Odahúzódott urnókhöz és a maga szelid, hizelgő módján kezét csókolt. — Félek, — mondotta meghatottan, — félek attól, amit el akar mondani. — Nem szabad félnie, nincs is ok rá, — felelt komolyan, — tanulni lehet belőle, de a tanulás, ugy-e fiam, csak növeli a férfi erejét? — És akkor körülnézett, mindnyájunkra rávetette tekintetét. Csodálatos bus mosoly derengett vonásain és azt kérdezte: — El tudnak-e engem képzelni egy zöldzsulus fehér házikóban — engem, mint olyan-olyan kis, szelid rozmaringszálát.

Elálmlékdontunk. Soha eszünkbe sem jutott volna! Holott most, a mint néztük finom, karesu alakját, mosolygó szemét és száját, most egyszerre szinte úgy éreztük, hogy meg van fejtve a titok fele. Oh milyen viruló, bájos kis rozmaringszál lehetett!... Elevenen láttam zöldzsulus kis ablakából, virágok közül kikandikáló rózsás arcát, várya valakit, aki majd el fog jönni a poros országúton. Megértette a néma feleletet, és nem is várt mást, hanem csendes hangon, tűnődve folytatta: — És az is voltam. Ugy bizony édes barátaim! Egyszerű, ábrándozó, boldog, egészséges falusi fruska. Miért beszéljek sokat e korról? Eltűnt és soha vissza nem jő. Elragadtak fehér kis házikónkból, elragadt az, akinek nevét viseltem, szívem, akaratom, vágyam ellenére. Ott minden egy volt az én lényemmel: a friss, szabad levegő, illatos virágaim, szelid galambjaim, a madárdal, az erdők éneke, az ősz busongó hervadása, a tél fagyos pompája és minden, minden, ami a boldogság édes sejtésével tölti be a nyughatatlan fiatal szívet. És ide hozott, a gazdagság és dicsőség szegény áldozataként. Ide a magas bérházak közé engem, szabadsághoz szokott félénk kis madarat és beültetett a közélet átjárású üvegházába, engem, gyenge kis rozmaringszálát. Hogyan is történt? Volt-e

(Folytatás a 14-ik oldalon.)

SÜRGÖNYILEG

vagy posta útján Kise Emil bankár legpontosabban és mindig a legalkalmasabb napi árfolyam mellett küld pénzt Magyarországra.

HAZAUTAZÓ

magyarok a legteljesebb mértékben Kise Emil bankár irodájában részesülnek és a pénzüket ott váltják be a legelőnyösebben.

ÖHAZAI

ügyek a legszakszerűbben Kise Emil bankházának közjegyzői osztályában intéztetnek el, mert az ő budapesti irodája minden okirat kiboztatásáról gondoskodik.

Irja az alábbi címre:

KISS EMIL

BANKAR

133 SECOND AVE., NEW YORK

A
M
A
MIN
A
va a hábo
lelketlensé
meretüket
ha nemze
elkövethe
még az
világ fölé
pórujáró
rádók a m
drágaság,
bernek ke
Felj
szerte bar
legények
nak revól
ságában s
tainak na
nek kocká
amelyhez
millióiból
jának.
Vanna
nül igazul
különböző
szülötte,
ket. Az é
dollár ára
amely egy
nak készp
nincsenek
kinek kez
hol szerez
lenében ép
rablásra k
bondokat,
bankók, u
mert bond
hiánya mi
milyen kö
ben a Libe
A new
Bondok g
ismerték a
Bondok sz
másokba l
dönöök a
táborába
hatók. Ni
vésnek fő
összeeskü
Streeti pé
kü bondot
el, szintén
tervét. W
Surety Co
bankküdö
ellopni va
Wall Stre
Ha a
könnyen
tént voln
rablások
nem vásá
kat az al
nem jömt
A hiv
elmúlt év
tént Amer
előtti éve
söt tiszte
mint a
következ
Az elh
rablók ne
pérez kelle
nyen kitö
eladni pra
tudja a b
berty Bon
aranyra, e
tári köve
Bondot m
den hazat
ennélfogv
nak ezt a
Joyce
éven m
sikkasztó
annyi sikk

A rablásra csábító Liberty Bondok

Miért szaporodott meg országszerte a bankrablások száma? -- A háboru utókövetkezménye. -- A Liberty Bond készpénz. -- Bond lopások a new yorki Wall Streeten. -- Hires bankrablások.

A MINT az európai országokban, úgy Amerikában is kétségbeesztő crime waive, büntényáramlat követte a háborut. Mintha bizonyos emberek, látva a háboruban elkövetett törvénysértéseket, lelketlenségeket, félretuszkolták volna lelkiismeretüket avval az álmeleggyőződésükkel, hogy ha nemzetek követhetnek el banditatetteket, elkövethetnek magánosok is. Itt Amerikában még az a körülmény is elősegítette a betyárvilág föléledését, hogy a börtönök, amelyek a póruljáró banditákat várják, valóságos Eldorádók a nyomortanyákhoz képest, ahol a mai drágaság, munkanélküliség mellett annyi embernek kell vergődnie.

Feltűnő nagyszámban történnek Amerika szerte bankrablások mostanság. A szegénylegények vakmerősége nem ismer határt. Biznak revolverükben, biznak az emberek gyávaóságában s tudják, hogy a bankok alkalmazottainak nagyrésze úgy gondolkozik, hogy minnek kockáztassa életét azért az intézményért, amelyhez csupán a kenyere fűzi, amelynek millióiból ő talán egyet se mondhat sajátjának.

Vannak, akik azt állítják — s kétségtelenül igazuk is van, — hogy a bankrablások különböző fajtájának elkövetésére a háboru szülte, a Liberty Bond serkenti az embereket. Az amerikai bankokba millió és millió dollár ára Liberty Bond került, olyan bond, amely egyenlő a készpénzzel, amelyet elfogadnak készpénz gyanánt az üzletekben, amelyek nincsenek egyes emberek nevére kiállítva, a kinek kezébe kerül, attól nem kérdik, hogy hol szerezte, elfogadják árucikk, szolgálat ellenében éppen úgy, mint a jó öreg dollárt. A rablásra kész emberek látták, hogy ezeket a bondokat, jóllehet ötvenes, száz és ezres bankók, úgy kezelik, mint a háboru előtt ismert bondokat, amelyeken tudni a bizalom hiánya miatt éppen olyan nehéz volt, mint a milyen könnyű bárkivel elfogadtatni készpénzben a Liberty Bondot.

A new yorki Wall Street volt a Liberty Bondok gyűjtőhelye. A bondéhes jómadarak ismerték a bankok küldőceit, akik a Liberty Bondok százait szokták egyik bankból a másikba hordani. Tudták, hogy ezek a küldőcök a háboru folyamán az elégedetlenek táborába kerültek s könnyen bűnbe sodorhatók. Nicky Arnstein, annak az összeesküvésnek főalakja és "master mind"-ja, amely összeesküvésnek az volt a célja, hogy a Wall Streeti pénzintézetekből 5,000,000 dollár értékű bondot, főképen Liberty Bondot lopjanak el, szintén a bankküzöncökre alapította nagy tervét. William B. Joyeának, a National Surety Company elnökének kijelentése szerint bankküzöncök korrupsziója révén sikerült is ellopni vagy 3,000,000 dollár ára kötvényt a Wall Streetről.

Ha a Liberty Bond nem lett volna olyan könnyen értékesíthető kötvény, sohasem történt volna meg ez az óriási lopás. A bankrablások ritkábbak volnának, ha a bankok nem vásárolták volna össze ezeket a bondokat az alacsony árfolyam kihasználásával s nem tömték volna meg velük a pénztárait.

A hivatalos megállapítás szerint már az elmúlt évben is kétszer annyi bankrablás történt Amerikában, mint amennyi a háboru előtti években megesett s a bankok ötször, sőt tízszer annyit veszítettek a rablások révén, mint a békés időkben elkövetett rablások következtében.

Az elmúlt harminc-negyven évben a bankrablók nem számítottak bondra, csak készpénz kellett nekik. Az akkori bondok könnyen kitörhették volna a nyakukat, mihelyt eladni próbálták volna őket. Ma azonban tudja a bandita, hogy egy 1000 dolláros Liberty Bondot könnyebb felváltani dollárokkal, aranyra, ezüstre, mint az 1000 dolláros kincstári kötvényt, szívesebben rabol hát Liberty Bondot mint készpénzt. Liberty Bondja minden hazafias polgárnak van, ki előtt volna emnélfogva gyanus, ha ő beváltja a hazafiságnak ezt a bizonyítékát itt vagy ott.

Joye szerint a Wall St. az elmúlt ötven évben majdnem sértetlen volt a banditák, sikkasztók részéről. Mostanában ötvenszer annyi sikkasztás és lopás történik s az száz-

szor annyiba kerül a Wall Streeti pénzintézeteknek, mint azelőtt.

Evvél nem mondjuk azt, hogy a régi jó időkben nem loptak el óriási pénzüsszegek mellett nagy mennyiségű bondokat is.

A nappali és éjjeli bankrablások már 1850-ben megkezdődtek, 1860-ban meg már ijesztő gyakoriakká váltak. Akkor még nem robbantottak acélszekrényeket dinamittal, nitroglicerinnel, ki tudták nyitni, puskaporral vagy pusztá furókkal, feszítővasakkal is.

Kasszarobbantók éjnek idején ma már csak a kis városok vagy falvak bankjaiban dolgoznak, ahol a rendőrségtől nem kell túlságosan tartaniok. A nappali bankrablók is többnyire kisebb helységeken s külvárosok-

ban operálnak. Nagy belvárosi bankokban ritkán mernek merényletet elkövetni. A kisebb bankokban is ritkán tesznek szert 5,000 dollárnál nagyobb zsákmányra, 25,000 dolláros zsákmány már nagy, 50,000 dolláros még rendkívüli.

Az első nagyobb bankrablás áldozata a bristoli (B. I.) Freeman Bank volt, amelyből 1862 november 24-én 50,000 dollár készpénzt és bondot vittek el. A walpolei (N. H.) bank-

ból 1865 április 25-én az akkori idők három legismertebb banktolvaj, Mark Shinburn, Dave Cummings és George Bliss 86,000 dollárt rabolt el. Shinburn külesot készített s annak segítségével hatolt be a bankba. Elfogták őket, bíró elé is kerültek, országos szenzáció volt a bünperük tárgyalása, de bizonyítékok hiányában felmentették őket. A 86,000 dollárból, amelynek ellopását senki sem látta, nem került meg egy cent sem. Cummingsról bebizonyult, hogy a zsákmány egy részét, ami kötvényekből állott, eladta, de nem büntették meg annak alapján, hogy nem New Hampshire államban, hanem New Yorkban és Philadelphiában adott tul a bondokon.

Akkor még gyermekkorát élte a bankrablás. Nem voltak törvények a bankrablók ellen s enyhe büntetéssel szabadulhattak meg, ha el is itélték őket.

Szenzáció volt a concordi (N. H.) Concord National Bankban 1865 szeptember 25-én elkövetett rablás is. Abban az időben Landon W. Moore volt a leghírhedtebb betörők egyike. Az ő tetteivel a lapok állandóan hasábkon foglalkoztak. Moore volt a concordi bankrablás szerzője is. A rablást egyetlen embora, Harry Howard, a hírhedt "English Harry" segédlete mellett követte el.

Abban az időben Moorenak Concord közelében farmja volt. A concordi bankot, annak tisztviselőit alapos tanulmány tárgyává tette. Megállapította, hogy a bankot gyakran bezárják délbe s két óráig se nyitják ki, mert a banktisztviselők igen kényelmesen ebédelnek. Erre alapította fényes nappal végrehajtott tervét. Egy alkalommal nagy ügyesen viaszlenyomatot vett a bank ajtajának kulcslyukáról s annak alapján kulcsot készített. Egy este kipróbálta a kulcsot s a legnagyobb könnyűséggel ki tudta nyitni vele a bank ajtaját. Moore ekkor a cimboráját megbizta avval, hogy járjon gyakran a bankba különböző üzleti ügyekben és tanulmányozza a tisztviselők szokásait. Az a cimborája megállapította, hogy a pénztáros bezárja ugyan pontosan az acélszekrény ajtaját, de feljegyzi papírszeletre, hogy el ne feledje azt a számot, amely számig a zárt fordítani kell, hogy az ajtó kinyíljon. A jómadarak megörültek ennek a ténynek s elhatározták, hogy haladéktalanul végrehajtják a bankrablást.

A farmról másnap bekocsiztak Concordba s déli 12 óra előtt érkeztek meg. A bankot hamarosan bezárták a tisztviselők és távoztak ebédelni. Moore és Howard be se várták hogy a vidáman beszélgető banktisztviselők eltűnjenek szemük elől, kinyitották kulcsukkal a bankot, bementek és hamarosan nyitva állni elöttük az acélszekrény is, mivel a pénztáros ostobán ezuttal is feljegyezte a kinyitáshoz szükséges számot. Ebben a pillanatban egy leányka lépett a bankba s az elnökkel akart beszélni. A két rabló hidegvérrel elküldötte, hogy jöjjön délután 2 órakor.

Moore és Howard ezután összeszedtek 306,000 dollár készpénzben és bondokban. A zsákmányt kocsijukra tették és nyugodtan kihajtottak a farmra. Itt Moore 100,000 dollár ára pénzreváltható bondot adott Howardnak részesedésként. Howard azonnal New Yorkba utazott s két nap múlva már útban volt egy hajón Anglia felé.

A rablással Mooret gyanúsították és le is tartóztatták. A gonosztevő a farmján elásott bondokból 200,000 dollár árát visszaadott s evvel sikerült biztosítani büntetlenségét.

Ma már kevesen tudnak a new yorki Ocean National Banknak 1869 június 28-án történt kirablásáról. Ez egyike a legnagyobb bankrablásoknak Mark Shinburn, Jimmy Hope és George Bliss követték el a walpolei bankrablás egyik szereplőjének, Shinburnnek és Ned Lyonsnak segítségével. Ezek az emberek kibérelték a bank alatt levő üzlethelyiséget és mihelyt rendezték be. A mihelyből lassan léket furtak a bank padlóján és váratlanul behatoltak a bankba, felrobbantották az acélszekrényt, elraboltak 1,200,000 dollárt nagyrészt bond alakjában. A zsákmány nagy része megkerült, de Shinburn az ő zsákmány részével elment Belgiumba ahol nri életét élte azóta.

Művészi fantázia

Irta:
Abonyi Arpád

A NAGY szobrászművész, akit "Nevető bachanszók" című gyönyörű márványesportja csak nemrégiben ragadta el a műértőket, egy este szörnyen elszontyolodott arccal lépett a kis kocsmába, ahol egy körülbelül nyolc-tíz tagból álló intim kompániában naponként vasoráznai szokott.

A törzsasztalnál az "ülős" már megkezdődött; nyolc óra elmúlt. Ezuttal tele ház volt: valamennyi törzstag megjelent s a kompánia öz elnöke, egy nyugalomba vonult miniszteri tanácsos, már meg is kezdte híres esetét azokkal a bizonyos sarkantus húszévesizmákkal, amelyek egy esős novemberi éjszakán lakásának előszobájában talált s amelyek úgy fejébe kergették a vért, hogy majdnem beleszédült és amelyekről végre is kisült stb. hogy ezen fatális események feleségének húszárhad-nagy öcsése birtokolja stb. aznap este váratlanul látogatába érkezett.

Nyugalmas hivatali pályafutása ez egyetlen csöppnyi izgalmát a kedves öreg ur mindig el szokta mondani, ha az asztaltársaság tagjai kegyelmesen — századikszor — meghallgatták a hűségesen hozzáragsztotta azt is, hogy bizony ez az ő érdekes esete már jócskán régi dolog, mert biz ez az ő érdekes esete ennékelőtte éppen harminchat esztendővel történt... igenis... 1869 november harmadikán éjjeli tizenkét óra negyven perekor.

A kompánia ifjabb tagjai hársány hurrával fogadták a belépő szobrászt, akitnek nemcsak talentuma és fantáziája volt nagy, de ő maga is, — megüvén pár centiméter híján az egyöles magasságot. Kemény, feketezakállas feje, válla, karjai és az összes többi mellékletek mindenben megfelelték az ölnök. Ez okon, hol bölénynek, hol Tholdi Miklósnak hívták a barátait. A tréfás "köfaragó" cím rangbeli állapotot jelentett s szintén gyakorta volt használatban. — A törzsasztal természetesen rögtön észrevette, hogy a máskor mindig vidám s bármiféle bolondos tréfára azonnal kés, nagy köfaragó lelkében valami nincsen rendben... Igen csendesen lépett a terembe s barátságos, fekete szemű tekintettel derültlen a világba, mint egybör, hanem nyugtalanul, szinte zavartan siklottak végig a kompánián, — lám, a kalapját is fölakasztotta szépen a fogsra, holott máskor a sarokban disztingált papíros-pálma alá szokta dobni.

— Mi baj, Tholdi? — kérdezték egyszerre ketten-hárman. — Nagy baj van, gyerekek, — válaszolta a rendesnél egy fél oktávval mélyebb hangon a művész, s kezét fogva a társaság tagjaival, hatalmas tagjaft tüntetően mély rezignációval telepítette rendes helyére, az öreg miniszteri tanácsos elnöki széke és egy fiatal alügyész széke közé.

A pincér ezalatt nyájas mosolylyal röppent melléje, hogy megindja, rostélyost paranosol-e ma a nagyságos ur, vesesült hagymával és krumplyval, vagy hagymát és vesesült krumplyt rostélyossal? De meghökent az árva, amikor hirtelen észrevette, hogy a nagyságos ur ma nem honorálja barátságos háthaúttal az ő lerongyosodott pincéri viceit, hanem oly komor arccal néz rá, mintha a következő perében legalább is apagyilkossággal akarná megvádolni.

Tehát gyorsan visszahúzódott és várt.

A szobrász elfordította róla tekintetét, s csak a kezével intett, hogy elmehet; majd hívni fogja, ha szüksége lesz rá.

— Adolf... mars a pokolba... paranosolta nyersen.

A pincér távolabb röppent néhány asztallal, de persze nem ment a pokolba, hanem szorgalmasan hallgatódzott. Egy törekvő pincérnek mindent tudnia kell, ami a vendégekkel történik.

— Mi az a nagy baj, Tholdi? — sürgötték a törzsasztal mellől a szobrászt.

— Nehéz ezt okosan elmondani, urak, — hangzott a komoly válasz, még mélyebb hangon, mint az imént.

— Mondd el hát ugy, ahogy lehet, föltéve, ha nem titok.

— Nincs benne semmi titok, — vonogatta széles vállait a művész, s dobolni kezdett ujjával az asztalon, hogy zavarát valamennyire elleplezze, — csak az a baja a históriának, hogy voltaképpen... ha jól meggondolom... jelentéktelen kicsiség az egész és se okosan, sem másképp nem lehet úgy elmondani, hogy meghallgatása másnak is megérje az időt. Nekem megéri... mert nekem nagy dolog, — nektek egy fakóvát sem ér. Nem akarom, hogy megrohanjatok és kidobjatok.

— Igen, én foglak kidobni, májszter! — nevetett édesdeden a kis alügyész, s megveregette finom, fehér kezével a szobrász vállát.

Az öreg miniszteri tanácsos megkopogtatta gyűrűs mutatóujjával az előtte álló borospoharat. Ez volt az elnöki csemettyű.

— Csendet kérek, uraim! Az a kérdés, hogy vacsorázni akar-e Tholdi Miklós barátunk, vagy szomorkodni? — mert ha ilyen szomorú képeket akar vágni, mint most, akkor sokkal bölcsébben teszi, ha hazamegy és lefekszik.

A szobrász hangosan elnevette magát, de könnyű volt kiérezni ebből a nevetésből, hogy szász mértőföldnyire esik az őszinteségtől.

— Az ördög akar szomorú pófákat vágni, — mentegődött gyorsan, — semmi sem esik tőlem távolabb, mint a szomorkodás. Ilyesmire nincs semmi okom. Nagy bajban vagyok, az igaz... est bevalom... de ez a baj éppen nem szomorú természetű. Csak egy kicsit kényelmetlen, hogy ne mondjam: sajnálom, s éppen ezért roppant szavamba hoz. Negyvenéves vén csamár vagyok, de úgy érzem magam, mintha megint tizennyolcéves fiatal tacsó volnék, aki ebben a korban a leghősiesség végrehajtására is azonnal készen állott és minden félelem nélkül táncolt a borotva élén... s nélkül, hogy megvágta volna magát.

Hát most azt is bevalom, hogy tacsó koromban a klasszika filológia tanára akartam lenni — az édesanyám kedvéért, aki írtózott, szegény, a bizonytalan pályáktól, mert az apámnak is hol volt keresete, hol nem.

Midőn szegény jó édesanyám szintén elment, apám után, a temetőbe, s engem pár ezer forinttal árván hagyott: be akartam váltani ígértemet, tanár akartam lenni és be is íratkoztam tizenkilencéves koromban a kolozsvári egyetemre. Kosztra és lakásra volt kollégiumi professzorom, az öreg Zakariás bácsi fogadott magához, aki latinra és görögre oktatott a kollégiumban és már akkor is biztosra vette a derék ember, hogy egykor kitűnő klasszika filológus lesz belőlem. Egyetlen leánya és szemefénye, Elza, a széke angyal, aki mindössze másfél évvel volt fiatalabb mint én, és igazán nagyon jócskú leány volt, már nem vette ilyen biztosra a dolgot. Megjövendölte, hogy apám vért örököltem — tehát belőlem is afféle nyugtalan természetű, kiszámíthatatlan, fellegekbe botló és minden kis földi kavicsra orra eső ember lesz, akire okos leány semmiesetre sem bízhatja sorsát, ha még oly hevesen szeretné is máskülönb az ilyen "izgága" frátert. Én voltam az izgága fráter és ő az okos leány. Természetes, hogy rajongtam érte és ő sem idegenkedett tőlem. Verseket írtam hozzá, s a kis széke Elza sokszor ült magába mélyedő, bánatos arccal a kerti padon, amidőn a láthatáron, Nagy János dr. tanár ur személyében, ugynevezett komoly udvarló jelentkezett.

Az öreg Zakariás bácsi persze szívesen fogadta a komoly fiatal ember közeledését. A szemüveges, korrekt, tudós fiatal ur kész ember volt, rendes tanár, ezerhatszáz forint biztos évi fizetéssel s hozzá klasszika filológus. Mind oly erény — főleg a klasszika filológia, — amelyet egy szegény professzor gyermekének nem volt szabad csak úgy könnyedén kidobni az ablakon, a szíve miatt...

Hajhó, be gyászos napok voltak ezek... meg akartam ölni a szemüveges, korrekt fiatal embert... gazembert... pusztá kézzel. De nem öltem meg. Aztán meg akartam szöktetni a kis Elzát. De nem szöktettem meg. Csak egy kicsit pityeregtünk, amikor megcsókoltuk egymást és elváltunk... Előbb persze szentül megfogadtuk, hogy öngyilkosságot fogunk elkövetni. De nem követtünk el öngyilkosságot. Elzáska férjhez ment a korrekt, fiatal tanár urhoz én pedig földhöz vágtam a klasszika filológiát... dühömben a sarkommal tapostam rajta... s otthagytam Zakariás bácsit, egyetemem, professzorom, mindent: elutastam Rómába és ottmaradtam valami kilenc esztendeig.

Amidőn hazajöttem, dolgomzi kendtem. Megint elment egy eszomé év s ezalatt épen nem éreztem különösebb megindulást, amikor pár héttel ezelőtt a posta gyászjelentést hozott s abból megtudtam, hogy egykori professzorom, Zakariás bácsi, hetvennégy esztendő korában megtért őseihez. Husz esztendő rohan azóta a semmiségbe, amióta utoljára láttam... és ez a rengeteg idő rajta is keresztülzúdult, csak úgy, mint fia-

talságom ezernyi más kedves és nem kedves emléken. Beleértve természetesen a széke Elzáska érzelmes emléket is. Hiába, az idő nem ismer irgalmat s az ember hálátlan kutya...

Mert biz én már külföldi tobdásaim fénykorában is tökéletesen megelégedtem róla. Mert bizony akkor sem jutott eszembe, amidőn hazajöttem. Mert bizony... hiába, így van... néhány erősebb ütés is érte időközben a szívemet, semmint az ő elvesztése volt, husz év előtt. Egymaga egész örökkévalóság ez a husz év, ha tizenkilenc éves korunktól kezdődik, nem kell megmagyaráznom, hogy miért, mindnyájan tudjuk. Ma reggel aztán az a nagy baj ért, hogy levelet kaptam rajongásom fiatalkori bálványától...

— Ahá! — szisszent föl dévaj mosolylyal az alügyész.

— Ebben a levélben, — folytatta komolyan a művész, — dr. Nagy Jánosné urasszony emlékeztet régi barátságunkra és fölszólít, hogy ma vagy holnap, a délutáni órákban látogassam meg. Abból, hogy ezt itt elmondottam, kitalálhatjátok, hogy se ma, sem holnap, sem holnapután nem fogom meglátogatni. Sohasem fogom meglátogatni, mert azt akarom, hogy tacsó ifjuságom első gyerekes szerelme, a maga ügytelenségének egész tiszta együgyűségében maradjon meg számomra. Hattyu lovag akarok maradni ebben a dologban s ezért még azt a hallatlan gorombaságot is el fogom követni, hogy a levelet válasz nélkül hagyom.

— Majd jön egy másik, aztán egy harmadik...

— Egyetlenegyre sem fogok válaszolni, — mondotta szinte durván a művész s hevesen lángba boruló, szép fekete arca félreérthetetlenül elárulta, hogy nagyon komolyan beszél és föltétlenül meg fogja tartani, amit elhatározott, — mert igazán kedves és főleg igazán tiszta liliumfehér... emlékem nincsen, csak ez az egy. Most, hogy ezt a levelet kaptam és visszaemlékeztem a multra, valóságos benső irtózat fogott el a gondolat-ra, hogy akár az én gyöngöcsém, akár az asszonyi hűség miatt, a mely fiatalkori ideálmot a hőzám intézett levél megírására esábitotta... egyebet nem képzelhetek... fölt érhetné az egyetlen kedves és tiszta emlékemet, amelyet — ha már új életre támadt a multból — érintetlenül akarok megőrizni. Nevezeték szeszélynek, vagy butaságnak... nem törődöm vele, így fogok cselekedni.

Dr. Nagy Jánosné, az egykori széke Elza ezalatt így szólt férjéhez, Nagy János dr. urhoz, a klasszika filológia tanárához.

— Egész délután vártam azt az embert, de nem jött, — mondotta bosszankodva.

— Hm. hm... vélte szórakozottan a tanár, — talán nem akar jönni, vagy elfelejtette. Az ilyen híre kapott művészemberek többnyire feledékenyek szoktak lenni.

— Majd írok neki még egyszer — bölintott fejével az asszony. — Szentelenség, hogy a Nordio és Társa cég hatszáz forintot kér egy valamirevaló siremlékért. A papának pedig csak nem állíthatok akármiféle silány követ! Elhatároztam tehát, hogy írok annak az embernek és megkérem, csináljon a papának egy sírkövet. Ugyis az a mestersége, hát mutassa meg, hogy mit tud! Meg fogom neki mondani, hogy a kész kiadásait szívesen megtérítem.

KARACSONYI PÉNZKÜLDEMÉNYEK
melyek hozsám December 6-ig beérkeznek, még az ünnepek előtt ki
lesznek az éhszában fizetve a címzettnek.

MAGYARORSZÁGBÓLI KIHÖZATALI
ügyben forduljon hozsám teljes bizalommal.

GARTNER LAJOS
megbízható, régi hűségű és pénzküldési irodája
401 EAST 80th STREET, NEW YORK, N. Y.

H. G. Wells Russ rend tisztt
S...
ZOV...
6ket...
nok, ak...
sukat...
szágra...
ilymód...
letes re...
tárgyla...
helyzet...
Bertran...
nemré...
meggy...
valóság...
Wells, a...
munista...
nan vis...
számol...
látáról...
követke...
Orosz...
regény...
mely n...
misztika...
mint a...
szadalmi...
ellenér...
tozások...
rég...
van is...
egész...
inkább...
annál...
nép jóv...
nak ide...
násadó...
tartott...
Módor...
között...
Gorkij...
a vele...
személy...
1906 ó...
trand...
beteg...
emberne...
kijt, ak...
mikor...
ő állap...
zolta, h...
arra le...
a köv...
hogy a...
munkás...
sorsa...
elvisel...
Soviet...
szágha...
En eg...
tapaszt...
tettem...
szellem...
egészség...
benyom...
rám...
hívó és...
bernek...
mását...
lődt...
mikor...
persze...
sunk...
nyomá...
ta azt...
mely eg...
zonyos...
annak...
minden...
a költő...
Maxi...
és a sz...
tükölja...
rátom...
pedig...
ben is...
támad...
hogy...
abszol...
helyzet...
is szig...
ba tere...
berseg...
szoluk...
teitk...
engedi...
Mi...
kik a...

Oroszország sötét napjaiból

H. G. Wells hirneves angol írónak szoviet Oroszországban szerzett tapasztalatai. Wells nem látja annyira komornak a helyzetet, mint neves honfitársa, Bertrand Russel. — Maxim Gorkij mai szerepe. — A kiváló író tökéletes szólásszabadsággal rendelkezik és habár a kommunistákkal sok kérdésben nem ért egyet, általános tiszteletnek örvend. — Érdekes kísérletezésnek nevezi Wells Lenin próbálkozásait.

SZOVIET-OROSZORSZÁGRÓL, amióta Leninék és Trotakyék hatalomra kerültek, sok mindenféle ellentmondó hír járta be a világot. Voltak olyanok, akik a legnagyobb rokonszenv hangján írtak, annál az egyszerű oknál fogva, mert a kommunista felfogásuk őket Lenine táborába hajszolta. Voltak viszont olyanok, akik a legnagyobb szélsőségek estek s a hivatásukat azzal vélték betölteni, hogy minden Oroszországra vonatkozó dolgot igyekeztek eltorzítani, hogy ilymód is felbresszék az ellenszenvet a nekik gyűlöletes rendszer iránt. Akadtak olyanok, akik lehetőleg tárgyilagos szemmel próbálták az új Oroszország helyzetét és eseményeit mérlegelni, mint például Bertrand Russel, a kiváló angol író és tudós, aki nemrégiben érkezett vissza Oroszországból azzal a meggyőződéssel, hogy a kommunizmus gyakorlati megvalósításába vetett hitéből kigyógyult. Legújabbban Wells, aki csak szocialista, de semmiesetre sem kommunista tartózkodott egy ideig Oroszországban s onnan visszaérkezve rendkívül érdekes cikksorozatban számol be a szoviet Oroszországban szerzett tapasztalatairól. A egyik legutóbbi cikkében a többi között a következőket írja:

Oroszországban jártam, a sokat emlegetett érdekes, regényes, szomorú és titokzatos Oroszországban, a mely manap ép annyira a Dostojevsky és egyéb misztikus orosz írók rejtélyességével hat az idegenre, mint a régi Oroszország, annak ellenére, hogy a társadalmi rendszer átalakulása szemellátható, annak ellenére, hogy a szoviet-rendszer olyan radikális változásokat eredményezett, amelyek következtében a régi oroszok alig ismernének a szülőházjukra. Ha van is autokrácia Szoviet-Oroszországban, az persze egészen más, ha nem is annyira a jellegénél, mint inkább a céljainál fogva annál, amelyet az orosz nép jóvalta érdekében annak idején a cárok és tanácsadók szükségesnek tartottak.

Módomban volt többi között találkozni Maxim Gorkijjal. Nagyon érdekelt a vele való találkozás, akit személyesen egyébként már 1906 óta ismertem. Bertrand Russel a cikkében beteg, elsatnyult vézna embernek rajzolta le Gorkijt, akit ágyban talált, a mikor vele találkozott s az ő állapotát olyannak változta, hogy abból bátran arra lehetett volna következtetni, hogy a szellemi munkásoknak a sorsa csakugyan elviselhetetlen Szoviet Oroszországban.

En egészen más tapasztalatokra lettem szert. Beszéltem Gorkijjal, egészséges ember benyomását tette rám, energikus, hívő és lelkes embernek a benyomását, aki az én véleményem szerint óriásit fejlődött azóta, hogy utóljára találkoztam vele. A mikor 1906-ban összehozott vele a sorsa, amelybe persze mindkettőnknek is volt némi beleszólásunk, akkor inkább a vizionárius fantasztika benyomását tette rám. Azóta, úgy látszik, megtanulta azt, hogy a szociális lelkiismeretességnek, a mely egyébként mindig égett benne, vannak bizonyos praktikus jelenségei, kísérő megzavaratai is s annak ellenére, hogy ilyenek is vannak s hogy mindennek a tudatában van, ez az írói készség a költői fantázia rovására nem megy.

Maxim Gorkij nem barátja a kommunizmusnak és a szovietrendszernek. Ezt a véleményét nem is titkolja, sőt ezt a véleményét előttem és egy barátom előtt kommunista oroszok jelenlétében még pedig befolyásos kommunista oroszok jelenlétében is hangoztatta. A folyóiratában is állandóan támadja a mai rendszert. S akik azt állítják, hogy Oroszországban a szó szoros értelmében vett abszolutizmus van, azok vagy hazudnak, vagy pedig nem ismerik a helyzetet. Van autokrácia, mert Leninének az az álláspontja, hogy csak helyzet. Van autokrácia, mert Leninének az az álláspontja, hogy csak helyzet. Van autokrácia, mert Leninének az az álláspontja, hogy csak helyzet. Van autokrácia, mert Leninének az az álláspontja, hogy csak helyzet.

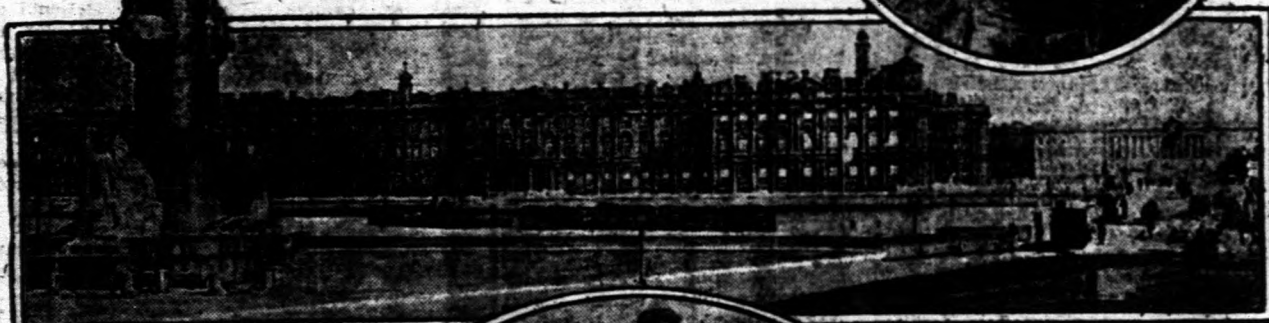
nyira szeretik, mint a számottevő, befolyásos és gondolkodó bolshevik, a főlkifogása a jelenlegi orosz rendszer ellen az, hogy egyáltalában nem veszi figyelembe az egyének az embervolta individuális jellegéből eredő privilégiumait. Más szóval ők hisznek a megváltásban, ők akarják a megváltást, de azt akarják, hogy az anarkia ellenére, a mely érthető okoknál fogva ezidőszereint, mint valami veres lepedő, ráfekszik Oroszországra, a szépek is meg legyen a maga otthona. az esztétikai jónak is meg legyen a maguk apostolai Oroszországban. Ők nemcsak gazdasági szemüvegen keresztül s nemcsak Marx terminológiájával kezelik a jelenlegi Oroszország ügyét hanem esztétikai fogalmakkal is s ezeket az esztétikai fogalmakat vajmi gyakran nem tudják összeegyeztetni azokkal az emocionális szempontból vett rideg és szigorú elvekkel, amelyeket például Lenine képvisel és a valóságba is természetesen át akar vinni.

Oroszország sötét napjaiban, akármennyire a világosság felé törekednek is jóhiszemű és kétségtelenül nagyképzetségű vezeterei, a legnagyobb baja az, hogy ezeknek a gondolkodó társadalom reformátoroknak a legnagyobb jóakarata ellenére is az ország nem tud kigázolni abból a szegény és nyomorúságos fertőből, amely például

MAXIM GORKY.

Baloldalon: Zoluzky bolshevik "főbiztos" Alul: a néhai cári híres téli palotája, jelenleg a bolshevik főhadiszállása és a "Népszínház", mely azok közé a csekély számú petrovrádi színházak közé tartozik, melyek minden forradalom idejében zavartalanul tarthatnak előadásokat.

teljesen kizártá teszi a tudományok és a művészetnek a virágzását. Akkor a nyomorúság s minden fontosabb magántulajdonnak az elkomunizálása ellenére akkora rendszertelen és aránytalan vagyonkeresési lehetőség, a mely természetesen csak titokban ad életélt magáról a bennfenteknek, a specifikus társkereskedők előtt például, hogy a tudósoknak, a művészeknek a szellemi téren alkotóknak és experimentálók-nak a törekvéseit senki sem veszi figyelembe. Ahogy az egyik számottevő bolshevik népbiztos mondotta, most, a mikor új világot teremtünk, nem foglalkozhatunk azzal, ami a burzsoa társadalomban, akár tudomány, akár pedig esztétikai szempontból forradalmi jelenség számba ment volna. Mi nagyon is tisztában vagyunk azzal, hogy az új társadalmi filozófia gyakorlati törvényesítésében kénytelenek vagyunk sok tekintetben elhanyagolni bizonyos kulturális követelményeket, mondom, mi ezt sajnáljuk is, de sokkal fontosabbnak tartjuk azt, hogy az emberiség így segítsünk, mint hogy sehogyszem segítsünk rajta.

Ebbe az érvelésbe nem akar beletörődni Gorkij. Ő azt mondja, s ebben a tekintetben egyetérték vele, hogy a helyzet csakugyan (Folytatás a 14-ik oldalon)

AVASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA

Rajzolta: Gene Byrnes

Csintalan Peti Kalandjai

A világ-posta

Irta
Lovik Károly

KÉT fiatal ember vacsora után, jó kedvben elvetődött a Harsányi-féle Apolló-terembe. A nevezett helyiségben vasár- és ünnepnapokon ugyanevezett tánciskola volt, ahol fűszeres-segédék, fiatal kisiparosok, őrmesterek, vasúti segédtiszták jelentek meg a mulattak hasonló állású, de idősebb társaik leányai-
val. Az Apolló-terem két részre oszlottak, egy nagyobb helyiségben, amely tüllel, papiros-rózsákkal, lepkeikkel meg lampionokkal volt díszítve, a tánc folyt, a másik szobában pedig kisebb-nagyobb asztalok mellett sörözés és borozás járt. Az asztalokon a kanesókon, poharakon és tányérokon kívül számjelzőtáblák állottak, ilyenformán: 123 India vagy 97 Keeske-mét, ami mutatja, hogy a világ-posta című tévékeny részt vesz ki a termék szórakozásaihoz. Ha valaki még nem tudná, mi a világ-posta, úgy a következő magyarosítást szolgáljuk. Az ember vesz egy levelezőlapot s azt megcímezi, mondjuk: 123 Indiára s miután a papírlapra néhány elemességet jegyzett föl, bedobja a sarokban fölállított postaszekrénybe, ahonnan egy fehérruhás leányka széjjelviszi a küldeményeket.

A két fiatal ember előbb körüljárta a tánctermet, ahol Pichler ur zenekara zongorán, hegedűn, nagydobon és fúvószenével vidám polkákat és keringőket húzott, majd átmentek az ebédőbe és helyet foglaltak a 297 Besszarabiah című asztalnál. A szobában meglehetősen füstös és káposztaszag volt, az emberek hangosan beszéltek, nevettek és közbe tapsoltak a zenének. Egy hosszúszakállú, sovány öreg, aki látszólag sokat vett be a jóból, sorra járta az asztalokat és körülbókálta őket, miközben a szeméből csurogtak a könnyek. Odább egy félbajszos kucseber kínálta a szárait, a kucsebertől az est folyamán egy kávéházban egy jókedvű és pénzes ur, öt forint ellenében elnyerte a fél bajszát és azonnal le is nyíratta a szerencsétlennel.

Alig ültek a fiatal emberek pár perccel asztaluknál, amikor a fehérruhás leányka levelezőlapot hozott nekik. A cifra kártyán két galamb esőköszönt s alája ez volt írva, nagy, ugyanevezett asztalbeszélőkkel: "Savves üdvölet 74 Port Arturból." A megtiszteltet, akiknek neve Balogh és Bálványi volt, kíváncsian fordultak a 74-es szám felé s ott egy nagy társaságot, vastagbajszú fiatal és öreg embereket, kövér, félcifrázott asszonyokat és néhány sápadt fiatal leányt láttak, amint vigan poharastak és kenyér-galacsinnal dobálták egymást. Az asztalon, egy vizes üvegben ösi rózsákból készült eszokor pompázott, mellette egy malac romjai látszóttak, a barnára sült fejben alma volt, körülötte kapor. — Vájjon ki küldheti az üdvöletet? — vetette föl a kérdést, Balogh.

A válasz azonnal megkezdett, egy szikár, hosszú feketekabátos ember fölemelkedett és meghajlott. A fiatal emberek emlékezni kezdték a feketekabátos a szomszéd házból foltozó-szabó volt, aki az apró javításokat és vasalásait sokáig elvégzti, a neve Baka Pál. A foltozó lekötötte nyakáról az asztalkendőt és odajárult az urakhoz.

— Eljegyztés ünnepe! — mondotta ragyogó arcú, miközben jobbajával szüntelen a kabátja szárnyait tisztogatta a kenyérmorzsaaktól — a leányom eljegyzését. Ha talán az urak azzal tisztelnék meg, hogy... nem tudom, mondjam-e... hogy egy percre hozzájuk fáradszok... nagyon, fölötté megtisztelnének. A völgyény

most szolgált ki a szekerészknél és kárpitós, Garas Istvánnak hívják, nagyon jó fiu és örülten szereti az Adél leányomat.

Meghajította magát és várt. — Természetes, hogy odamegyünk, kedves mester, — szólott a liberális Balogh. — Fogadja jókivánságainkat.

Baka boldogan ment 297 Besszarabiahól 74 Port Arturbá, ahol e hirre azonnal mozgólódás támadt: az urak helyet szorítottak a vendégeknek, a hölgyek a hajukat simították vissza és a fali tükörbe néztek. A két fiatal ember leült az örömapa és a menyasszony közé és iparkodtak, hogy beletalálják magukat a helyzetbe. Eleintén nagy esőnd honolt a malacfej körül és a társalgás csak lassan indult meg, de amikor Bálványi fölkergette az örömapát egy keringőre és általános figyelem között pörgette meg Pichler ur zenéje mellett, a jég megtörtött és a hangulat gyorsan emelkedett. Balogh követte barátja példáját és Adél kisasszonyt szólította tánera, míg a foltozó-szabó a völgyény anyját vitte keringőzni.

Adél széke és karesu, kissé sápadt leány volt, egy esinos külvárosi virág, aki azonban kelletlenül jobban cifrátta ki magát. Balogh beszélgetésbe eredt vele és tudakozódott tőle, hogy boldog-e? Adél ránézett a fiatalemberre és aztán így felelt:

— A boldogságot a mi világunkban nem ismerjük, mi csak napról-napra élünk.

Balogh azonnal tisztában volt vele, hogy a kisasszony sok regényt olvasott s nincs megelégedve az étellel.

— A völgyénye igen derék embernek látszik, — folytatta tehát tovább — az ilyen férfival mindenki boldog lehet.

Adél egyideig nem válaszolt, aztán így szólott:

— Derék ember... Szorgalmas is, ügyes...

— Talán szeret inni!

— Nem, semmi rosszat nem mondhatok róla. De mégis, oly messze áll tőlem, és nem értjük meg igazán egymást... En az élet végig nyomorogjam és szenvedem. Ez az ember képes volna megverni, ha valamely véleménykülönbség támadna közöttünk.

— Az még nem olyan nagy baj, kisasszony, — jegyezte meg Balogh nyugodtan.

Adél ránézett s aztán folytatta:

— Én nem tehetek róla, ha nem tudom szeretni igazán.

— Akkor mért megy hozzá?

— Mert a szüleim rákényszerítettek.

— Soha nem is szeretted!

— Nem... Az az, hogy egy időben, amikor megismerkedtünk, hajlottam felé. Mindig figyelmes volt iránymban, minden vasárnap virágot küldött és megcsókolt a kezemet. Egyszer beteg voltam s ő egész éjjel ott állott az ablakunk alatt és hóbán, szőben várt, míg a fáradságtól összeesett... Akkor nagyon meg voltam indulva és azt mondtam neki, hogy szeretem... De, ha elgondolom, hogy fiatal vagyok s az életennek még sötét fal közt kell lefolynia és soha egy percre ez meg nem fog változni, összeborzadok és azt mondom, hogy ez nem lehet így.

A tánc véget ért és Balogh az asztalhoz vezette vissza a leányt. Meglehetősen tisztában volt vele, látta, hogy itt egy emberélet a választón van: vagy a tisztesség vagy a bukás felé s a serpenyő inkább az utóbbi oldalra hajlik. Ránézett a kárpitósra, egy hatalmas, kemény legényre, aki sötéten, mintegy rosszat sejtve bámulta a leányt s nagyon megsajnálta

azt a szegény fiut, aki egy éjjel addig állott a hóviharban Adél ablaka alatt, amíg összeesett a kimerültségtől.

A mulatság vigan folyt tovább, a hosszszakállú, sovány öreg szaporán bokázott az asztalok körül, miközben a könyei csurogtak, a zenekar a legmerészebb nótákat húzta, a világposta forgalma pedig a tetőpontra emelkedett. Balogh odaült a kárpitós mellé és szivarral kínálta meg. Egypár közműbős szót váltottak a mester-ségről, aztán a fiatalember így szólott a legényhez:

— Hallja, barátom, baj van... Ne vegye rossz néven, ha beleartom magamat a dolgába, de Adél kisasszonyra vigyáznia kell.

A kárpitós dacosan ütötte föl a fejét, de Balogh tovább beszélt.

— Nekem nem kell szint játszania és én nem is ijedek meg senkitől. Magától sem, akinek mindent csak azért mondom el, mert szimpatikusnak találom. Az ön menyasszonya kelletlenül több regényt olvasott és a rajzolt alakok most agyában háttérbe tolják az önt. Ez minden rossznak a kezdete és itt segíteni kell, még pedig gyorsan.

Garas István esodálkozva nézett a fiatalemberre, aki egyszerre a lelkébe látott. Őt már hónapok óta ezek a gondolatok foglalkoztatták, de nem mert velük leszámolni, habár éjjel-nappal érezte súlyos nyomásukat. Tudta, hogy közte és a leány között egy árny van, amely nem akar eltávozni és elidegeníti tőle a menyasszonyát, érezte, hogy Adél húzódik tőle s a jövődőlétől, amely a küzdelem és a munkát jelenti. Most, hogy Balogh lerántotta előtte a leplet, egyszerre világosan látott és mértékeltlenül elkecseregett.

— Akkor megfojtom, — szólott tompán és hangja mutatta, hogy komolyan beszél. Olyan öklei voltak, mint két nagy vasasavar: aki azok közé kerül, nem menekül ki élv.

Balogh a legény vállára tette a kezét.

— Csak nyugodtan, barátom, — szólott csillapítóan. — Ezzel nem szolgál senkinek és bajba keveri magát. Fogadja meg inkább az én tanácsomat és tegyen próbát, talán minden jóra fordul.

— Mit cselekedjek hát? — kérdezte Garas István sötétén.

A fiatalember egy ideig gondolkodott, aztán így szólott:

— A kapu előtt vár a kocsim, itt a névjegyem, adja oda a kocsinak. Ön ért a hajtáshoz, hiszen szekerész volt, üljön föl a bakra, vegye magára a kocsis köpönyegét és maradjon nyugodtan. Nos, manjen és ne tartson semmitől, főleg pedig el ne árulja magát.

A kárpitós engedelmességet és hűséget a kocsisnak, aki szives örömet eszerélt vele szerepet és besiegett egy pohár borra.

Balogh a következő tanárral ismét Adéllal foglalkozott s az előbbi témára tért vissza.

A szívet alatt elgondolkodott azon, Adél kisasszony, — kezdte el, — amit ön az előbb elmondott. Voltaképpen... be kell látnom, hogy önnek talán mégis némi igaz van. Nézzük az életet úgy, amint van. Mi öröme telik önnek benne, hogy fiatal és szép? Mindakettő el fog múlni apékkül, hogy benne gyönyörűsége lett volna s ha egyszer megöregszik, akkor hibába akar újra fiatal és szép lenni, az éveket többé nem hozza vissza semmi...

— Ugyebár igazam van? — szólott a leány fölvilanó tekintettel. — Miért kelljen az egész életet nyomorúságban eltölteni? Néha azt hiszem, hogy rámszakad a tető

és ki kell futnom a szabad levegőre.

Balogh mosolygott.

A tánc véget ért, az emberek leültek az ebédőbe, amely pillanat alatt esikkal telt hordóhoz lett hasonló, a vendégek egymás hátán nyüssögtek-mozogtak. A nagy füst miatt ki kellett nyitni a teremajtókat s a hold így egyenesen reáégett a félbajszos kucseberre. Többen kimentek a friss levegőre, a késő ösi éjszaka langyos és hangulatos volt.

A fiatalember karját nyújtotta a leánynak. Körüljárták az oleanderekert, aztán megállottak a kapu előtt, ahol egy fiákker lámpája égett.

— Milyen meleg van — szólott Adél sóhajva. — Kelleme volna egyet kocsizni.

Balogh kinyitotta a kertajtót.

— Annak nincs akadálya, Tessék beszállni. Itt a kocsim.

A leány nevetett, de azért ellenkezett.

— Mit szólnának odabent... Az nem lehet.

A fiatalember könnyedén átfogta Adél derekát és a kocsiba segítette.

— Nem, nem, menjünk vissza, — tiltakozott a menyasszony. — Bocssáson vissza, Balogh ur.

A megszállított nem felelt, hanem megrázta a köpönyegébe burkolt kocsist, hogy induljanak. Az megrántotta a gyeplőt, s a hirtő puha gördüléssel indult utnak.

— Ez örültség, — mondotta Adél halkán.

— De kelleme, nemde? Oly szép az éj.

— Még soha nem ültem fiákkerben, — folytatta a leány, egyszerre megelégedve az Apolló-termekről — és soha nem hittem volna, hogy ilyen jó benne ülni. Az ember mintha hajón lenne, oly simán siklik tova.

Az arca kigyult az örömtől nagy szeme ragyogott. Boldog volt, mint a kisgyerek, ha megkapja azt a játékot, amelyet már hónapok óta epedve nézett a kirakat előtt.

— Képzelmé, hogy most elszökünk, kiszökünk a világból, — mondotta Balogh. — Elhagyja azt az életet, amelyben eddig része volt s kezdődik egy új, egy szép, egy örömmel teljes.

A leány nem felelt, csak boldogan szitta a friss levegőt s nézte az egyenletesen ügöző lovakat.

A kocsi már a külvárosokban járt, apró házak között, amelyek alacsony fedeleikkel, tenyérnyi ablakaikkal falura emlékeztettek. Csak itt-ott ékelődött az éjszakába egy gyár vagy szanatórium világos ablaka-silhuettjeje. A levegőben a vaterányes kertek káposzta- és kalorabé szaga lógott.

— Milyen jó így céltalanul bolyongani, — mondotta Adél, végig simitva a haját. — Nem is álmodtam volna, hogy ma még kocsikáni fogok.

Lassan szürkülni kezdett, hét órára járt az idő. A gátlampák elaludtak s fakó világítás vetődött a házakra és a sáros utakra. Itt-ott egy-egy macska kullogva tért haza kóborlásából, a vám felől hosszú sorban haladtak a tejes és veteményes kocsik. Az országút szélén esőrompólva, fűtyülve közeledett a viennai vasút, megrakodva emberekkel akik a szomszéd községekben laknak ahol-olesőbb a házbér. Mint a vágóhídra vitt esorda, dőltek ki az állomásnál a szűk kocsikból és komor ábrázattal, gyors léptekkel siettek tovább. Tarka sor keverődött így össze: kézzubonyos munkások, sápadt munkáseányok, öregek, fiatalok, akik mind munkarejüket hozzák be a városba, hogy este kimerül-

(Folytatás a 14-ik oldalon.)

A V

M

AR...
M...
jutott, hogy...
ha az adja...
figyelmeztet...
Ezred...
találunk...
dülünk...
Az ezred...
homlokát...
Ejje...
Az ember...
got! Mintha...
nánk rajta...
Nemde?

Sárváry...
hogy a roch...
ták: a város...
kony, de erős...
férfi volt. Ne...
generálisok...
jával, de am...
megtette emb...
Heregovina...
annyira be...
szabásu, had...
azért érdeke...
leten meg...
hamarosan...
Andrássy gró...
a hódító katon...
be. A trombiták...
csiságból megh...
a hódító katon...
ősi földjüket...
ket félt kecs...
esak szerit e...
lenül gyilkol...
svábakat. A Had...
fája sem riaszt...
még jobban tiz...
ket. Többsyre...
rok körül ölk...
ben, a hegyek...
rochlavicei tá...
szire elkalandoz...

A város ezred...
táborban azzal...
szombosséggel...
szimpatikus ism...
nézzük. A tiszt...
irányában, mi...
ugyanabba a va...
dorta volna öke...
s most ugyanaz...
tenniök. Kelleme...
Nem állott az...
sem. Söt gyakra...
mét, s ha a fia...
kicsapongása...
jai a tőzstiszte...
rültek, rendese...
mely nyugodt...
sel a dolgot.

— Végre is...
ni akarnak. Kad...
nem kívánhatják...
jenek, mintha p...
szernagyok voln...
szoknya után fus...
nyák előtt!

Az üres idej...
lan, halogat...
hadnaggyal, az...
tötte, amiért is...
ték, hogy a had...
titkára is. Aki tud...
de nem mond el...
dig szó sem lebe...
váry báró sokka...
természetű ember...
hadnagy sokkal...
hogy közöttük ig...
lom lehetett voln...
szivre is tartozik...
élet külsőséges do...
okkupációról vagy...
apró pletykáiról...
többsyre arról...
nagyszerűen tudta...
Most is, itt, a szo...
rangolásuk kösber...
tottak szót. A vo...
hegye kapaszkodó...
ra s-ott pihenés...
mohos szikladarab...
hadnagy megáll...
támaszkodott és az...
Sárváry báró sok...
most legelőszőr...
Tetszett neki a...
katonás alakja.

— Te, hadnagy...
meg kissé moso...
gondolsz? Hogy...
Csörgé hadnagy

A vörös ezredes

MAR két vagy három kilométernyire voltak a rochlavici tábortól, de az ezredesnek még eszébe sem jutott, hogy visszaforduljon, noha az adjutánsa már másodszor figyelmeztette.

— Ezredes ur! Nagyon messzire találunk elköborolni! Nem fordulnánk vissza?

— Az ezredes megtörülte izzadó homlokát.

— Ejh, dehogya! Olyan jó itt! Az ember szinte elfelejti a világot. Mintha csak mi ketten volnánk rajta, meg ez a sok fa. Nemde?

Sárváry Albert báró, vagy a hogy a rochlavici táborban hívták: a vörös ezredes, kissé hízelgő, de erős és még mindig szép férfi volt. Nem sokat törődött a generálisok fontoskodó stratégiájával, de amit rája bízta, azt megtette emberségesen. Bosznia és Hercegovina okkupációját csak annyira becsülte, mintha nagyobb szabású hadgyakorlat volna, ami azért érdekes, mert idegen területen megyen végbe. Azt ugyan hamarosan belátta ő is, hogy Andrássy gróf büszke szállóigéje a hódító katonabandáról, nem vált be. A trombiták resegését kíváncsiságból meghallgatták a bosnyák és hercegőce falukban, de azért az ősi földjüket s nemzeti erkölcsüket feltűtő kecskepásztorok, ahol csak szerit ejthették, kéréseiket lenyúl gyilkolták a betolakodó svábokat. A Hadzsi Loja akasztófája sem riasztotta szét őket, sőt még jobban tüzelte a gyűlöletüket. Többnyire az osztrák táborok körül ólálkodtak, a rengetegben, a hegyek között s ezért a rochlavici tábor előőrsei messzire elkalandoztak.

A vörös ezredet különben a táborban azzal a jóakaratu közömbösséggel fogadták, amivel a szimpatikus ismeretlen utitársakat nézzük. A tiszték egy viselkedtek irányában, mintha a véletlen ugyanabba a vasuti kocsiába sodorta volna őket Sárváry báróval s most ugyanazt az utat kell megtenniük. Kellemes utitárs volt. Nem állott az utjába senkinek sem. Sőt gyakran behuntya a szemét, s ha a fiatal tisztak apró kicsapongása és szerelmi kalandjai a tőzstisztek között szóba kerültek, rendszeren ő ütötte el, valamely nyugodt, békítő megjegyzéssel a dolgot.

Végre is: fiatal emberek. Élni akarnak. Kadétból, hadnagytól nem kívánhatják, hogy úgy éljenek, mintha penzionált tábor-szernagyok volnának. Inkább a szoknya után fusson, mint a bosnyák előtt!

Az üres idejét többnyire szótalan, hallgatag sétában Csörghe hadnagyakkal, az adjutánsával töltötte, amiért is általában azt hitték, hogy a hadnagy egyuttal a titkára is. Aki tud felőle mindent, de nem mond el semmit sem. Pedig szó sem lehetett erről. Sárváry báró sokkal zárkózottabb természetű ember volt és Csörghe hadnagy sokkal fiatalabb, semhogy közöttük igazi, benső bizalom lehetett volna: olyan, ami a szívre is tartozik. Rendszerint az élet külsőséges dolgairól, néha az okkupációról vagy a tábori élet apró pletykáiról beszélgettek. De többnyire arról sem. Hallgatni nagyszerűen tudtak mindketten. Most is, itt, a szokásos erdei barangolásuk közben még alig váltottak szót. A vörös ezredes lihegve kapaszkodott föl a halomra s ott pihenésképpen valami mohos szikladarabra ült. Csörghe hadnagy megállott. A kardjára támaszkodott és az erdőbe bámult. Sárváry báró sokáig nézte. Talán most legelőször érdeklődéssel is. Tetszett neki a fiu csinos, délceg, katonás alakja.

— Te, hadnagy, — szólította meg, kissé mosolyogva. — Mire gondolsz? Hogy ugy elmélábol. Csörghe hadnagy elpirult.

— En? Semmire sem, ezredes ur. Az ezredes nevetett.

— Az nem lehet. Valamire csak gondol az ember mindig. Különösen itt. Lásd, az erdő olyan bolond! Az erdő mind egyforma. Én legalább itt, Boszniában, a táborban is, a bajtársaim között is, úgy érzem magamat, mintha Amerikában, vagy Ausztráliában volnék. Itt meg, az erdőben, ugy, mintha otthon barangolnék, a sárvári pagonyokban.

A sárvári pagonyok! A vörös ezredes nem is képzelte, milyen képeket idéz Csörghe hadnagy lázas fejébe az ártatlan, a szelid sárvári pagonyokkal. Nem is nézett a fiura s nem látta annak a szemében a gyűlölet lángoló tüzeit, amit sandítva az ezredes felé lövelt. Sőt a gonosz indulatok képmutató zavarát sem vette észre, amivel a fiu fölsőhajtott.

— Hejh! Szébb is ott az élet! Mintha a maga érzéseinek a visszhangját hallotta volna, az ezredes nekibátorodott.

— Sokszor ugy elfog a honvágy, hogy alig tudok neki ellentállani. Csak mennék, mennék... Pedig hát...

— Hiszen az ezredes ur megteheti. Ki kényszeríti, hogy itt maradjon?

Közömbösséget szünetelt, de a szemét a földre sűtötte, nehogy árulója legyen. Valami száraz galyal a földre hullott falevelek között kotorászott.

Persze, — folytatta a vörös ezredes, — hogy is tudnák az ilyesmit ez emberek megérteni! Hogy a magamfajta ember, akinek mindene megvan, amit a szezer gyönyörűségét, és idejűn, szenvedni, nyomorogni, játszani a halállal...

Pillanatra megállott, aztán kicsinylőben legyintett a kezével.

— A halál nem ez, ami itt terem. Hanem az, ami engem ideűtött. Az ember álmodik. Tündérelényről, akinél nincsen szebb a világon. Megtalálja azt, elevenen, igazán. A legszebbiket. Aztán... éppen a paradicsom küszöbén állítja meg a lángoló pallos. Dehogya. Csak egy hitvány árvalányhaj-bokrétá... amit valami csinos, névtelen sehonnai küld... A kasznár fia. Éppen arra a pillanatra. Bizonyosan jól kiszámítva. Érted?

— Nem, ezredes ur, nem értem. Pedig dehogyan értem! Az a csinos sehonnai maga Csörghe István hadnagy volt. Bárdossy gróf kasznárjának a fia. Annak a Bárdossy grófnak, akinek a tündérszép leányáról a sárvári főnádakban annyit dalolnak!... Három hónappal ezelőtt esküdött meg Sárváry Albert báróval, a vörös ezredessel. A fiu szívében gonosz érzések ébredtek. Ha ebben a pillanatban az ezredes rája néz... Talán mindent megtud, egyetlen pillantásból. De az ezredes teljesen elmerült gondolataiba. Gyanakodva, akaratlanul körülnézett, de csak az összeboruló fákat látta.

— Nem hallja valaki? — kérdezte súsogva, mintha magamagát akarná megnyugtanni.

— Nem, ezredes ur, nem.

— Az esküvők után... tudod... Már lángolt a vérem, a fejem, a szívem, amikor a szobájába léptem. A tündérrájkányó kis asztalka előtt ült. Szőke fejét az asztalra hajította, az árvalányhaj-bokrétára borulva, mintha azt ülné, esőkolgatná. Aztán két csillagszemével rám bámult, valami érthetetlen, esodálatos kifejezéssel gyönyörű arcán. Kitértam a karomat és feléje közeledtem... A kezemmel gyöngödet megérintettem hófehér nyakát... Abban a pillanatban fölugrott, mintha tüzzel vagy jéggel érintettem volna. Rémülten nézett rám s a két karját tiltakozóan nyújtotta előlem. — Nem tudott szólni, de az ajaka reszkette az sikoltotta: nem... nem!... Világosan láttam, hogy iszonyodik tőlem. Vagy talán nem is tőlem, hanem attól a gondolattól, hogy hozzája érjek, vagy ő érjen hozzám. Eltakarta az arcát, a székre roskadt, zokogva az asztalra borult és göresösen szoritotta szívéhez, az ajkához, csókjával borítva, könnyeivel áztatva azt az... átkozott árvalányhaj-bokrétát.

A szavak szaggatottan törtek elő a vörös ezredes melléből, hogy szinte kimerült a fizikai és a lelki fáradságtól. Lehorgasztotta fejét. Szerencsére nem látta a hadnagy sápadt arcát, amelyen gyilkos gondolatok ostroma látszott. Csak egy szó hiányzott... Már torkon akarta ragadni az ezredet, hogy itt, a vadon elhagyatottságban megvívja vele a szerelmes halál tusáját. Hogy oda kiáltás neki:

— Az enyém, az enyém, az enyém! Hogy mertél hozzányulni? Rabló!

De az ezredes, mintha megröstellte volna szerelmes ellágyulását, egyszerre erőt vett magán. Már férfi volt. Gavallér és katoná. Nem reszkedett a hangja.

— Abban a pillanatban tudtam, hogy nem szeret. Sőt azt is, hogy más szeret. És lehetetlen, elviselhetetlen volt az a gondolat, hogy az akarata ellenére megöleljen. Hogy kényszerítem, gyermekes, könnyelmű esküje durva jogán, hogy az enyém legyen. Kirohantam. Azóta nem is láttam. S azért futottam ide, hogy ne is lássam. Pedig az enyém... s érzem, hogy mégsem lesz az enyém, soha, soha!

Irta:
Lörinczy György

Csörghe hadnagynál arcán a boldogság vad gyönyörre ragyogott föl. Tehát ő... ő még mindig az érintetlen, az érthetetlen, a tiszta tündérrájkányó! A vörös ezredes lemondó, energikus szavára szeretett volna a lábához borulni. Megeskölmi a kezét... ezért a szőért. De a bozótból különös neszt hallott, olyat, amit a katonáember füle millió hang lármájában is meghall: mikor a fegyvert föhuzzák... Csörghe hadnagy odapillantott. Alig tizenöt lépésnyire, széles vízmosás vagy szakadék oldalán egy bosnyákot látott. A martalóc hasmánt feküdt, a fején vörös fez volt s a puskáját épen célzásra emelte az arcához. Egyenesen az ezredes mellének szögezte a fegyverét...

Csörghe hadnagynak a szíve még reszkedett a boldogságtól, de ebben a pillanatban ezer gondolat vilámlott át az agyán, kusza összevisszaságban. Csak néznie kell... nélkül, hogy a kisujját megmozdítaná... s az ezredesnek, a gyűlölt vetélytársnak vége van. De nem ért rá, hogy gondolkozzék. Az ilyen pillanat öntudatlan lelki rázkódásáról sohasem lehet tiszta számadást csinálni. Csörghe hadnagy kirántotta pisztolyát s a bosnyák felé ugrott. S éppen, mikor az ezredes és a bosnyák közé került, ennek a fegyvere akkor sült el. A hadnagy a melléhez kapott, majd megtántorodott s a földre roskadt. Az ezredes lihegve rontott a bosnyákra s mialatt a puskáját újra tölteni készült, rásütötte a pisztolyát. A martalóc egyetlen jajkiáltás nélkül kiejtette a kezéből a fegyvert s holtan terült el a szakadék oldalán.

Mindez hihetetlen, mesés gyorsasággal történt. Az ezredes körülnézett, de nem látott senkit sem. A hadnagyhoz sietett, aki félkényőkre támaszkodott s hágyárt szemét az ezredesre emelte. Sárváry báró a fiu mellé térdelt. Kigombolta a kabátját s a sebkendőt a sebesült véres mellére szoritotta.

— A gazember! — szitkozódott Vége van. De hát te, fiam? Az életem mentted meg! No, jobban leszel. Tudom én. Csak a táborhoz eljuthassunk!

Pisztolyát arra felé sűtötte, a merre az előőrseknek kellett lenniük, mintha annak a szavával hívná őket segítségül. Azután megint a sebesült mellé térdelt s átkaroltá mert a fiu már alig birt támaszkodni. A homlokát verejték borította el s halkan suttogott.

— Tán jobb is így... ezredes ur. Bolond dolog... Hiszen már ugyis mindegy... Én... igen... az árvalányhaj-bokrétát... én küldtem... A kasznár fia... Mondja...

A vörös ezredes elsápadt. Fölugrott a fiu mellől. A hála abban a pillanatban kiröppent a szívéből. A szemével azt mondta a fiunak: miért, miért nem mondtad előbb? Mennyivel nagyobb gyönyörűséggel löttelek volna le én, én, én! A részvét, a sajnálkozás egyetlen érzése sem ébredt föl újra a szívében. Könyörtelenül nézett arra, aki az életét megmentette.

Az előőrsek már futólépésben mindenfelől előtörttek a bozótból s mire odaértek, a vörös ezredes arcán a lelki viharok nyoma sem látszott. Rideg, katonás hangon, szinte közömbösen adta ki a parancsot, mialatt Csörghe hadnagy a s halott bosnyákra mutatott.

— Két ágat csináljatok. És Csörghe hadnaggyal siessetek. Az a fő, hogy mielőbb orvoshoz érjetek vele. Rá sem nézett a fiura többet. Fölemelt fővel, ruganyos lépésekkel, nyugodtan indult a tábor felé s arra gondolt, hogy ő majd jobban céloz a bosnyáknál. Majd a szíve felé. Majd, ha az orvos kijavítja azt a kis tévedést, ami miatt most egyelőre nem állhat szembe a kasznár fiával.

Vasárnap és mindennap gondoljon arra, hogy a bankbetét a legbiztosabb.

MEGTAKARITOTT PÉNZÉT KÜLDJE BE HOZZÁNK MINT BANKBETÉTET

Mi nemcsak megőrizzük, de kamatot is fizetünk.

Anyagiilag független csak úgy lehet, ha van megtakarított pénze. Meg van védve minden eshetőség ellen és soha sem szorul másokra.

BANKUNK SZIKLASZILÁRD.

ALAPTŐKE, TARTALÉK ÉS BETÉTEK ÖSSZEGE

\$2,857,097.76

Általunk kiállított betét-könyv mindig készpénz, mert betétjét bármikor kamattal visszafizetjük.

PÉNZKÜLDÉS MAGYARORSZÁG minden részébe a legelőszöb napi árfolyam mellett.

NÉMETH ÁLLAMI BANK

NÉMETH JÁNOS, ELNÖK

Főüzlet: **A BANKPALOTÁBAN** 10 East 22nd Street, NEW YORK, N. Y.

Fióküzlet: **1597 SECOND AVENUE,** Corner 83rd Street, NEW YORK, N. Y.

A HETEDIK SZILVAFÁ

Irta
Krudy Gyula

VAJON van-e még szilvafa Magyarországon?! — Szilvafa — a szónak közönségesebb értelmében, — bizony van, mint azelőtt. Az öreg fák elkorhadtak, elszáradtak, meghaltak, mint az emberek, s ujakat ültettek helyükbe, amelyek éppen úgy megtermik a hamvas kék gyümölcsöt, mint ősapánk. Azaz, talán mégse... Nem mind-egyik elkorhadt vén szilvafának ültettek a helyébe fiatal esemete-fát. Legalább azokon a kis magyar birtokokon nem, ahol a szilvafa valóságos szimbólum volt.

Nem volt nagy a birtok, hét szilvafánál nem fért el több rajta, de az a hét megvolt, ott volt. Hová lettek ezek a kis magyar birtokok, amelyeken néha háromszáz eszten deig ugyanaz az egy familia szándékozott? A macska tudja, hogy mi lett velük. Eltűntek nyomtalanul, mintha a föld nyelte volna el. (Habár lyuk nincs a helyükön.) Itt-ott csak a szilvafák maradtak meg. Azok sokáig megvoltak, mert ragaszkodtak hozzájuk a tulajdonosaik, mint a kutyaőrükhöz. Az én házamban egész falvak voltak, ahol egy talpalatnyi földet nem mondhatott magának a lakosság, de olyan telek nem igen akadt, amelyről hiányoztak volna a szilvafák. Ragaszkodtak hozzá, mint valami tradícióhoz. — Ha egyik-másik öreg szilvafa kiszáradt, egy darabig támogatták rudakkal, ostorfákkal, mint az öregember hátát a kemencéhez támasztják. Dehogy is vágták volna ki! Csikorgó téiben inkább a kerítést tüzeltek el, mint a szilvafát. — A hogy nem lehetett az öregembert se kiverni a házból, mert már sem mire sem használható, úgy nem lehetett kidönteni a gyümölcsstelen, száraz fákát. Néhol valamennyi szilvafa kiszáradt, a szél busan süvöltött a száraz galyak között... Másból ki-kidőlt egy-egy fa. Siratók, mintha valami jólelkű nagyapó bucsuzott volna el véle a háztól. Babonák voltak, amelyek a fákhoz fűződtek. Bujiban, teszem azt, éppen olyan sorrendben haltak meg a Gaálók, mint a szilvafák. Kidőlt egyik-másik s a Gaálók így szólottak:

— János bácsi is meghalt!
Pedig János bácsi még ott pipázott a kályha mellett, de már bizonyos volt, hogy nem soká pipázik, mert kidőlt a szilvafája. Pipázott, pipázott János bácsi, de az már csak olyan hiábavaló erőlködés volt. Ha megszólalt, esudálkozva néztek rá, mintha azt mondták volna:

— Nini, te még élsz, János bácsi!
Az öreg köhögve mentegetőzött:

— Eltévészették a sorrendet. — Nem az én fám halt meg, hanem a Józsié... Az enyém, a legutolsó, a vizparton lévő hetedik.

Persze, ebbe Gaál Józsi nem nyugodott bele, mert bár már deresegett, görbült, de még elég jó karban volt. Tán még meg is házasodhatott volna. Haragosan förmedt a bátyjára:

— Ne trémázz, János. Mindnyájunknak meg kell halni!
A vén ember ravaszul pislogott szemével és titkolózva mosolygott:
— Lehetséges, de nem bizonyos,

— felelt rejtélyesen. — Hátha egyszer itt felejt valakit a kaszás...
S mintha igaza lett volna Gaál Jánosnak. Józsi öcsese a vén Matyi agárral járván az őszi határt, köhögve, betegen került haza. Lefeküdt és fölkelni többé nem tudott:

— Ugy látszik, mégis enyém volt a szilvafa, — sóhajtott az utolsó napokban.

S így dőltek ki sorban a vén fák s velük a vén emberek. (Az asszonyoknak nem igen volt fájuk, mert hiszen az asszonyok se életükben, se halálukban nem megbizhatók.) Hiába támogatták meg a szilvafákat, bizony azok kidőltek a legnagyobb vigyázat mellett is. Éjjel lecsapott rájuk orvul a vihar és reggelre ott feküdt az a vén fa ágaival elterülve a kerti földön. János bácsi, aki a fák számmon tartotta, intett a szemével annak, akire a sor került, mint a színésznek int a rendező.

Közben a birtok is mindig kisebb lett. Hiába mentek ki belőle az emberek, a birtok azért nem növekedett. Amit az élők elvettek belőle, a halottak nem adják vissza. Gaál János, — talán már száz esztendő is elmúlt, — tréfás szomorúsággal mondogatta:

— Lassan annyi se marad az uradalomból, ahová a pipámat kiverhetném.

Már a kert és az udvar is idegen volt, a házért árendát fizettek, János bácsinak csupán annyi jogot sikerült biztosítani az új tulajdonosnál, — bizonyos Kapezai nevű tót ember volt ez, — hogy egy keskeny, elkerített ösvény vezetessen arra a helyre, a kert alá, ahol a hetedik, az utolsó szilvafa állott. János bácsi sajátkezűleg épített sövényt a szilvafa körül és a fa hálás is volt. Ki tudja, ki tudhatná, hány esztendő volt ez a fa, de azért tavasszal mégis tejeig elborították azok a finom rózsaszínű virágocskák, amelyekre a méhek messziről jönnek. — Mintha a méhek is tudták volna, hogy az a bizonyos szilvafa Gaál János szilvafája. Sőt mintha a gyümölcsének is, — amelyet termelt, — valamely különös íze lett volna. Legalább is Gaál János úgy találta, amint fogatlan szájjal szopogatta a szilvát.

— Be, édes, — mondotta és az unokájára nézett, Gaál Erzsire. — Neked már nem lesz szilvafád, — Erzsi.

— Ki tudja, nagyapó, ki tudhassa azt előre, — felelt a leány. Az öreg ember jókedvűen csipentette meg Gaál Erzsi arcát:

— Igazad lehet. Ha kedvemre mész férhez, hozományba neked adom a hetedik szilvafát.

Ezt mondotta Gaál János és szinte maga is megijedt, amikor kimondotta. Mintha egy király a koronáját, vagy az országát ígérné el... Dehogy is: annál több. A királynak lehet több koronája, de a mit Gaál János elígért, abból min denkinek csak egy van. A hetedik szilvafával az életét ígerte oda.

— Kimondottam, — dühnyögte, — nem vonhatom vissza.

...Majd azzal vigasztalta magát, hogy van még elég ideje a busulásra. Erzsi még csak az idén kapott először cipőt a lábára. Ősi szokás szerint, eddig meztelán járt ő is, vagy az anyja papucsában tél

időben, mint valamennyi Gaál kis asszony tizenhatesztendő koráig. Mikor kerül még erre a lányra a férjhezmenés sora, amikor van előtte harminc-észtendő kisasszonyka is! De ez a vigasztalás csak ideig-óráig volt jó. Utóvégre is csak rájött, hogy könnyelműen ígérkezett.

— Az angyalát! — dühnyögte a pipájának. — Egyszer mégis csak beköti a fejét ez a csirke.

S miután Erzsi azért volt az öreg házában, hogy őt ápolja, ügyelje, neki főzzen köhögés elleni teákat és téglákat melegítsen, az öreg János bácsi igen kényelmetlenül kezdte magát érezni, valahányszor erősebben köhögött vagy fázott a rendesnél. Ugy elbujt a kemence mellé, hogy csak a szakáll látszott ki. Ez a nagy fehér szakáll látszott beszélni Erzsire:

— Te lány, nekem azt sugja valami, hogy szerelmes vagy; van egy törött bordám, az mondja: Erzsi szerelmes valakibe, Erzsi férjhezmenni készülődik.

— Nem tud az a borda semmit, nagyapó, — felelt Erzsi, de a szemét lesütötte, pedig nem kellett volna lesütnie.

Erre az a vén szakáll még hevesebben mozgolódott a kemence mellett:

— Jaj, te hamis! Nem hiába a szomszédos bordából valók vagyok, de mostem tévedett a bordám, amint már annyi sokszor nem. Legalább a nevé mond meg a gyalázatnak. — Hadd üssem agyon...

— Nincs neki neve, — felelte Erzsi és lehet, hogy igazat mondott. Utóvégre tizenhat éves volt s ilyenkor nem szükséges még, hogy neve legyen annak, ak után a szív eped. A kalendárium összes szentjei egyforma csölyekkel pályázhatnak az ilyen szívekre, a Sá muelek éppen úgy, mint a Józsefek...

— Oh, hogy a menykő csapna beléjük, — nyögött keservesen az öreg. — Bezzeg másképpen volt az én síhederkoromban!

A szilvafáért-e, vagy igazában azért, hogy hűséges ápolóját, szégyelneinek alázatos rabszolgáját, készséges unokáját elveszít, lépten-nyomon Erzsi sarkában volt a százesztendő ember. De hát hiszen vigyázhatott. Arra vigyázott volna, hogy a kis pruszlikok szét ne pattantak volna az Erzsi kebelén, akármilyen erősen varrta is fel a gombokat.

— Uj ruha kéne, nagyapó. Ma-holnap kisasszony vagyok. Samuka, a nőszabó, már a héten mértéket vett egy ruhára.

Gaál János tehetetlenül fenyegetőzött a pipaszárral.

— Agyonütöm a gazembert.

A szoknyácskák pedig napról-napra rövidebbek lettek. A bekecske már nem akart összeérni Erzsike mellén és a patak vizénél többet ért egy darabka tükrörüveg, amelyből azokat a bolondos hajtincseket szépen, kisasszonyosan meg lehetett fésülni.

— Erzsikém, drága unokám, — sóhajtozott az öreg ember álmatlan éjjeleken. — Csak legalább addig várjál, amíg százesztendő leszek.

Erzsi eldugta az arcát a párnába és nevetett magában. Gaál János a vincogását sirásnak vélte, a

mig Erzsi nagy sokára megszólalt eszedesen:

— Tán kétszázat akartál mondani, nagyapó?

S így senki sem csodálkozott azon, hogy egyszer mégis csak elvitték Gaál Erzsit a nagyapát fun dusról. Éppen egy tréfakedvelő, vidám fiatal ember vitte el Erzsit, bizonyos Széheri Pali Süvöltőről. Széheri nevetégt az esküvő után:

— Télen majd elmegyünk a hozományodért, Erzsi, és eltűzeljük. De addig csak hadd maradjon ott az öregnél.

— Inkább vinnétek el mindjárt — dühnyögte az öreg. — Fáj a szívem, ha a fát nézem. Hisz már úgy se az ényém. Az életemnek már úgy is vége. Meg öreg is vagyok már.

Amióta Erzsit elvitték, csak úgy tengett-lengett a házbán. A csizmája orrát hosszasan bámulta és nagyokat sóhajtott, bár jól esett testének a kellemetes őszi verőfény.

— Beteg se vagyok, — dühnyögte szomorúan Zathureczkának, aki éppen látogatásban volt nála. — Legalább beteg volnék, ha már meg kell halni.

Zathureczky mindig igen hőbortos volt, megveregette Gaál János vállát:

— Nem baj az, János bácsi. — Egykötys: hektika vagy végelgyengülés. Mindakettőnek halál a vége.

— De gyenge se volnék valami nagyon, — kiáltott föl elkésere-de az öreg. — A macska gyenge, de nem én.

Zathureczky a vállát vonogatta:

— Nono, János bácsi. Nem volt még olyan ember a világon, aki végig elköptatta volna a csizmáját.

De, mintha az öreg a végtelenségig akarta volna viselni a csizmát... A tél is elmúlt, pedig sok embert elvitt a zimankójával. A hó olvadtott a havasokban és a komondorok új bundát kezdtek ölteni.

— Nem virit ki többé a szilvafa, az a sejtésem, — borongott János bácsi, amikor sehogy sem betegedett meg.

A sors még itt is megtréfálta. A napsugarak, langyos esők addig esiklándozták a vén fát, amíg egyszer csak kibujt a tetején egy kis fehér rózsaszínű rügyecske. Az első után jött a többi. Egyszerre virágba horult az egész fa...

— Nem nekem virágozik, — esőváltta fejét az öreg ember.

És most az egyszer mintha igaza lett volna. Süvöltőről hír jött, hogy Erzsikéknél nagy dolog történt. A szilvafa virágzása idején egy kis fiu-kopogtatott be. Széheri örömeben majd kibujt a bőrből.

— János les a neve, mint a dédapjád.

Az öreg ember ellágyulva hallgatta a híreket:

— János? — kiáltott föl. — Hát ha János lesz, legyen az övé a szilvafa is.

Kimelegedvén az idő, maga is átszerezte Süvöltőre és újjával megbökte a kis embert.

— János, — mondotta, — neked adom a szilvafát.

As

AMA

S OKSZOR gondolt és mindig... mint valami... kedves, vidám... és az a tény, a világon úgy nem... hozzá.

Igen, Amanda... akihez a földön... ő ezt tudná, bizony... ne neki, mint a... sem túlságosan... szehasonlítás. De... mindenek előtt. Ez... mégis, ami az én... Amanda már évek... tétben lakik, ke... ablakok mögött, szabadon járok-ke... dikemeleti erkély... éppen kedvem tart... hatok le az utcán... nem fogom meg... szem és remélem, sem, mert mikor... nagy lelki erőt, hő... csesseget gyűjtöt... ra már én is meg... ítéltre és a vas... Akkor talán... szédia leszek és... folyosón a követ... lefolyni köztünk...

En megjelenek... Amanda meglátva... lát hatalmas alak... ve fog a folyosó... külni és így szól...

Amanda: Már... Már megint felém... törni belőlem, ug... jon. Ma már itt... ő is letört belőlem... látja, most megint... Mióta maga itt van... kisebb leszek. Mag... lem a legnagyobb... ga utálatos, telhet...

En: De Amanda... féljen tőlem.

Amanda: Marad... nál, különben futok... En: De hova fut... fal!

Amanda: Beleny... a falba és akkor... félni. De nem tör... kénye-kedve szerint... lőlem.

En: En, Amanda... csak jól. Hát van... amivel magából... nem letördeltek eng... ide jöttem? Amanda... azért jöttem ide, n... gyon sokat tördelt... és már nagyon fá... birtam tovább. Édes... emberek ott künn... törnek, akihez csak... Ez a békeség há... ide magunkból? Ni... bé sem agyam, se sz... rom az erőszakkal... élvezésére. Ne féljen... da!

En: Amanda közele... és hirtelen meglát... és elrémül.

Amanda: De hisz... ott a keze. Hazu... Hazudik.

En: (Elkezdem ló... mat és fölényesen... kezek? Nézz meg... ról, Amanda. Ez ké... mely jár, jár, folyto... mutatja az időt. H... órainga, amely kies... szerkezetből és csak...

ASSZONYOK LÁNYOK

AMANDA

Irta:
Erdős Renée

SOKSZOR gondolkodom Amandára és mindig olyankor meglep, mint valami fures jelenés az ő kedves, vidám, holtbeteg alakja és az a tény, hogy senkihez a világon úgy nem hasonlítok, mint hozzá.

Igen, Amanda az egyetlen lény, akihez a földön hasonlítok és ha ő ezt tudná, bizonyára nem örülne neki, mint ahogy rám nézve sem túlságosan hízog ez az összehasonlítás. De hát az igazság mindenek előtt. Egy van azonban mégis, ami az én előnyömről szól, Amanda már évek óta csukott intézetben lakik, komoly vasrúdos ablakok mögött, én pedig még szabadon járok-kelek és a negyedikemeleti erkélyemről, amikor éppen kedvem tartja, akkor ugorhatok le az utcára. Ezt azonban nem fogom megtenni soha, hiszem és remélem, még csak azért sem, mert mikorra ahoz való nagy lelki erőt, hősiességet és bölcsességet gyűjtöttem volna, akkor már én is megértem a csukott intézetre és a vasrúdos ablakokra.

Akkor talán már Amanda szomszédja leszek és reggelenként a folyosón a következő jelenet fog lefolyni közöttünk:

En megjelenek az ajtóban és Amanda meglátva kitűnően táplált hatalmas alakomat, reszkette fog a folyosó legvégébe menekülni és így szól:

Amanda: Már megint itt van. Már megint felém tart. Le akar törni belőlem, úgy-e, hogy jóllakjon. Ma már itt volt az orvos és ő is letört belőlem egy darabot. Látja, most megint kisebb lettem. Mióta maga itt van, napról-napra kisebb leszek. Maga törli le belőlem a legnagyobb darabokat, maga utálatos, telhetetlen.

En: De Amanda, Amanda, ne féljen tőlem.

Amanda: Maradjon ott az ajtónál, különben futok.

En: De hova fut? Hiszen ott a fal!

Amanda: Belenyomom magamat a falba és akkor nem tud hozzám férni. De nem tűröm, hogy maga kénye-kedve szerint tordeljen belőlem.

En: En, Amanda? Nézzen meg csak jól. Hát van nekem kezem, amivel magából törhetnék? Hát nem letördeltek engem is, mielőtt ide jöttem? Amanda, hiszen éppen azért jöttem ide, mert már nagyon sokat tordeltek le belőlem és már nagyon fájt és hát nem birtam tovább. Édes Amanda, az emberek ott kün mindenikből letörnek, akihez csak hozzáférnek. Ez a békesség háza. Mit hozunk ide magunkból? Nincs nekem többé sem agyam, se szívem, se gyomrom az erőszakkal szerzett holmi élvezésére. Ne féljen tőlem, Amanda!

En: Amanda közeledni fog felém és hirtelen meglátja a kezeimet és elrémül.

Amanda: De hiszen ott — ott — ott a keze. Hazudik. Hazudik. Hazudik.

En: (Elkezdem lóbálni a karjaimat és fölényesen nevetek.) Ezek kezek? Nézzen meg csak közelebből. Amanda, Ez két órainga, a mely jár, jár, folyton jár és nem mutatja az időt. Két fölösleges órainga, amely kiesett az összes szerkezetből és csak imbolg ide-

oda. Tik, tak, tik, tak. Nemi hallja?

Amanda (félénken odasompolgog hozzám és nevetni kezd): Valóban órainga. Szép. Nekem is volt azelőtt, de letörték rólam. Nekem mindenemet letörték.

En: Ne sajnálja. Amit az emberből letörnek, azért nem kár, mert az úgy sem volt nagyon erősen hozzánk növe. Például, mit érne maga két rossz óraingával, a mely nem mutatja az időt?

Amanda (vidáman): Igaz. És így tovább.

De ez csak a jövőre szól és csak pusztán hisztetés, hogy így lesz, mert hiszen lehet, hogy Amandát nem is fogom ott találni többé az intézetben. Lehet hogy akkor már annyit törtek le belőle, hogy kedves, kis, mosolygó alakjából nem maradt semmi. Ez tehát csak utópia. A fontosabb az, hogy álok jelenleg Amandával és mi az, amiért hozzá hasonlítok.

Elmondom.

Amikor vele találkoztam, — ez a kedves, nagy és régi német városkában volt — még nem tudtam, hogy hasonlítok hozzá. Az orvossal mentem be az épületbe. Az orvos nagyon vidám, okos kedélyes pszikiáter volt, már megszűről kiáltott Amandára.

— Amanda, jöjjön, itt van valaki, aki kíváncsi magára.

Amanda egy padon ült a terrassze elején és horgolt. Mikor az orvos nevét meghallotta és fölpillantott, ahogy engem meglátott: nagyon megijedt és a horgolást ledobva öléből, szaladt kifelé. Futásban kiáltotta csak:

— Ez megint olyan, aki le akar törni belőlem. Ne engedjenek, ne engedjenek.

— Ez a rögeszméje, — mondta az orvos, — mindenkitől azért fél, mert azt hiszi, hogy letörnek belőle. Hogy mindenki tör belőle, aki hozzá ér, különösen a nagy és természetes emberektől fél. Legjobb szereti azt a fiatal orvosnőt, aki bejár az intézetbe. Az olyan sovány és kiesiny, hogy valósággal gyógyító hatással van Amandára. Végigsimogtja a karjait, a vállát és mosolyogva, a legnagyobb bizalommal mondja neki: maga nem fog letörni belőlem, maga nem.

— És hounan, miből támadt e

mek vannak. Amanda egy bájos, egyszerű fiatal leány volt. Semmi története, semmi. Egy napon félni kezdett az emberektől. Ki tudja, micsoda távoli örökség folytán. Talán a nagypapjának a nagypapja egyszer az élete egy önfelelt órájában kilépett az emberi ész, a morál, vagy érzékiség sorompójából. Talán ezért az egy önfelelt óráért bűnhődik Amanda. Mindnyáján terheltek vagyunk, emberek, kik élünk és a mi idegrendszérünk már a születésünk előtt sok idővel szétromboltatható. Ki tudja.

Ilyen kevés szóval intézte el az orvos Amanda ügyét és én, aki akkor még magamat egészségesnek hittem, nem sokat foglalkoztam vele, általában pedig a betegséggel. Csak később, sokkal később kezdtem észrevenni, hogy az én agyam romlásán is dolgoztak már mások, előttem, sok emberöltővel, nekem idegen és ismeretlen emberek. Hogy hogyan jöttem erre a meggyőződésre, elmondom.

Akkor tavasz volt és egyedül voltam valahol, egy nagy városban. Egyikébe a négy nagy városnak, amelyekben kóborolni szoktam.

Egyedül voltam és sokat jártam a kapukon kívül, ahol nagy romok voltak és legendás ligetek és kolostorok. Nagyon egyedül voltam és egyszer alkonyatkor, mikor éppen mentem a város felé a kapun túl találkoztam egy pár emberrel, akik közül az egyik nő volt, a másik férfi. A férfi előttem ismerősnek tetszett. Ugy rémlett, láttam már, de hol, de mikor; nem emlékeztem. A nő kicsi, fakó lény volt szőke és jelentéktelen, aki buta boldogsággal simult a párjához és nevetgált vele. A férfi komoly volt, csaknem szomorú. Vitte a karján a kis fakó nőtényt, úgy mintha egy csomagot vitt volna. Látszott rajta, hogy bármely pillanatban szívesen levetné, akárhol az utcán és akkor nagy lélekzetvétellel menne tovább. Nem tartoztak egymáshoz. Oh, a férfi sápadt, karesu és szomorú volt és majdnem úgy nézett rám, mint egy régi ismerőse. Szinte a kalapjához nyult, szinte köszönt. De aztán meggondolta, elszegyenletta a dolgot. Annyit tett meg mégis, — megállt és hosszan, amíg csak látott, utánam nézett.

Ekkor először éreztem olyasformát, ami föltétlen hasonlít Amandához érzéséhez. Hogy valaki letört belőlem. De ki? Ugy rémlett a kis szürke nő a szintelen mosolyával...

A másik eset a csipkékkel történt. Ez is ostoba dolog. Hogy az ember egy napon megkiváncsion valamit halálos vágygyal, ami eddig soha eszébe sem jutott. Jött egy nap, mikor csipkéket akartam. Nem közönséges csipkéket, de valódi, drága, régi csipkéket, amelyeket csak muzeumokban lehet látni, vagy olasz heregasszonyok kelengyéje közt.

Színházban voltam és mellettem kinyitott egy földszinti páholy ajtaja és belépett rajta az asszony a bibiresokkal. En megvallom rá sem néztem volna, ha a bibiresok nem lett volna a képén. De ez a bibiresok nem valami különös jelentőséggel biggyeszkedett az állán és belőle négy-öt jó hosszú, fekete, fényes szőrszál nőtt ki. Az asszony e diszt büszkén viselte, sőt bizonyos göggel és én meg nem állhattam, hogy ne mosolyogjak, amint ránéztem. Am a mosoly egyszerre csak az ajkamra fagyott, megmerevedett bennem a mosoly, amint az asszony nyakára és vállára néztem, amit csipkék borítottak. Micsoda mesés, hajszálfinom, sápadt csipkék voltak ezek! A hideg horzongott keresztül a hátamon, amint néztem és az egész elbódás alatt azt néztem. Mikor pedig a színházból kimentem, úgy éreztem, megint történt velem valami, mint a multkor a kapun kívül. Megint letörtek belőlem. És most az a bibireskos asszony tört le, akit a színházban láttam a csipkékkel.

E naptól fogva félénk és szomorú vagyok és félek az emberek közé menni. A multkor meg éppen egy hordár ijesztett meg, aki egy óriás csokor vörös rózsát vitt valahova. És különösen félek azoktól a kocsiktól, amik élő nagy, pompás, fekete lovak vannak fogva. A kocsik gazdája éppen olyan hatást tesz rám, mint a bibireskos asszony és a fakó nő akkor este.

Pedig én nem vagyok rosszelkű és amióta élek, nem volt egy irigy gondolatom és senkinek semmijét el nem kívántam és most is sokat küzdök magammal ezek miatt a dolgok miatt. Már emberkerülő vagyok, mert úgy érzem, hogy lépten-nyomon letörnek belőlem egy darabot. Minduntalan ér valami, ami megijeszt, s ami eltávolít a világtól. Már nem tudom nézni az egészen fiatal leányokat sem, akiket azelőtt annyira szerettem, s akik szintén nagyon szerettek engem. Elég ha a közelemben valaki szivből felkaeag és én már úgy érzem, hogy letörtek belőlem valamit. Azt a kacagást belőlem törték le.

Utálatos élet ez és én nem is tudom, miért okoskodjam tovább. Legjobb lenne, ha irnék egy levelet az orvosnak még mielőtt nagyobb bajok érkezének el rám.

Egy levelet, hogy rendezzenek be nekem egy kis szobát az intézetben, egy szép, komoly, fehér-falu, rácsosablaku szobát, közel Amandához.

Mosson Dörzsölés Nékül Egy Centért

Ha azt akarja, hogy egy heti ruhája ki legyen mosva egy centért hófehérre minden dörzsölés nélkül, akkor használja a Mitchell Magic Mosó Port. Nem ártalmas a ruhára, sem a kézre. Megpuhítja a legkeményebb viaszt is. Kivonja a zsírpecsétet, vért, stb. s nincs benne mérge, amely tönkretesz a ruhát a harmindik mosásnál. Megőrzi a felesleges egyszázé egy centért. Hozassa meg, mi adunk egy dollárt annyit, mint más társaságok háromért. Postaköltség 10 cent. Egy csomag 6 hónapra elég. Irjon magyarul, mert magyarok vagyunk.

MAIL ORDER HOUSE
GLENFIELD, N. Y.

Ugyenők keresetnek. — Ha beküld \$5.00-t, kap egy dolláros ajándékot a postaköltséget is mi fizetjük akkor.

rögeszméje, — kérdeztem az orvost. Ő vállat vont és mosolygott. Nagy titok, ami eddig még megfejtethetlen. Ez az a megfoghatatlan pont, amely körül a rejtel-

Amint mentem, hátul a kis agyamban éreztem a pillantását és hallottam a szürke, kis némbor szemrehányással teli hangját is. Haragudott rá, amiért utánam néztem.

A KEGYELMES ASSZONY

(Folytatás a 7. oldalról.)

valaha akaratom, amely dacolhatott volna a kemény végzettel? Ismerik az erőszakos kezét, amely magához fűzte életemet és szegény jó atyám alázatos volt a hatalommal és zsarnok a gyengeséggel szemben. Nem, sohasem bánom emléket férjemenek, szeretett a maga módja szerint, de sokkalta jobban a közéletet és a vele járó izgalmakat. Belekényszerítette árva fejemet is igájába, — ő koronaként viselte, én gyöttrő bilinesként. Össze fogok roskadni, meghalok szorítása alatt, gondoltam sokszor és szabadulásként vártam a halált, ahelyett ő roskadt össze és öt évi testi-lelki rabság után a szabadság világossága pirkadt jövendóm egén!

Miért tagadjam? Fekete öltözetem nem takart gyászoló szívet. Fiatal voltam, még remélhettem, várhattam az élettől valamit, jögom volt a boldogságra, egész lényem visszasóvárgott az anyaföld után, kis falum akácai integettek felém a távolból, a zöldsalus fehér kis ház hívogató, galambjaim turbókölését hallottam és édes emlékeim közt feltűnt, — hisz mindent el kell mondanom, — feltűnt annak a képe, aki először dobogtatta meg tizenhat éves szívemet. Kezdő, fiatal orvos volt a falunkban, férfias, edzett lelkű és érzékeny szívű, nehéz tusákat vivott az étellel és én lettem volna, akkor valamikor, jutalma, kárpótlása. Ugy bizony, én a kegyelmes asszony, a gazdag, irigyelt fiatal özvegy, visszavágytam falumba, egy kis kert árnyékos dió-fája alá, vagy a rácsos kerítés melől várva valakit, aki fáradtan érkezik betegitől és akinek fáradt arca felvidul látásomra. És el is mentem. Mi tarthatott volna vissza? Tudtam, hogy ő sohasem fog közlelni hozzám, a kegyelmes asszonyhoz, a boldogsághoz, amelyért jól megszenvedtem, magamnak kellett megszereznem.

Hangja halkán esengett, de a visszaemlékezés sugárzó fényességűvé tette arcát.

— Találkozunk s első napjaink boldogsága nem tartozik ide. Eljén emlékezetemben utolsó óráimig és soha, soha ne hagyjon el. — Megváltozott-e? Akkor eszébe sem jutott. A keserű vonás ajka szélén fölengedett közellétemre és nem magyarázhattam-e meg saját csalódásomat; amelynél az övé nem lehetett kisebb? Esténként sétálgattunk a haratos réten, nem a multról, sem a jövőről nem beszélve, hisz a jelen oly végeszakadatlannak látszott és oly jól esett belemernünk szívünk boldog öntudatlanságával. Mindent megtaláltam, amit kerestem, egyedül maradván biztos tervek szót.

Oroszországötét napjaiból

(Folytatás a 7-ik oldalról.)

nehéz, a kommunizmusnak a gyakorlati érvényesítése csakugyan temérdek áldozatot követel minden téren de azért mégis utat és módot kellene találni arra, hogy az irodalomnak, a művészetnek és a tudományoknak ne kelljen teljesen hamupipóke életet élnie. Sőt Gorkij még attól is tart, hogy ezek az áldatlan átmeneti viszonyok, ha csak egy generáción át tartanak is, az élet szebb követelése és jelensége iránti érdeklődést, a mindent domináló gyomorkérdés következtében, egyáltalában fel sem fogják kelteni a következő nemzedékben.

Hogy Gorkijnak igaza van-e, hogy ez a jóslás csakugyan az élesep látó vizionáriusnak igazat fogadni, azt majd csak a jövő mutathatja meg. Egy azonban bizonyos: az az experimentum, a mely ezidő szerint Oroszországban lefolyik, rendkívül érdekes, de amellet rendkívül megdöbbentő és szomorú is.

tem álomom megvalósításáról. A falu végén elhagyott, gyönyörű park feküdt, közepén, kis magaslapon bomladozó régi ház. Oda fogom építeni az újat, fehér, vidám fészkét a visszaszállt boldogságnak. Titokban alkudoztam rá és megvettem és egy feledhetetlen nyári estén odaálltam elé, mosolyogva nyitottam ki ajtaját és boldogan, remegve az izgalomtól, és a meglepetés gyönyörűségének felragyogását várva a szeretett arcon, szóltam:

— Ime, itt lesz a mi házuk! A mi otthonunk, édes barátom!

Igen, meglepetés volt amit láttam, de soha senki se látta a szeretett arcon át, amit én láttam és soha senki ne érezte azt, amit én éreztem. Hideg megdöbbenés torzította el a férfias vonásokat. Belesápadt, ajkát összeszorította, szemében idegenszerű tűz villant fel — feledtem-e valaha a rettenetes benyomást! — göresösen szorította meg kezemet, amely az övében nyugodott. Oly váratlanul érte gyöngédségem és vágyam az összeesküvése, hogy még hangjának érdességét sem tudta mérsekélni.

— Hogyan, maga itt akar maradni?

— Oh édes fiam, hová tűnt a nyári

est varázsa? E kérdésre, e hangra sajátságos tompa fájdalom nyomult szívemre, ráncosodott és mindent, de mindent összesajított. Egyszerre omlott le a ragyogó légvár, benne az oltár s az oltáron kihavadtak a boldogság tűze. Csak lefogtam a mohos kópádra és lehajtottam a fejemet — oly mondhatatlan fáradtnak éreztem magamat, oly mélyesen szomorúnak és talán nem is én kerdeztem őt, hanem valami kínos, belső kényszerűség, amelynek nem is próbáltam ellenállni.

— Igen, barátom, itt akartam boldog lenni.

— És kitört belőle mindaz, ami össze halmozódott szíve fenekén. Talán szebb volt így, szenvedélyesen kikelve önmagából, lángoló arcával, büszkén kiegyenesedő természetével, de szilajul esengő hangja szívemet hasogatta és ömaga távolodott, távolodott és már mérhetetlen messzeségből beszélt.

— Itt éljek tovább is ebben a rongy fészekben, azt akarja? Hát nem lát ide a lelkembe. Nem érzi át lázongó indulatomat. Sohasem juttott eszébe, minő vágyak vártak itt benn föltámadásra? Sorsom bilinesbe verte akaratomat, ugarra dobt

minden képességemet, ide, ebbe a nyomorult faluba, hogy a javas asszonyokkal versengjek a kenyéért. Oh, édesem, — és felém hajolt és hangja szelidebb lett és tudom, hogy egyetlen hazug szó sem hagyta el ajkát, — ne értsen félre, nem vagyonaért szeretem, de méltó akarok lenni a névhez, a melyet visel! Higgyen nekem, hasonló fogok kivívni. Érzem a képességet, akaratom szilárdságát, ott fenn, a maga oldalán, a maga segítségével megvetem a lábamat, ott a sarlatánok közt becsületes szándékkal küzdöm az első helyet. Büszke lesz rám, semmivel sem maradok adósa, de ott a helyünk, ott a helyem a csatatéren, itt elsorvadok, itt már nem birom tovább.

Lehet, hogy igazán szeretett, de már a távolba nézett megint, már nem engem látott, szegény összetört asszonyt és úgy rémlett, lomha, éhes tóra csuszik közénk, fekete árnyék ráborul imént még sugárzó, szép jövőmre, a közélet ragadozó sárkányra kitérte örökké éhes torkát és ujra és most már örökre elnyeli boldogságomat...

A kegyelmes asszony föllát, nagyon halavány volt, köny csillogott szeme szögletében és mi nyomott, elégedetlen kedélyvel ültünk helyünkön.

Eddig volt — vége van...

— És ő! — a doktor! — kérdeztem erősen elpirulva merészségemtől.

Odament piktor barátomhoz, megsínogatta fekete haját és szeliden felelt:

— Itt van a csatatéren, már az első közi küzd, sikerült, igen, valahogy sikerült följutnia és ha meghallanák nevét, esodálkoznának, hogy én és ő valaha együtt jártunk a virágzó réten.

Éreztük mindnyájan, hogy az ő befolyása révén jutott föl; részvételünk csodálatunk és ragaszkodásunk kegyes, urnónk iránt nem ismert határt. Keze áldást osztó anyai kézként nyugodott barátunk fején és szava is az édesanya áldó szava volt.

Isten áldása kísérje édesfiam ezután. De vigyázzon kis rozsmaring-szállára. Ne ossza szét minden kincsét a nagyvilágban. Maradjon boldog fészkeknek küszöbén kívül a nagyvilág, a kis virágjának édes illatát ne érje soha, de soha a közélet szele.

A fiu megragadta az áldó kezét és megeskolta. Ragyogott most is a szeme és a büszkeség pirja nem tűnt el a fiatal arcáról, de már tudtuk mindnyájan, hogy boldogsága és dicsősége soha nem fogja egymást keresztezni.

Jobb és szebb arc

A bőrne fiatalos üdésége, tisztasága és a szépségességére lesz Önnek, ha nincsen is megáldva, mint társnője, szépséggel. — Használja az

ÉRDEKY LILIAM KRÉM
SZAPPANT ÉS ARCPORT.

Rendelje meg még ma. Küldjön be Money Orderon \$1.45-öt e címre:

ÉRDEKY KÁLMÁN
GYÓGYSZERÉSZ
1019 LIBERTY AVENUE,
PITTSBURGH, PA.

A világ-posta

(Folytatás a 10-ik oldalról.)

ve, összetörve térjenek megint vissza. És mégis, amint rideg kötelességtudással, a rájuk rótt föladatak tudatában szaladtak a mindennapi sóvány kenyér után, az ember meg nem állhatta, hogy utánuk ne nézzen és legalább egy pereig velük ne érezzen. A nagy város ezer és ezer dolgos karja: a gyárak, műhelyek, boltok lassan megindultak, robotjukba kezdtek és elnyelték a munkások sötét tömegét. Dologra! Dologra! túlkölték a күrtök.

Hűvös szellő kezdett fujdogálni. — Reggel van, — mondotta a leány utánanézne egy csoport vasgyári munkásnak, akik katonás léptekkel, határozott arccal fordultak a műhelyük felé vezető utvonatra.

A kocsis továbbbogarogott s betört egy akácós fasorba, ahol már nyaralók voltak. Minden komor és néma volt erre, a kis kertek kopasz fái szomorúan bálintgáltak, a lakók már rég behurcolkodtak a városba. Csak lent a vasuti töltés mellett égett egy lámpa valami fura koresma előtt. Itt még folyt a vigasság: az ajtó előtt fiakkerek álltak, a bakon ülő kocsisok grogot ittak és nagy szivarokat szívtak. A lebuszjari épületből zene és éneklés hallatszott ki.

Ez volt az "Afrikai nő", egy ismert éjszakai mulatóhely, ahol a korhelyek bécsi virsliit esznek és pezsgőt isznak, harmonika-szó mellett, mint a kocsisok. Balogh megrántotta a fiakkere kabátját s a fogat megállott a kapu előtt. Az ajtó üvegtáblán át duhaj társaságot lehetett együtt látni: frakkos, szmokingos urakat és se-lyembe csillogó rongyokba öltözött nőket, amint az asztal körül ültek és égő arccal kalimpáltak késsel, tányérral a harmónika ütmeire. A muzsikus előtt egy becsipett leány táncolt és minden fordulónál egy marék csipkét tépett le magáról és az asztalnál ülőkre dobta. Azok kacagtak és vissza-lokáltak rá a foszlányokat.

Adél megborzosgott, s egyszerre úgy érezte, mintha a jövő tükrébe nézett volna. A komor árnyak, sötét, zúgó fák között, látomás-ként tárult eléje a kép: a részeg férfiakkal, duhaj nőekkel és a rongygyá tépett csipkével, amelyek, vészmadárként röpködtek ide s tova értéketlenül becsületük-től megfosztva.

— Menjünk el, — mondotta és fázosan burkolózott be, kabátjába. Behunyta pilláit és lelki szem előtt elvonult a vasgyári munkások komoly csapata, amint szigorú ábrázattal, kemény léptekkel

haladnak a gyár, a kötelesség felé. — Menjünk vissza, — tette hozzá halkabban. A mámor-kiszállt a fejből, fáradt volt és elkedvetlenedett.

Balogh ránézett. — Nem mehetünk vissza, — mondotta szárazon. — Már reggel van, az ön társasága hazament. Azok már lezámoltak önnel.

A leány felugrott a kocsiban és ijedten nézett a fiatalemberre.

— Nem, nem, az nem lehet — kiáltotta kétségbeesve. — És már oly világos van, s azt sem tudom, hol járunk! Oh, mit tettem én szerencsétlenül? mit tettem!?

Visszaesett az ülésre és zokogott, aztán megint fölemelkedett és szinte magánkiül kiáltotta:

— Vezessen vissza az én embe-reim közé, adja vissza a családomat, a völegényemet. Én dolgozni akarok és nekem nem kell sem kocsis, sem csipke, sem semmi egyéb, csak az, akit elhajítottam magamtól!

Balogh esőndesen megfogta a leány karját és így szólt.

— Nos, ha tényleg csak az kell önnek, azon könnyű segíteni. A völegénye itt ül a bakon. Garas ur, — mondotta a fiakkere kabátját megrántatva — a meny-asszonya ön után vágyik.

Adél egy pillanatra tetován nézett maga elé, aztán nagyot sikoltott örömben. A köpönyegből tényleg Garas alakja bontakozott ki, az ő komoly, nagy feje és borzas haja, amelyet a hajnali szellő még jobban összekuszált.

— István! — kiáltotta a leány, meglepődve az utkaparókról, a fináncokról meg a fiakkerosokról, akik kíváncsian nézték a dráma fejlődését. — István, csak Néged szeretlek és csak a tied vagyok mindhalálig!

A kocsis esőndesen mosolygott, az egyik szemében könny csillogott, nagyon meg volt indulva, köhö-gött és csak ennyit mondott:

— Látod, látod!

Balogh megnézte az óráját.

— Nyolc óra, — állapította meg és nagyot ásított. — Ideje hazamenni. Garas ur, szállítson a Bakák tanvárára. Elég volt a korhelykedésből. Tessék leülni, Adél kisasszony.

A leány azonban nem ült le, hanem kiszállt a hintóból és fölmászott a bakra.

— Nekem itt a helyem, — mondotta és kezét a leány karjába tette. A lovak megindultak és lassan poroszkáltak a város felé, a honnét gépek zakatolása, pörölyök zúgása és gőzkürtök bugása, tarka, hatalmas zajjá növekedve szállott az ég felé.

KIS WASH

(7-ik oldal)

Esőn, havon ker-sötét erdőknél, mintha végük se patakokon és moos-túl, ahol nem volt se embernek, se áll-előre a bátor csapa-napra azután, hogy liamsburgot, eljuto-nango nevű helység-egy házat, amelyne-cia zászló lengett. Megállásra szólított. A ház ura megkér-tait, hogy vacsoráz-boroskanesóf gyak-ról kére, de Wa-ivott úgy, mint francia. Ő tudta, h-re van szüksége. Amikor a francián-aldotta nyelvével, so-beszélt.

"Megszereztük a-dotta, és meg is al-Nektek angoloknak-beretek is a mi egy-szemben, de ti lass-Hesszu idő kell ah-zogjatok."

A francia szája-Washington, aki me-vért, leirta azokat a-aminek hasznát veh-

Másnap erősen es-nem mehettek tová-francia észre vette-nök is vannak az a-tében. Washington-hagyta őket, mert-franciák megölik ö-tal a számító franc-ta őket és úgy fog-barátait. Olyan bold-láthatta őket! Hogy-oly közel laknak s-ták meg őt! Adott k-hokat és addig itat-italokkal, amíg Pél-E-csai nem gondoltak-mit az angolnak ig-rosan olyan állapot-hogy nem volt ked-menni. Washington-hosszu időbe került-üket a francia be-Négy nap kellett mé-csiben és hóban, sár-ron át eljussanak a-höz, amely céljuk vo-

Washington találk-főparancsnokával. É-hogy mi cél hozta. A-Dinwiddie kormányz- amelyben megkérdé-franciák miért jöttek-államba, amely Nag-tulajdona, és felhívt-távoznak békével. A-két nap kellett, hogy-ják, mitévők legyren-Washington följegye-hogy mekkora és m-vár és mindent, amit-tett. Megmondotta e-hogy jól nézzenek k-molják meg a folyón-és a várbán levő fe-Washington, mibel-volt rá, lerajzolta a-küldötte Angliába Gy-nak.

Washington látta, r-ralynak és a vele lev-nak sok közlenivalo-franciával, emélfogva-bizott bennük. Megh-az angolokat, akik-akartak az Ohion, elfo-

KIS LÁNYOKNAK KIS FIUKNAK

WASHINGTON GYÖRGY élettörténete

The life of GEORGE WASHINGTON

(7-ik folytatás.)

Esőn, havon keresztül, hosszú, sötét erdőkön át, amelyeknek mintha végük se lett volna, mély patakokon és mocsarakon keresztül, ahol nem volt biztos lépése se embernek, se állatnak, törtétt elő a bátor csapat. Harmencöt-napra azután, hogy elhagyták Williamsburgot, eljutottak egy Venango nevű helységbe, ahol láttak egy házat, amelynek tetején francia zászló lengett. Itt Washington megállásra szólította fel embereit. A ház ura megkérte őt és barátait, hogy vacsorázzanak vele. A boroskancsót gyakran adták kézről kézre, de Washington nem ivott úgy, mint a vendéglátó francia. Ő tudta, hogy tiszta feje van szüksége munkájához. Amikor a franciának a bor megoldotta nyelvét, sok mindent elbeszél.

"Megtértük a földet, mondták, és meg is akarjuk tartani. Nektek angoloknak lehet két emberetek is a mi egy emberünkkel szemben, de ti lassúak vagytok. Hosszu idő kell ahhoz, hogy mozogjatok."

A francia szája egyre járt s Washington, aki megőrizte hidegvérét, leírta azokat a kijelentéseit, aminek hasznát vehette.

Másnap erősen esett az eső s nem mehettek tovább. Ekkor a francia észre vette, hogy indiánok is vannak az angolok kíséretében. Washington maga mögött hagyta őket, mert félt, hogy a franciák megölik őket. De ezután a számító francia jól tartotta őket és úgy fogadta, mint jó barátait. Olyan boldog volt, hogy láthatta őket! Hogy lehet, hogy oly közel laknak s nem látogatják meg őt? Adott nekik ajándékokat és addig itatta őket erős italokkal, amíg Fél Király és harcosai nem gondoltak többé arra, mit az angolnak ígértek. Hamarosan olyan állapotba kerültek, hogy nem volt kedvük tovább menni. Washingtonnak ugyancsak hosszú időbe került kiszabadítani őket a francia befolyása alól. Négy nap kellett még ahhoz, hogy esőben és hóban, sáron és mocsáron át eljussanak ahhoz az erdőhöz, amely céljuk volt.

Washington találkozott az erdő főparancsnokával és tudtára adta, hogy mi cél hozta. Átadta neki a Dinwiddie kormányzó jegyzékét, amelyben megkérdezte, hogy a franciák miért jöttek át abba az államba, amely Nagy Britannia tulajdona, és felhívta őket, hogy távozzanak békével. A franciáknak két nap kellett, hogy meggondolják, mitévők legyenek. Eközben Washington följegyezte noteszébe, hogy mekkora és milyen erős a vár és mindent, amit kikémlélhetett. Megmondotta embereinek is, hogy jól nézzenek körül és számolják meg a folyón levő hajókat és a várban levő fegyvereket.

Washington, mihelyt alkalma volt rá, lerajzolta a várat és elküldötte Angliába György királynak.

Washington látta, hogy Fél Királynak és a vele levő harcosoknak sok közlenivalójuk van a franciával, ennél fogva többé nem bízott bennük. Meghallotta, hogy az angolokat, akik kereskedni akartak az Ohion, elfogták a fran-

ciák és hogy néhány rézbőrű két három fehér ember fejbőrével ment be a várba.

Mind ezek azt a vágyat keltették benne, hogy kis csapatával együtt biztonságban távozhassék, és amidőn a francia főparancsnok átadta neki a lepecsételt jegyzéket, jól gondolta, hogy mi van benne. Végre, amidőn indulni akartak, a francia főparancsnok nagy élelmiszer és borkészletet tett csónakjaikba és nagyban mutatta jóakarátát, de ugyan akkor az indiánokat magánál akarta tartani s azt mondta nekik, hogy másnap puskákat ajándékozzon nekik. Washington arra kényszerítették a rézbőrűek, hogy várjon másnapig és másnap a franciának oda is kellett ajándékoznia az ígért puskákat. Ekkor megpróbálták rávenni őket, hogy igyanak még egyet velük, de Washington kérlelte őket, s végre rábirta őket arra, hogy induljanak.

Nehéz volt kormányozni a csónakokat, minthogy a folyó tele volt jéggel és néha ki kellett ugraniok és a vízben kellett állaniok néha fél órán keresztül is, hogy a csónakokat nagy erővel lehussák a zátonyról. Az utnak ama részén is, amelyet szárazföldön kellett megtenniük, nehéz dolguk volt. Hideg volt, az utakon mély sár, és a lovak oly annyira kifáradtak, hogy félni kellett az ut mentén való kidülésüktől. Washington átengedte a lovát, hogy segítsen vinni az élelmiszert és a szükséges dolgokat és kérte barátait, hogy kövessék példáját. Mindannyian gyalog mentek és egyre hidegebb lett az idő. Nagy hó volt, amely megfagyott, mihelyt leesett. Három napig lassan törtettek előre.

(Folytatjuk.)

(7. Continuation.)

Through rain and snow, through a long stretch of dark woods that seemed to have no end, through deep streams and swamps where there was no sure foot-hold for man or beast, the brave band kept on their way. At the end of 35 days from the time they left Williamsburg they reached a place called Ven-ang-o, where they saw a house from the top of which a French flag flew, and Wash-ington called a halt. The head man in charge asked him and his friends to sup with him. The wine was passed with a free hand, but Wash-ington did not drink like his French host. He knew he would need to keep a cool head for his work. When the French-man had his tongue loosed by the wine, he told a good deal.

"We have got the land," he said, "and we mean to keep it. You English may have two men to our one, but you are slow. It takes you a long time to move." The man's tongue wagged on in a free way, and Wash-ington, who had kept his wits, wrote down all he said that could be of use to him.

The next day it rained hard and they could not go on. Then for the first time the Frenchman found that there were redmen with the English. Wash-ington had kept them back, for he feared to trust them to the wiles of the French. But now the shrewd man made a great time, and hailed them as dear friends. He was so glad to see them! How could they be so near and not come to see him! He gave them gifts and plied them with strong drink, till Half-King and his braves thought no more of what they had pledged to the English. They were soon in such a state that they did not care to move. It took some

time for Wash-ington to get them free from the wiles of the French, and it took four days more of snow and rain, through mire and swamp, to reach the fort for which they had set out.

Here Wash-ington met the chief of the fort and made known the cause that had brought him. He gave him the note from Governor Din-wid-die, in which it was asked why the French had come in-to a State that was owned by Great Britain, and they were bid to go in peace. The French took two days in which to think of the course they should take, and in this time Wash-ington set down in his note book the size and strength of the fort and all that he could find out. He told his men to use their eyes, and to count the boats in the stream, and the guns in the fort.

The first chance he had, Wash-ington drew a plan of this fort, and it was sent to Eng-land for King George to see.

Wash-ington saw that the Half-King and the braves with him had much to say to the French, and he did not trust them. He heard that the English who sought to trade on the O-hi-o were seized by the French, and that some redmen had passed the fort with two or three white scalps.

All this made him wish to get off safe with his small band, and when the French chief gave him a sealed note, he had a shrewd guess as to what was in it. At last, when the start was to be made, the French chief had large stores of food and wine put on their boats, and made a great show of good will, but at the same time he tried to keep the redmen with him, and told them he would give them guns for gifts the next day. Wash-ington was pressed by the red-men to wait that long for them, and the next morn the French had to give the guns. Then they tried to get the red-men to drink once more, but Wash-ington plead with them, and at last got them to start.

It was hard to steer the boats, as the stream was full of ice, and at times they had to leap out and stand in the wet for half an hour at a time, to drag the boats by main force off the shoals. On the part of the trip that had to be bade by land, they had a hard time too. It was cold, the roads were deep in mire, and the steeds were so worn out, that it was feared they would fall by the way. Wash-ington gave up his horse to help bear the food and things for use, and he asked his friends to do so too. They all went on foot, and the cold grew worse. There was deep snow that froze as it fell. For three days they toiled on in a slow way.

At last Wash-ington made up his mind to leave the men and steeds in charge of one of his band and to strike off with his pack on his back and his gun in his hand by a way which, it seemed to him, would take him home by a short cut. He had the sealed note that he wished to give up as soon as he could. He took but one man with him. At night they lit a fire, and camped by it in the woods. At two in the morn, they were once more on foot.

(To be continued.)

PROFESSOR METCHNIKOV

Nincs világszerte mint a hosszú élet és jóegészség előmozdítója

Egy több szakértőből álló bizottság felhívására általánosan modern intézetünk, melynek célja azon betegségek kutatása, melyekben hosszútartásnak szenvednek.

Sok évi nehéz tanulmány és munka után, — úgy megszerestük nagyszerű intézetünket patent orvosságok gyártására, — hogy sikerrel lehetünk segítségére szenvedésének legyőzésében. A csodálatos felfedezések Testvéreink gyógyítására. Kik e bajokban szenvednek, bármennyire elhanyagolják és komolyak is azok, ellenszereinek sürdésének világszerte. A legjelesebb specialisták állították elő ezen gyógy-szereket, melyeknek alkalmazását a föld minden részéről gyűjtötték össze.

NE LEGYEN ELKEDVETLENEDEVE! Mindig van remény gyógyítására és segítségére, még ha az orvosok feladták. Tehát ne késsen.

Vágya ki e hirdetés, tegyen egy keresztet a kívánt orvosára, írja alá nevét és címét és küldje be hozzánk. Levelezését feltétlenül titoktartással fogjuk kezelni a mindenkor készséggel adunk INGYEN tanácsot szívesen.

A GYÓGYSZEREK NEVE:

1. Férfi betegségek:Hármely korban és állapotban.
2. Kétség:Izom- és csuklófájdalmak ellen a test bármely részében.
3. Vérméregzés:Külföldi és börtönbetegségek.
4. Gyengeség:Ifjúkori halláspések.
5. Tüdőbajok:Köhögés, Asthma, Bronchitis és Meghülés.
6. Gyomor:A belek és a gyomor rendbekerülésére.
7. Vese bajok:Gyenge vesék és vizeleti bajok.
8. Börtönbetegségek:Eczema, nyíltségek és varr.
9. Erősítő szer:Gyenge szervezet, vérhányás és étvágytalanság.
10. Női betegségek:Havi rendtelenségek, tisztulások és vérzések.

Minden levelezés titoktartás mellett történik.

THE ROMAN MEDICINE COMPANY

STATION 8. PHILADELPHIA, PA.

7. oldalról.)
 et, ide, ebbe a
 hogy a javas
 ggek a kenyér-
 és felém hajolt
 lett és tudom,
 szó sem hagyta
 sen félre, nem
 a, de méltó aka-
 a melyet visell
 sonlót fogok ki-
 pességet, akara-
 t fenn, a maga
 gtségével meg-
 ott a sarlatánok
 andékkal ki-
 vet. Büszke lesz
 maradok adósa,
 ott a helyem a
 vadok, itt már
 an szeretett, de
 t megint, már
 zegény összetört
 lett, lomha, ches
 lk, fekete árnyé
 g sugárzó, szép
 ragadozó sárkál-
 és torkát és
 ökre elnyeli bol
 ony fölállt, na-
 köny csillogott
 és mi nyomott,
 vel ültünk he-
 e van...
 tor! — kérdez-
 a merészségem-
 barátomhoz,
 haját és szeli-
 atéren, már az
 került, igen, va-
 tnia és ha meg-
 sodalkoznának,
 együtt jártunk
 an, hogy az ő
 ott föl: részvé-
 és ragaszkodá-
 iránt nem is-
 áldást osztó
 odott barátunk
 édesanya áldó
 je édesfiam ez-
 kis rózmaring-
 et minden kin-
 Maradjon bol-
 zóben kívül a
 rájának édes
 de soha a köz-
 az áldó kezét
 yogott most is
 ég pirja nem
 de már tudtuk
 boldogsága és
 fogja egymást

szőbb

os üdésége,
 lenség segít-
 ha nincsen is
 rsnője, szép-
 nálja az

Krémet

ARCPORT.

ma. Küldjön
 \$1.45-öt e

ÁLMÁN

RÉSZ
 AVENUE,
 H. PA.

RENDKIVÜL FONTOS egészségügyi ismertetés

Milliók és milliók élvezettel használják a "PARTOLA" cukorkát.

A férfiak, nők és gyermekek milliói használják a "PARTOLA" cukorkát az Egyesült Államok széltében-hosszában. — Öregek, fiatalok, nők, férfiak, gyermekek és csecsemők egyformán szeretik, mert nemcsak hatásos, de élvezetes is. — Mindazon milliók, akik "PARTOLA" cukorkát használnak, jó étvágygyal esznek, élvezettel fogyasztják el eledelüket, míg azelőtt a legízletesebb falat sem esett jól nekik.

"AZ ORVOS CUKORKA - ALAKBAN" az igazi jó cukorka. — Használója egy kellemes cukorkát élvez, mely bámulatosan jótékony hatást gyakorol az emberi szervezetre. Amellett a legolcsóbban beszerezhető.

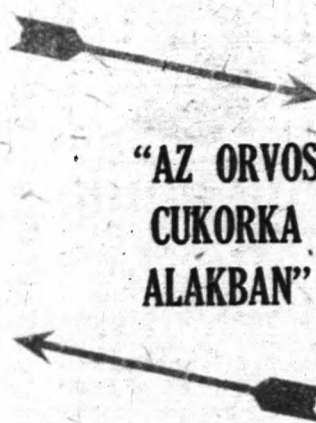
"PARTOLA, AZ ORVOS CUKORKA ALAKBAN" a legtisztább promincliszterű cukorka, mely egy nagyszerű fertőtlenítő, vér- és gyomortisztító, valamint hashajtó szer. Egyforma lelkesedéssel fogadja mindenki és egyaránt elismeri az emberiség apraja-nagyja, hogy a "PARTOLANAL" ízletesebb és a maga nemében hatásosabb egészségvédő nincsen széles e világon.

E cukorkának legkiválóbb tulajdonsága fertőtlenítő hatása és tisztító ereje a gyomorra és a belekre. Az ő sajátos enyhe módján eltávolítja a szervezetből mindazon káros anyagokat és bacillusokat, melyek a belekben és az egyes rétegekben befészkelődtek és a különböző betegségek előidézői.

"PARTOLA" legyen kivétel nélkül minden család otthonában.

"PARTOLÁT" tartson minden család a házában. Jótevőnek fog az bizonyulni a család minden egyes tagja számára, egy jó barátnak a szűkegben, egy igazi jó barátnak minden időben.

Az életet évekkal meg lehet hosszabbítani, ha a természet követelményeihez alkalmazkodunk és aszerint élünk. "PARTOLA" a legjobb segítő ahhoz, hogy a test tevékenységét és az élnk agyműködést előmozdítsuk. "AZ ORVOS CUKORKA ALAKBAN" nem téveszti meg hivatását. Adjunk "PARTOLÁT" mindenesetre a gyermekeknek is. Ők habozás nélkül elfogadják, mert ízletes, élvezetes cukorka. Legyen a "PARTOLA

**"AZ ORVOS
CUKORKA
ALAKBAN"**

PARTOLA

LA" iránt teljes bizalommal. A bajok és szenvedések kilencven százalékát az-emésztési zavarok idézik elő, ezek könnyen megakadályozhatók, ha a természet munkájának teljesítéséhez "AZ ORVOST CUKORKA ALAKBAN" hívjuk segítségül.

Rágjon meg tehát este lefekvés előtt egy vagy két szem cukorkát, aszerint, hogy azt mily célból szedi. Két szem "PARTOLA" mint gyors, biztos és enyhe hashajtó teljesíti rendeltetését; míg étvágygerjesztő és fertőtlenítő célra, egy szem is elegendő.

Ne higgye azt, hogy ez vagy az a szer éppen olyan jó, mint a "PARTOLA". Óvakodjék tehát az utánzatoktól. Ne fogadjon el soha mást, mint a mindig friss, a valódi és igazi "PARTOLÁT", melynek népszerű elnevezése: "AZ ORVOS CUKORKA ALAKBAN".

Lássa el magát megfelelő mennyiségű "PARTOLÁVAL" még ma, de azonnal. Használja azt az egész család, apa, anya, gyermekek, avagy más házbéliek és biztosítson egy könnyű és olcsó módot egészségük védelmére.

Ára: 1 dobozzal 1 dollár 10 cent, 6 dobozzal 5 dollár 50 cent.

Rendelését küldje erre a címre:

Óvakodjék az utánzatoktól!

PARTOS PATIKA

160 Second Ave., (10-ik utca sarok) New York, N.Y.

Vágja ki! AJÁNDEK FALINAPTAR - SZELVÉNY. Vágja ki!

Mellékelt rendelés alapján annak idején darab falinaptárt kapok a PARTOS PATIKATÓL. — Kérem azok mielőbbi elküldését a következő pontos címemre:

Név:

Hátszám és utca, vagy Box szám:

Város: Állam